

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
12 F
35

ERYCI PVTEANI.

EPISTOLARVM FERCVLA SECVNDA.

Ad Clariſſ. V.

LVDOVICVM SEPTALIVM, Patricium & Medicum Mediolanenſem.

Adiuncta

ELOQVENTIÆ

Auſpicia Secunda.

HANOVIÆ,

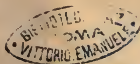
Typis Wechelianis, apud Claudium Marnium, & heredes Ioan. Aubrii.

MDCIII.

C. V.

LVDOVICO SEPTALIO,

PATRICIO MEDIOLANENSI,
VRBIS SVÆ ÆSCVLAPIO,
ELEGANTIARVM GENIO;
QVEM BONI PRÆSIDIVM,
DOCTI DELITIVM,
VTRIQVE
PRISCÆ ET FVGIENTIS
VIRTVTIS, DOCTRINÆ, HVMANITATIS
EXEMPLVM HABENT;

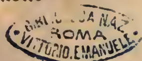
EPISTOLARVM

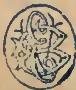
FERCVLA SECVNDA,
SVO PRÆSIDIO,
SVO DELITIO,
SVO EXEMPLO,
VELVT PATRI FILIVS,
SACRA ET ÆTERNA VOVET

ERYCIVS PVTEANVS.
MEDIOLANI
VII. KAL. MART. ∞. IↃCIII.

HIC ILLE VIR,
— in quo veteris vestigia recti,
Et mores video ductos meliore metallo.

Ad Lectorem.

BONVM FACTVM, *mi Lector*, *Ad* EPISTOLARVM FERCVLA SECVNDA, *velut ad novum Convivium te voco. Novum inquam, quod & mea mora, & quorumdam nausea sic discrevit. Sed illa mea, ut rem dicam, ab hac quorumdam orta, collisis rationibus, universum penè institutum conturbavit. Quem enim non retardent, imò sistant tot judicia, tot censuræ? Ab illis ipsis, qui cũ puerili balbutie adulti colluctantur, quanto fastidio, quanto supercilio legor! sensum meum, ad suum; phrases, ad suas; verba, ad sua examinant: & Epistolas singulas, quasi sibi scriptas. O ineptos! Primùm, sensum meum mihi proprium esse volo: phrases & verba,*

Servatâ semper lege, & ratione loquendi,

ab Antiquis. Deinde Epistola sicuti matrona esse debet,

—tibi quæ juncta recumbit:

tua sit, tibi placeat, & à te uno capiatur. Si in publicum prodit, velata aut vestita prodeat, ne videatur quidem visa; imò videatur, modò ne tua esse desinat. Non ad eosdem, aut pares ego scribo;

& ad plures cottidie tamen scribo: secreta ad amicum, erudita, quantum quidem subitanea industria protrudit, ad doctum: tu hæc omnia tuo torno & cothurno compares? nisi amicus, secreta mea non potes; nec erudita, nisi doctus. Ad doctum autem Epistola mihi habeat, quod matronæ negatum est,

Dicendi genus, & curvum sermone rotato
Torqueat Enthymema:

ad amicum, seria, ludicra, mixta; quæq; nasci inter duos debent, & perire inter duos. Cur igitur edo? quia docti & amici pariter patiuntur: quia multa intercurrunt bonis æquisque ingeniis non repudianda: quia cum fructu aut delectatione leguntur quædam, nec intelliguntur. In picturâ lineæ & figuræ excitãt, tametsi res & historia non intellecta: ita in Epistolâ, ipse ille color & sanguis dictionis, licet sensus alibi fugitivus. Sed quàm tunc juvat intẽdere mentis aciem, & sensum scriptoris sequi! Experire, & diversum te ab ijs præsta, qui, nescio quo morbo, aliena omnia scripta sub calumniam rapiunt iniquissima censura. De Epistolis autem meis hoc illius judicium amplectere, qui ad famam veterum ipse Epistolas scripsit atq; divulgavit. Quis ille? ecce tibi nomen; imò ecce judicium ipsum in Epistolâ quoq; expressum.

IVSTVS LIPSIVS
Erycio Pvteano ſuo.

PRomvlsidem tuam vidimus,id eſt vina & mella. Planè pro ſuo nomine liber eſt: & acumen ſive acrimoniam in ſenſibus habet, & in verbis puritatem,atq; etiam ſuavitatem. Quid amplius dicam? niſi illud,

I bone,quò tua te virtus vocat,i pede fauſto.

Ad alia, longiùs longiusque mi Puteane: ſed pede ſemper recto, id eſt per viam quam veteres calcarunt,& ego monendo aut docendo prævivi. Novitios iſtos ſi audias,ſtolidos aliquos Hermas; deflectas,& ad lãguida quædã aut frigida te dones,quæ ipſi Tulliana vocant. O quàm indignetur & colorem non teneat,ſi reſurgat ille Tullius,& hæc cernat! Ille altus,ille excitatus,& alacer,plenus ſpirituum & ſanguinis,probet hos tabidos,jacentes,& verè χαμαιπετεῖς λόγους? Atqui phraſin ejus & verba habent. Neſcio.dicunt: ſed hoc ſcio, non verba, ſed pectus & vim mentis eſſe, quæ diſertos facit. Scitè nuper à Politiano dictum, meliorem honeſtioremq; leonis faciem eſſe,quàm ſimiæ; etſi iſta ad hominem propiùs accedit. Nihil eſt hoc imitari,ſi à te nihil inſpiras; imò ſi omnia tua non facis, & velut è proprio fonte emittis.

—qui ſibi fidit
Dux, regit examen.

Alii ſerviant, mendicent: fama aut vita non reſpiciet,quicquid hoc eſt ſcriptorum. Stuporem! ad unius illam imitationem nunc nos vocari:quod nemo veterum aut piorum ſomniavit! Scilicet plus cordis noſtri magiſtri habent, quàm Fabius & ipſa

Cicero, qui ad omnes non oratores solùm, sed historicos, poëtas etiam ducunt. Sed omitto has lacunas, quæ non nisi ab imbre implentur, à se arentes: tu inter vivos, ut dixi, fontes esto, &, quod sequi solet, perennes.

Cupio & conor, mi Doctor; & loquaces in aliud quoq; ævum dare lymphas, quæ vim & vigorē melioris auræ adfundant. Efficiam autem, sic favoris tui rivo illabēte, qui ducit & trahit per objectos aggeres invidæ æmulationis. Venam & angustiam ingenij mei ego novi; ac proinde colligendas potiùs aquas, quam spargendas: sed liceat tamen interim levi emissario experiri industriæ meæ vires, & adjacentes agellos irrigare. Tu quoq; patere bone Lector, ad cujus usum sive oblectationem ista, & omnia mea, sunto.

INDEX

INDEX
FERCVLORVM
SECVNDORVM.

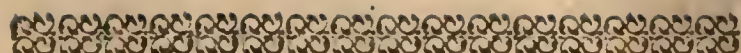
Mel-

IVSTVS LIPSIVS

ERYCIO PVTEANO SVO calcar addit ad

Editionem EPISTOLARVM.

E Cquando, PVTEANE, *vota nostra*
Et tuam pariter fidem resignas?
Quando FERCLA SECVNDA EPISTOLARVM,
Illa lauta, diserta, & erudita
Fas contingere, fas erit fruisci?
PROMVLSIS *tua nuper hoc spopondit.*
Si negas, titulus revincit: & cum
ANTECÆNIA *iam data, ipsa* CÆNA
Jure poscitur. audin hoc amice?
Et fides agitur tua, atq; fama:
Libera unâ operâ illam, & hanc adauge.

ERYCI PVTEANI EPISTOLARVM FERCVLA SECVNDA.

EPIST. I. *Mediolanum.*

LVDOVICO SEPTALIO, V.C.

Patricio & Medico Mediolanensi S.D.

ERVM amicum pro thesauro semper habui: & te talem LVD. SEPTALI, blandum verbis, benignum affectu; alterum quasi Parentem meum, alterum quasi Doctorem; sed Parentis, & Doctoris caussâ. qui uterque te potissimùm consortem, an succidaneum? poscebat: ille Amoris, hic Eruditionis. Ego quoque te respexi potissimùm, & nunc respicio absens; vt, si amare me velis, scias te filium invenisse; discipulum, si formare. Sed tu me amas mi Parens, formas mi Doctor, & æterno pietatis vinclo tibi obstrictum habes. Tibi? imò multis. multi enim in me proni, quia tu es: & sic quoque multis mè debere fateor, quia tibi. Quando, & quo ære exsolvam? voluntas certè adest, ò si facultas, & vires! Nunc verò *& vivendum & moriendum mihi adhuc ingrato*. ingrato inquam; nisi agnoscendo beneficia atq; promulgando, redhostire videar: facturus meherclè, etsi non videar:

hoc inprimis, quo ad publicū munus & famā mea ſtudia is productum. Annon in eo es, & penſare jam cœpiſti? alii ſcribunt. Perfice, perfice: beneficium ego ſi non referre, agnoſcere & æſtimare tamen ſcio. Vale. Patavij, VII. Eid. Sextil. ∞.IↃ.IC.

EPIST. II. *Florentiam.*

GVLIELMO ATHENIO *meo,*

Artium & Medicinæ Doctori.

HEm fulmen tuorum verborum!
Cur me querelis exanimas tuis?
Egon' pudet pœnitetq; effari. inviolatum Amicitiæ noſtræ ſacramentum habeo, & colo. Miſi ad illum tuum, PANEGYRICVM meum, miſi literas, ut ille porrò ad te. Fidem hominis, ſi neglexit! ego tamen extra culpam. Tuas (Mercurium teſtor) nullas accepi; niſi ultimas haſce, breues, triſtes: in quibus optimi parentis tui funus, tuaſq; lacrymas video. comprime, mi amice; & cogita Deum Naturamq́ue ſic iubere, ut homo inter homines eſſe aliquando deſinat; ut filium pater præcedat. Ille ante te fuit, ut poſt illum tu eſſes. Cuius ſi curſum hunc finivit, quid niſi compendium fecit miſeriæ humanæ? Sed hæc ego non inculco, prompta & expenſa tibi, ad rectæ rationis lancem: tantùm ipſe vivas, valeas, poſteroſq; cogites. Mediolani, V. Kal. April. ∞.IↃCI.

EPIST. III. *Mediolani.*

CHRISTOPHORO MAVRICIO, *Professori Publico.*

CVm te cogito, Eruditissime vir, illud Comici cogito:

Vt sæpè summa ingenia in occulto latent!

Tam amœnum, tam litteris plenum pectus publicè non suspici, non coli? Ævi culpâ, sed & aliquâ tuâ fit. Ævi, quod aversum & alienum ab omni ingenij cultu, totum in vitijs & in fastu. Quid mirum? ad præmia quisq; lascivit & peccat:

Sola pruinosis horret facundia pannis,
Atq; inopi linguâ desertas invocat artes.

Sed & tuâ aliquâ culpâ dixi, etsi sine culpâ: qui è rumoris turbido vestibulo te recipis ad conscientiæ tranquillitatem. Sapienter hoc quidem mehercle, & pro animi decoro. Quid enim Famæ illa blandiens aura, tam anxiè captata, tam studiosè collecta? uno verbo, aura, umbra, nihil. Virtutis omnis fructus in animo situs est; & contemptu ipso gloriæ, præmium gloriæ in se quisq; invenit, etiam nõ quæsitum. Equidem cùm hæc disputo, te laudo; sed conatũ obstreperi illius rideo, qui cœlum terramq; commotur⁹ in me videbatur, ut nascentem aliquam Famam meam obrueret. Et tamen, si DIs placet, censuram nunc quoq; scriptorum meorum gerit: quo suffragio? nullo bono, aut ullius boni. Λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει. Ego inter homines me esse scio, errori obnoxium, & correctiones libens patior; sed à probo, & perito. Ille autem quis est?

num probus? meum non est censere: num peritus? ex oratione liquet, quâ in publicum nuper erupit. O putidum fastum! in pulcherrimo illo centone plura pænè vitia, quàm verba: & quæ vitia? decumana; ferulâ, ferulâ multãda. Tota dictio enervis, sine sanguine, sine colore: uti & ipse auctor, cum Catullo dicam,

— inauratâ pallidior statuâ.

Sed illum linquo, te amo, & BONAM MENTEM. Vale. XI. Kal. Octobr. ∞.IↃCI. De Meridie.

EPIST. IV. *Augustam.*

MARCO VELSERO V. A.

Reip. Augustanæ II. viro Præfecto.

ANte menses aliquot imaginem meam ad te misi: sæpiusque litteras: accepistin'? nescio; quia ab illo tempore nihil à te. Semper, mihi crede, silentium suspectum est. Quid autem? minùs tibi fortassis ex animi sententia? avertat Deus. An aliquid oblivionis mei? & hoc avertat. Ego te amo; & sic durum esset non à te amari. Debiles in me caussæ sunt, fateor, amoris: sed tu quoque scis humanum esse, quem despicis, non despicere. Vt Sol ille non sidera tantùm, inter quæ medius fertur, illustrat; sed imam & minimam hanc quoque maculam telluris: sic non æquales illos tuos & in alto positos amabis tantùm; sed nos quoque in humili & obscuro amabis. nisi inducias quasdam esse vis, & intervalla amoris. Si ita; lucem nobis licet parumper

rumper subtrahas, at non calorem: scriptionem, nō amorem. quod te rogo; & salvere jubeo. PROMVLSIS posita est, & exemplar ad te meo nomine mittet, ad quem tu hasce adjunctas. Mediolani, VI. Kal. Octobr. ∞.IↃCI.

De PINELLO scio te scire: ego doloris cicatricem non revello.

EPIST. V. Ticinum.

ISABELLÆ ANDRAEINÆ,

Academicæ Intentæ.

TAntam facundiam, tantas litteras in feminam cadere! Vbi robustior ille sexus, qui in chartis pallet, in pulpitis sudat, in studijs consenescit? Ecce litteris nunc quoque Amazones sunt, & Pēthesileam suam habēt. Annon sic meritò te appellem ANDRAEINA, & τοῖς ἀνδράσι opponam? Feminis à Naturâ insitum, loqui: tibi verò, benè loqui. quo fit, ut corrigendo muliebre vitium, virilem virtutem superes. Platoni olim, ut in prodigio est, mel suum apes, velut divinæ facūdiæ indices, in os inseruerunt: tibi verò Gratiæ ipsæ, *non montem Hymettum* (Valerij verbis utor) *thymi flore redolentem, sed Musarum Heliconios colles omni genere Doctrinæ virentes, Dearum instinctu depastæ, maximo ingenio dulcissima alimenta summæ eloquentiæ instillasse videntur.* Scribis acutè accurateque: dicis ex tempore, sed quasi scripseris; eâ ubertate & copiâ, ut cùm nihil addi possit, nihil supersit; eo gestu, ut loqui ipsos digitos; eâ voce, ut

intùs canere Sirenum concordiam putem; eâ deniq; felicitate &successu, ut nutu arbitrioque tuo

—pleni modereris frena theatri.

Quoties te audivi, inscitiam & infantiam eorum deprehendi, qui se doctos disertosque profitentur: ac meipsum quoque, cui dicendi partes in publico sunt, puduisset tituli mei; nisi tu eum elegantissimo carmine (elogium sive augurium promēs) adseruisses. Ego augurium interpretor, quod tu elogium esse voluisti: & sic elogij luce circumfusus, tueor dignitatē nominis mei, velut augurio promissam. Tu verò beata, ò Suada, ò Musa, cui jam immortalitas parta! Tua enim, dum vivis, scripta in pretio sunt, & leguntur; ac, dum vivis, aliorum quoq; de te monumenta habes, & posteritati tuæ cœpisti interesse. Ejà Ejà: lege, & legere; imò excitare, ut scribendo scribentium præconia superes: excitare, ut posterorum accessuram admirationem augeas. Te nobis Natura ipsa, temporísque pater: tu te posteris dabis. quodque te admiramur, tuæ industriç, & simul benignæ Naturæ acceptum ferimus; sed quòd posteri admirabuntur, in te unam redundabit. Quo te vehementiùs hortor & rogo, ne minùs scribendo teipsam posteris, quàm dicendo benignitatem Naturæ nobis commendes. MYRTILLAM Eclogam, & nunc EPIGRAMMATA vidimus: plura emolire; ut liberis fœcunda, libris quoque evadas. Ergò *Epistolares lucubrationes*, queis Comicas omnes delitias, Tragicas divitias, & quicquid elegantiarum est, inclusisti, de manu prome, ut in manus multorum veniant: nos heredes, & deinceps posteri erunt, tu tamen semper domina. Aliter enim se Fortunæ ludibria, aliter hæc ingenij mo-

monumenta habent: illa, post te alium atq; alium possessorem sortientur: hæc nunquam tua esse desinent, etiam cùm videbuntur desijsse. Est etiam quod jure quodam amplius à modestiâ tuâ exigimus; ut, prœmio ingenii publicè sumpto, ostendas te non ingrato seculò tam præclaris ac luculẽtis dotibus illuxisse. Jtaque laurum carpe, & tẽpora venustamque illam χεῦμα Ἀφροδίτης venustatem inumbra. ita enim futurum, ne dum verborum nectare audientium sensum mulces, vultus igneò nitore & oculorum radijs accendas. Nec renue. Posteri ipsi iniquè laturi, quòd ꝓmereri Phœbarum hunc honorem potueris, non adsumpseris: nos malè audituri, quasi præmium inviderimus. Cogita ò Suada, ò Musa, & teipsam, nos, posterosque cogita; me quidem ingenij, & eloquij tui miratorem & cultorẽ æternum habitura. Sic carmen hóc habe, nõ ut ipsum (impolitum enim est;) sed ut animum inspicias. Vale. Mediolani, Postridie Eidus Decembr. ∞.IↃ CI.

AD

ISABELLAM ANDRAEINAM,

SECVLI NOSTRI SULPICIAM,

Florem illibatum populi Suadæq; medullam

ENCOMIASTICON.

TER dilecta Jovi, cui tres tria munera quondam
Contribuere Deæ, Cypris, Tritonia, Juno;
Carmine te facili dicam, tua munera dicam.
Cypris, natalem creperi cùm luminis auram

Libares, medio spumantis gurgite Ponti
Emergens, vultumq́; tibi, ciliumq́;, comamq́;
Flore venustatis tinxit; Geniumq́; Leporum
Omnibus inspersit mēbris: Venus altera ut esses,
Alma Venus, sed casta, & casti mater Amoris.
Mox, ubi conspexit neglecta crepundia Pallas,
Indidit ingenij vires, & semina Famæ,
Pierio facilem perfundens nectare mentem,
Pierio facilem perfundens nectare linguam,
Nectare, quâ prisci duraret Suada Theatri.
Pennato sequitur gressu Saturnia Juno,
Nubilis indignans sine conjuge virginis annos
Labi: felicem thalamum, tædasq́; jugales,
Et tabulas ornat: carmen canit ipse Hymenæus.
Duceris à caro, & numerò fœcunda marito
Multiplici pateris Lucina prole labores.
Constans connubij vinclum! Tu conjuge digna:
Te pariter conjux, cui pignora cara dedisti.
Nunc ternæ veterem Divæ posuêre furorem,
Quasq́; Paris peperit rixas, feliciter aufers.
Tu nova dicêris Cypris, Tritonia, Juno:
Casto coniugio, Sophiâ, vultusq́; decore.

EPIST. VI. Mechliniam.

IOHANNI BERNARTIO S. D.

SIlui, mi BERNARTI; sed in silentio amorē non omisi. Ita enim natus & institutus sum, ut quem semel amicum, perpetuò habeam: te certè, quem ob virtutem litterasque amare cœpi, & amo. Cœpi, cum BARCLAYO, longùm nimis divulso, an abrepto?

abrepto? Amo, cum Hvysmanno, optimo & doctissimo viro: in quem tu ipse utrumque hunc titulum meritò confers. Amicum illum nominas? accedo: Præceptorem? ab eodem disco. Facio ecce quæ facis.

Hoc memorabil' st, ego tu sum, tu es ego, unanimi sumus.

Sed ille cur non pro ingenio & naturâ opes Fortunamque habet?

* — ὡς ἄδικον, ὅταν ἡ μὲν φύσις
Ἀποδῷ τι σεμνὸν, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακοῖ.

* *quàm iniquum cum Natura quidpiam Magni dedit: fortuna autem obicem laesat.*

Res & Doctrina nescio quàm difficilè conjungantur. Fuit olim, est, eritque *bona mentis soror paupertas*. Feramus æquo animo: qui si adest, etiam felicitas in tenui fortunâ.

— Multa petentibus
Desunt multa. benè est, cui Deus obtulit
Parcâ, quod satis est, manu.

Panegyricvm vulgavi, & exemplaria ad Moretvm missa. Nunc *pransus paratus sum* ad Epistolarvm editionem, quas ad amiculos sparsim misi. Salutem Sacco dixi: ille, & ego tibi. Mediolani, Kalendis Maij. ∞.ıↄ ci.

Epist. VII. *Vallem-oleti.*

Io. Fernandæo Velascio,

Comestabili Castellæ.

SCribere, ego pęnè impudentiā: silere tu delictū censeas, Excel. Princeps, & utrobiq; causæ sunt,

isthic, mea humilitas, tua granditas: hîc, meum debitum, tuum beneficium. Cùm verò ordo Naturæ doceat, primùm qui simus; deinceps, quo statu aut modo, considerare: meam potiùs humilitatem & granditatem tuam expendi, ut impunè silerem; quàm debitum meum tuumque beneficium, ut honestè scriberem. Scribo tamen, non ut silentiũ, sed tollere delictum videar. Quid autem ipsa scriptio est? ad æqualem officium; ad majorem ostẽtatio, si ultrò deferatur. Quid silentium? reverentia ejus, quem extra communem sortem admiramur; contemptus ejus, quem abjectum despicimus. Itaq; cùm silere tibi Magne Princeps, sine delicto possim; quoquo modo me doce, qui scribere sine impudẽtiâ possim, ne sileam. Vive, & PVTEANVM tuum benigno oculo respice. Mediolani, Postridie Kal. Septemb. ∞. IↃ CI.

EPIST. VIII. *Venetias.*

LIVINO DE SVCCA,
THOMÆ SEGETO, *Oculissimis meis S.*
IOANNI COTOVICO,

CRedite: salutarem mihi auram litterulis vestris, è *locis Neptuniis templisq; turbulentis* adspirastis. Æsculapij, imò Hygię loco vos ternos habeo; & salutem debeo, quam ad assem recepi. In verbis; atque adeò in verbo vim tantam esse? Ita dico: tria nomina, unus animus; tres amici, sed unâ epistolâ conceptum votum ὑγιαίνειν, me mihi reddiderunt. Terni ad me scribitis, sed scriptione unus:

anus: & cum tribus ſimplex mihi honeſtaque Amicitia, tamquam cum uno. Οὐ γίγνονται γὰρ (ut Philoſophus ſcribit) φιλοὶ κατὰ τὴν ἑταιρικὴν φιλίαν. αἱ δ' ὑμνούμεναι, ἐν δυοὶ λέγονται. Conſervanda verò hæc Amicitia continuo quodam nodo; & ſcribendum, ut fomento ſuo Valetudo mea conſervetur: paullo tamen ſeciùs Amicitia, quàm Valetudo, iſta, ut è tribus unus ſcribat: hæc ut ſinguli. Ego utrumq; faciam, cùm alterum faciam. Scribam enim ad ſingulos cùm ad unum: ſic facturus, quod ſinguli, qui ad unum me ſcribetis. Pariter valete. Mediolani, VI. Eid. Sext. CIↃ. IↃ CI.

EPIST. IX. Lovanium.

IVSTO LIPSIO V. C.

Hiſtoriographo Regio.

EAmdem epiſtolam bis mitto, iiſdem verbis, eodem die: per amicum, & tabellarium ipſum. utriuſque enim occaſio fuit. Sed tu experire, uter diligentior fideliorque. Amici certè parùm tabellarij ſunt, & tabellarij parùm amici. Adoleſcens verò ille, qui tuas ultimas ad me, utriuſque officium probè functus. Ego talem non amplecterer? feci, ulnis extenſis; quia probum honeſtumquè vidi, è probis honeſtiſq;. Tu illum commendas? & ipſe ſe: ego autem utrimque impelor, ut, laxatis animi mei rivis, totum me ei effundam, tuâ atque ejus cauſſâ. In hac urbe quæ viſu digna oſtēdi. Patavium ſcripſi, ſcripſit & SEPTALIVS: adi-

tum ad meliores ei fecimus, ad corruptelam obstruximus: quæ nimis quidem in amœnis hisce locis patet, & cottidiè se dilatat. Morum quædam pestis est, quæ puros incautosq; animos obsidet faciliùs & conficit: in tuto locandi sunt, extra noxios illos Austros. Vltimas meas cum SYNTAGMATE DE DISTINCTIONIBVS velim traditas: item priores illas ad PANTINVM, BERNARTIVM, ANSKEMAM. De PROMVLSIDE transegi: curam CLAVDIVS MARNIVS diligẽs & celestis Typographus suscepit. Jam mox videbis tuã. Tua.n. est, cujus amabile nomen præfert. Cætera mea refingere, & ad incudem vocare cœpi, nescio quo jam judicio ad limæ laborem pronus.

* *Secunda curæ quandoque meliores.*

* *Αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι.*

Itaque præcipitem stilum tempestiuâ correctione sistám, aut tutiùs ducam, per rectam & philologam viam. Tu dirige mi Ductor, iuva mi Doctor; velisque spem emendandi superesse, qui laborem scribendi non damnasti. Valetudinem tuã jam magis vacillantem firma, & Æsculapio nostro utere, saltẽ per litteras. quid si absens absenti medicinam faciat? Feriis nostris Autumnalibus proficisci Romam decrevi, Vrbis, Religionis, sed & tuâ caussâ. In votis mihi, omnem movere lapidem, ut titulum tibi imperrem CIVIS ROMANI. Deus faveat! Magnates faveant! ego non deero. Facile, & simul difficile hoc negotium video. Facile, quia pro merente: difficile, quia pro absente, iterùm dico: non deero. Sed conatum non prædico, ut effectum possim. Melius vale, Clarissime vir, & PVTEANVM tuum ama. Mediolani, Eidibus Junijs, ∞.IↃCI.

EPIST. X. Romam.

CAROLO LAVRINO S. D.

LItteras tuas accepi, mi LAVRINE; ſed ſine ullâ temporis notâ. An neſcis in quâ urbe ſis? Conſules ſcripſiſſes, aut ipſius urbis annos. Feſtinationis vitium eſſe dices. Itane? ipſæ litteræ negant, nimis terſæ, nimis elegantes; niſi tu quidem per ludum tam felix. ſi es: tolle impetum illum, & tardiore ſtilo, mihi ſermones tuos ſculpe. Malo elaboratè, quàm feliciter te ſcribere, ut non ingenij, ſed adfectus teſtimonium exprimas. Amo ingenium; ſed magis adfectum. Itaque ſi amœna illa ſic tibi ſponte fluunt, de ſeveriore fonte lenta & acria mihi pcepta prome queis epiſtolá adſpergas. Nam, ut noſcas palatum meum, Γλυκύπικρον amo. De inſcriptione illâ Græcâ FVLVIVM VRSINVM conſule, virum, ſi quis alius, iſtarum rerum gnarum. Litteræ, quas Antuerpiam transferendas miſeras, curatę. Sed heus tu! εὐαγγέλια. Frater tuus FLORENTIVS in itinere, & jam in Alpibus. unde ſciam? è Prodromis. LIPSIVS profectionem ſuam diſtulit, & in Patriâ figit pedem. Nos, ſi Patriæ favemus, laudare conſilium debemus, deſideriumque noſtrum publicâ utilitate cohibere. Perierat ille nobis, ſi ſemel reliquiſſet dulce & natale ſolū: nec reliquiſſet, niſi ut periret. Prudentes Principes noſtri, qui hoc viderunt, qui tenuerunt. Planè nox atra manebat Belgicam, abeūte iſto Sole; imò frigus & ſterilitas bonarum literarum. quas tu por-

rò perge colere, & in nomen venire Famamque propatrui MARCI LAVRINI. Patavij, IV. Non. Decemb. ∞.IↃIC.

EPIST. XI. Mediolanum.

LUDOVICO SEPTALIO, V. C.

Patricio & Medico Mediolanensi.

VT voluptates quædam fruitione incitant, nō satiant: sic suavissimæ tuę litteræ. Explere desiderium meum binis illis affatim videbar: sed ecce novo ardore exagitor, & restaurato ęstu lectionis. Quid agas? hic est amoris mei morbus, quem tollere nequaquàm poteris, nisi foveas; sed nec tollere, etsi foveas.

Non si densior aridis aristis
Missa sit seges illa litterarum.

Doleo mehercle & queror tam nectareum poculum tam ægrè temperari; & tam dulces litterulas tam difficili otio scribi. Scribe tamen; & hoc quoque negotium puta, ab amore datum. Ille sibi, ut sermonis partem: sic litterarum vindicat semper sollicitus. Sed præsentium honestum vulnus sermone alitur: absentes stilo velut missili telo compungendi, ut scriptionis lectionisq; quodam motu animi incalescant. Itaque finde negotia tua, &, si me amas, scribe, ut amorem foveas: imò verò ama, ut scriptionem exhibeas. Vide obsecro quàm profectionis ego cupidus. vix à nupera itione respiravi, & nunc Euganeos montes, & balnea cogito: chorum

chorum illum Nympharum, qui in collibus illis, vallibus, silvis, rivis. Quid? cogito? imò excitor, & eo. Si quis negotij quidpiam

—curari sibi

Velit, is audacter imperato & dicito:

Sed ita, ut det unde curari id possit sibi.

Nam nisi qui argentum dederit, nugas egerit;

Qui dederit, magis majores nugas egerit.

Tibi & Medicis, mi SEPTALI, loquor; qui calidas illas Lymphas colitis, & desperata mala ad balnea ablegatis. Sed sistite mihi ægrum: ducam, ubi sine potione, sine elleboro morbi maculas eluat. Nunc in re medica Inscriptiunculam hãc veterem habe; imò ægroti tui habeant, ad exemplum boni voti. *Regij, ad quattuor columnas, ubi Æsculapij olim fanum.*

DEO ÆSCVLAPIO VAL. SYMPHORVS ET PROTIS SIGNVM SOMNI ÆREVM TORQVEM AVREVM EX DRACVMCVLIS DVOBVS P f 7 ::- ENCHIRIDIVM ARGENT P::- L. ANABOLIVM OB INSIGNEM CIRCA SE NVMINIS EIVS EFFECTVM. V. S. L. M.

Lepidum (ita me Æsculapius ipse) & è prisco more votum, quattuor ista comprehendens: *Signum Somni æreum*, *Torquem aureum*, *Enchiridium argenteum*, & *Anabolium*. De Enchiridio & Anabolio hærebam, quid sibi vellent; imò quid ad Æsculapium facerent. dum libros inspicio, illud ab Isidoro animaduerto inter instrumenta Medicorum relatum: *Enchiridion dictum, quòd manu adstringatur, dum plurima contineat ferramenta.* Hoc verò,

Anaboliũ,fortaſſis inter veſtimenta eſſe,& è clauſæ Antiquitatis arcâ depromendũ. Ἀναβόλαια enim antiquitùs fuére,quibus pectora & humeri protegebantur;ſed, D.Hieronymo in caput I.Eſaïę ſcribente,feminarum. Scio etiam ἀναβολάγιον,vel ἀναβολάδιον Iſidoro dictum *Amictorium lineum feminarum, quo humeri operiuntur, quod Græci & Latini Sindonem vocant.* Tu me doce,& me ama. Patavij.XIII.Kal.Apr. ∞.IↃ.IC.

Libellos meos Venetias ad IO. BAPT. CIOTTVM mitte, qui curam hanc ſuſcepit. HIERONYMO fratri ſalutem cum amoris fœnore rependo.

EPIST. XII. *Bellunum.*

ALOYSIO LOLLINO,

Epiſcopo Belluni.

AMpliſſime & Reverendiſſime Antiſtes, Cõditionem latam non capio: nec modeſtia tua imponet aut impediet, quin talem te colam venererque,qualem & Fama clamitat, & ipſa elegantiſſima epiſtola tua commonſtrat, planè ex aſſe doctum. O' virum inter paucos! ò mei quoq; amantem inter paucos! id eſt, verè & ſine fuco amantẽ! Ego verò quid ad Amicitiam conferam? Dignitatem aut famam?at votum meum eſt,tuto & *ſecreto Lare* regi: ingenium aut doctrinam? debilia ſunt, & ſequuntur meos annos. Hos autem ſi quæris,ex internodio pueritię ad mediam adoleſcentię gemmam jam evaſi, ſed ſatis etiam citra florem, citra

fructum.

fructum. Tu verò hac ætate Musarum albo inscribi me vis, & in Senatum Eruditiorum ire? Vni olim Papirio, ob silentij fidem, interesse Curiæ licuit puero adhuc prætextato: à cujus privilegio tantum absum, ut profectò verear, ne legem Horatianam violasse dicar præproperâ quadam scriptione; nec tam facilè jus impetraturus laticlavi. Quid refert? sine me, multisque res litteraria stabit, qui nunc per ambitum nimis sese miscent. Et audes me tamen (verba tua sunt) *vix egressum ex ephœbis admirari impedio multis profuturo negotium posteritatis agere: res ignotas, indictas alijs pari doctrinâ atq; elegantiâ complecti.* Laudes illę sunt: sed quę sub pondere amoris nimiùm vacillant. Amare verò perge; ut sic nimias illas laudes deleas. Amare perge; sed Amoris ipse legem accipe, quam tulisti; *ut amicum me*, postquàm amicum nominas, *probũ magis quam doctum, aut eloquentem existimes. in altero enim te decipiam nunquam: in altero tibi imposturam facies me invito.* Patavij, VI. Kal. Mart. ∞. IↃC.

EPIST. XIII. *Mediolanum.*

MATTHÆO SANDERIO S. D.

QVod odiosum in Amore, facimus mi SANDERI, & diffidemus. Ego officij tenax, etiam sine argumento scribo: tu verò, repigrato calamo, epistolarem materiem continuo silentio distendis; num fascem aut sarcinam daturus litterarum? Hac lege, ne aliter censeas, veniam scribendi feci:

ſcilicet ut ſortis moram fœnoris complemento reſarcias; quam niſi conſequor, cum diuitib. certum mihi perplexari:

Pactum, non pactum eſt: non pactum, pactum eſt.

Itaque, ne litteras me dare cenſeas, adcommodo: ſcribo, ut reſcribas. Occupationes opponis? oppidò novi: ego amorem meum, quem tu quoque noſti. Libripens eſto, & utrimque cauſſas penſita; hinc amorem, illinc occupationes: ni meo pŏdere tuam molem ſuperem, tum me perpetuo ſilentio multa: ſi ſupero, juſq; faſque ſit, litterarum hunc curſum reciprocare. Vale. Patavij, III. Non. Feb. ∞.IↃ C.

EPIST. XIV. *Patavium.*

IO. VINCENTIO PINELLÒ,

Viro Perilluſtri.

PIcos divitiis, qui aureos montes colunt,
Ego ſolus ſupero,

Poſtquam hunc theſaurum nactus; & quia per te nactus. Quid verò excuſas? gratum, alteras Lipſianas reſignatas à te: nŏ gratum, alteras tantum. Ius & arbitrium in utraſque tibi erat, & prælibare debuiſti. Vti in conviviis potio à labiis amici prægustantis: ſic litteræ commendantur. Seriò loquor: unis illis vitium ætatis, à mora ferentis allatum, legendo minuiſti: alteris ſubmiſſis non legendo vitium addidiſti; etſi lepidis, venuſtis, amœnis. in quibus magni viri in me amor ſe exerit ſtili velocibus ſtricturis. Hortatur, gratulatur, philoſophatur: uno verbo, ſubvectum me rapit

Ad nationem cœli ingentes fornices.

Sed

Sed exemplar litterarum proxima ſeptimana ad te mittam: tum unà ad Pignorium ſcripturus, qui tam amicè & eleganter ad me. Tu ſalue, & ille te. Mediolani, III. Nonas Januar. ∞.IↃCI.

EPIST. XV. *Romam.*

Florentio Laurino S. D.

De adventu meo dubitare te nolim. Certum, non arbitrarium eſt; & jam deſiderio conſilium eundi junxi, id eſt, deſiderium conſilio auxi. Me reſpicis? propero: te? anhelo: urbem? utrũque: quia ipſum, & in ipsâ, te videbo, & à te videbor. Sed ante Caniculam ne ſpera. Noxium viantibus ſidus eſt, & commodum aliàs hoc iter, Syrteis facit æſtuoſas. Ego autem tenerioribus herbis ſimilis, & facillimè lædor. Itaque, ſi me ſalvum vis, laxa etiam paullulùm hanc moram, ut ſub Autumnum me ad cingam. De Aretalogo illo, non miror te ſcribere: miror à tam inſulſo profluxiſſe ſalem. ſi miraculum vitare vult, eat in mare. Quid ludo? Gentis humanæ decumanum vitium, faſtus; ſed in illo plùs quàm decumanum. Obſecro, quæ iſta verba? gran[illegible] tumida, & animi planè laborantis.

* ὦ τελεσάθλιοι.
Ἅπαντες, οἱ φυσῶντες ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα.
Αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἴσασιν ἀνθρώπου φύσιν.

* O ter miſeri, Quicumq; magnificè ipſi de ſe ſentiunt. Ignorant iſti namq; naturã hominis.

Quid enim ſumus homulli, aut ſcimus; niſi hoc unum quòd nihil ſcimus, nihil ſciamus? Sed neſcio quo opinionis vento plerique ferimur; cui, niſi

litterarum modestiæque velat remis renitimur, in vorticem imus omnium vitiorum. Monita hæc sunt, quæ ad illum, apud te: cur enim apud illum? Pertusum dolium est, perit quicquid infunditur, aut certè acescit, infecto aëre, corrupto animi odore. DE DISTINCTIONE SYNTAGMA meum hîc habet, lege, cense, & me ama. Mediolani, VIII. Eid. Iun. ∞.IↃCI.

EPIST. XVI. *Venlonano.*

ANNÆ & CHRISTINÆ PVTEANIS,

Virginibus, & Sororibus meis.

VT amor in me vester: sic scriptio est, meæ Sorores, potens & penetrans in ipsa animi decreta. quæ tamen cur tam blandè impugnatis? Ego Patriam, Parentes, vos amo: isti, illis, vobis adesse cupio. Sed hoc si fata nunc impediunt, cur queramur? Impediunt autem, ut, sedato publico illo æstu, lætum lubentemque me Patria, Parentes, vos recipiatis. Confidite, fiet: ac jam insperatam aliquã tranquillitatem protendunt d[illegible]ani illi fluctus, qui nunc denique publica & privata omnia collidunt & absumunt. Feramus: & vos interim hanc absentiam meam; imo hanc supplete, quatenùs ad familię & fortunarũ laborantium curam Parentes vos admittunt. Ego censeo; sed à luxu, vanitate, ineptijs vos avoco, quibus nostræ nunc virgines occupantur. Modestiam amate, simplicitatem, & castam puramque mentem. Sed amatis: pergite, &

& dignum nomine ac stirpe exemplum urbi date, me conspirantem, vestrique amantem semper habituræ, vero & sancto verbo Fratrem. De Avunculo nostro CONRADO SEGERIO diu est quòd nihil audiam. Salveat, vir æqui & publici amantissimus, in nos valdè propensus. ALEXANDRVM suum si in Italiam mittere decrevit, de bonis honestisq; comitibus obsecro ei prospiciat. MELCHIOR VELTWYCKIVS meus iter parat; quid si cum eo? sanè veniat. quod reliquum est, ego videro. Valete. Mediolani, A.D. Kal Febr.

Illustriss. Cardinalis BORROMÆVS benignè salutem missam accepit, & copiosè Patri, Matri, vobis refundit. Sed ad illos seorsim hoc quoq; scribo.

EPIST. XVII. Mediolani.

IO. BAPT. PRATÆ, }
IO. BAPT. CAIMO, } *Iureconsultis*,
PET. ANT. CALCHO, }
IO. BAPT. VERTVÆ, *Medico*,
IVLIO CÆSARI VICOMERCATO,

Ex Auditoribus meis.

ITa scribo, & glorior, Ex AVDITORIBVS MEIS: quos stilo sic junctim nunc quoque compello, privatim Amoris, & publicè Honoris quodã vinclo junctos. Date oculos paullisper, at aures solertis, & pauca quædam verba illi Amori vestro, illi Honori dicata cognoscite, quæ in Chiromantiam

nuper inter ambulandum effudi, cùm extra portam Mercurij Circulatrix divina illum meum à ſtudijs non minus mendaci quàm importunâ divinatione volentem invaſiſſet. Tuli ægriùs, atque ut ſtultitiam adoleſcentis punirem, linguam exacui.

TUne quæſieris ſcire, nefas, quem mihi, quem tibi
Finem DI dederint, Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros, ut melius, quidquid erit, pati:
Seu plures hiemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam.

Nam etſi (Ciceronis verba ſunt) *vetus opinio eſt, jã uſque ab Heroïcis ducta temporibus, eaq́ & P.R. & omnium gentium firmata conſenſu, verſari quandam inter homines Divinationem, quam Græci μαντικὴν appellãt, id eſt, præſenſionem & ſcientiam rerum futurarum*; eam tamen qui ab Inciſuris manuum commenti, propuliſſe mihi genus humanum videntur planè ad vetitum nefas. O vanos! ò audaces! quicumque illi primi. quæro, nec invenio: rem ipſam faciliùs, cujus ab ipſâ radice originem peto, & evello. Homo ſe hominem necdum noverat, & in divinæ providentiæ arcana impetum faciens, ſe Deum cœpit profiteri: ſcire aut præſagire futura, indagare dubia, judicare omnia; in novæ artis, an impietatis dicam? ſubſidium Naturâ ipsâ advocatâ. Auſpicium enim Divinationis à Cælo ſumptum, mox Elementa, & quidquid in orbe, traxit. Cœlum & ſtellas Ἀστρολογία diſpoſuit, Aſſyrijs, Chaldæis, & deinceps Ægyptijs culta, & velut ad neceſſarias aliquas leges redacta. Elementa verò ſingula propriam Divinationis ſpeciem fecere: Terra Γηομαντίαν, Aqua Ὑδρομαντίαν, Aër Ἀηρομαντίαν,

τίαν, Ignis Πυρομαντίαν. Reliquum genus pænè infinitum fuit, & Κατοπτρομαντεία à speculo, Λεκανομαντία à pelvibus, Καπνομαντία à fumo; item Νεκρομαντία à mortuorum invocationibus, Auguria, Auspicia, & plura. Sed nunc ad Cœlum, & Ἀστρολογίαν me refero, quæ Χειρομαντίαν produxit, velut alteram quamdã scientiam peritiamq; stellarum; *ut*, quemadmodum à Mundo, & pictâ cœli tabulâ: sic à parvo hoc Mundo sive Μικροκόσμῳ, quem hominẽ dicim⁹, *prædici posset* (Tullius sic loquitur) *quid cuiq; eventurum, & quo quisq; fato natus esset.* Nam postquàm liberam & infusam hanc ab Æthere auram in angustias illas legesq; cœlestium corporum humana curiositas & curiosa infelicitas inclusisset, universum mox Planetarũ ordinem & imaginẽ magni Templi, in hominis manus, & frontem quoq; deduxit. Sed *frontis nulla fides*: cum manu autẽ manũ conserere, & expedire quæ ad manum rationũ arma, promptus aggredior. Promptus inquam, etsi non præmeditatus, haut aliter quàm ad classicum repentinũ. Nec opus, argumentorum aliquem acervum instruere ac vibrare: unum aut alterũ rem confecerit; sicuti ad mortem ipsam satis unum aut alterum vuln⁹. Ad victoriam verò satis, Ἀστρολογίαν, cui innixa Χειρομαντία, cõvellere: sed ne ludere potiùs quàm lædere videar, caput & cor ipsum peto mei hostis: imò priùs objectum Aristotelęũ quemdam umbonem removeo, ut sine obstaculo feriã. Lib. I. de Historiâ Animaliũ, c. xv. lego: χειρὸς δὲ τὸ μὲν ἐντὸς, θέναρ, σαρκῶδες, καὶ διηρημένον ἄρθροις: τοῖς μὲν μακροβίοις, ἑνὶ ἢ δυσὶ δι' ὅλου· τοῖς δὲ βραχυβίοις, δυσὶ, καὶ μὴ δι' ὅλου. *Interior pars man⁹, Vola est, carnosa, & Incisuris distincta; quæ quidem in Longævis singula aut bina per totam volam*

eunt; in illis qui brevioris vitæ sunt, bina nec per totã. Ecce fundum, & fundamentum universæ Chiromantiæ, quo tot mendaciorum impudentissima scena sustinetur. Nam Experientiæ illos tibicines sive pilas, quibus vanissimi illi hominum impliciti fidunt, levi nisu collidam omnes & sternam: imò verò suo nutu cadent, si fundamentum subduxero. Aristoteles censuit *longas lineas vitæ longæ, breves brevis indices sive notas esse.* Vno verbulo: nego. Adsit Chiromantes, & audaciam meam puniat, si ratione convicerit. Adest, urget, aït: Corpusculum humanum, è semine concretum, dum in genitali arvo vegetatur, incurvum & complicitum velut in globum Natura tenet; sed ipsum clausas constrictasque manus; ut lineas vitæ indices quisque sibi ipse, cùm ad vitam formatur, unguibus inscribat. Quia verò à vegetiore calore validior compressio, & ab hac perfectiores lineæ; vitam longiorem, quę à vegetiore calore est, manifestum est à perfectioribus lineis signari. Hem! quid illud? Iam in ipso primordio homines gallinas facis, & scalpere non dicam lineas, sed vitam vis? Vide num manifestò tenearis? Si ab unguium compressione incisuræ manus, unde illæ in plantis pedum? imò illæ in exterioribus articulis digitorum? si ab unguium compressione, cur formam unguium non referunt, interruptæ ac fissæ? Teipsum consule, brachium exsere, manum constringe, ungues imprime: ecce diversa vestigia sunt. prius non esse lineas, quàm ab illa scalptura esse juraveris. At verò, inquies, cur clausas embrio manus, nisi ad hanc inscriptionem? Imò ad quidvis aliud, quàm ad hanc inscriptionem. Sed veram, & à peritissimo Anatomico

mico quæsitam mihi caussam promo. Inter omnia humani corporis membra, manus præcipuè, quã ὄργανόν τι πρὸ ὀργάνων Aristoteles, & post eum Galenus vocavit, muniri ad agendum debuit. Quippe hæc una pars est, quæ pacis & belli munia administrat. Homini enim Natura (Galeni verbis utar) αὐτῷ πάντων ὁμοῦ τῶν ἀμυντηρίων ὅπλων χεῖρας ἔδωκεν, ὄργανον εἰς ἁπάσας μὲν τὰς τέχνας ἀναγκαῖον, εἰρηνικὸν δ' οὐδὲν ἧττον, ἢ πολεμικόν. *Pro omnibus simul defensoriis armis manus dedit, instrumentum ad omnes quidem artes necessarium; paci verò non minus, quàm bello idoneum.* De bello, nimis cottidie notum. De pace egregiè idem Galenus. Εἰρηνικὸν δ' ὅμως καὶ πολεμικὸν ὁ ἄνθρωπος, χερσὶ καὶ νόμους ἔγραψατο, καὶ βωμοὺς, καὶ ἀγάλματα θεοῖς ἱδρύσατο, καὶ ναῦν κατεσκευάσατο, καὶ αὐλὸν, καὶ λύραν, καὶ σμίλην, καὶ πυράγραν καὶ τ' ἄλλα πάντα τῶν τεχνῶν ὄργανα, καὶ ὑπομνήματα δ' αὐτῶν τῆς θεωρίας ἐν γράμμασιν ὑπελίπετο. καί σοι διὰ τῶν γραμμάτων, καὶ χεῖρας ἔτι καὶ νῦν ὑπάρχει ὁμιλεῖν Πλάτωνί τε καὶ Ἀριστοτέλει, καὶ Ἱπποκράτει, καὶ τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς. *Pacificum verò & civile animal homo, manibus & leges scripsit, & aras ac simulacra Dijs erexit, & navem construxit, & fistulam, & lyram, & scalpellum, & forcipem, & reliqua artiũ instrumenta commentarios item de speculatione eorum scriptos reliquit. Liceatq; tibi litterarum & manuum beneficio colloqui cum Platone, cum Aristotele, cum Hippocrate, cum reliquis Antiquis.* Itaque muniri manus debuit, & cutis illa volæ singularis caloris beneficio exsiccari atque indurescere: augeri autem & excrescere calor ille non poterat, nisi constrictâ manu clausus. Lineas ipsas propiùs & curiosiùs inspicio, in alium utilemque magis usum à Naturâ scriptas. Vt animæ: sic corporis functiones distinctæ & variæ: una

manus ad *Apprehensionem* facta; atqui apprehensio difficilis atque impedita fuisset, si, ut in reliquo, pænè corpore, laxa & à carne divulsa cutis. Itaque firmare eam ligaturis quibusdam, & velut vinculis Natura voluit? vinculis autem linearum, quibus carni adstringeret. haut aliter quā in brachio, femore, alibi, ubi libera cutis, fieri videmus. hîc enim, si aut vulnus casus impresserit, aut hostis inflixerit, aut flamma inusserit, & cicatrix obducatur; tenditur utrinque cutis, & velut lineâ ligatur. Quid igitur mirum, variam Incisurarum dispositionem, varium numerum esse; cum manus ipsæ cujusque formâ aut magnitudine, cutis crassitie aut duritie discrepet? Non easdem sindoni & sacco strias impresseris, non easdem pallio & togæ. Etenim si ulla Divinationis signa Incisuris Natura concessit, cur obsecro tam amplum donum, tam locuples beneficium solis angustijs manus, velut pugno, concludemus? Sola hæc pars divina est? Nolo antiquo apologo classicum canere, & bellum inter membra excitare: urgere potiùs, ut à toto corpore vanissimam superstitionem arceatis. Facturi, si è Naturæ secretis caussam historiamq; Linearum cognoscatis. Manum, è præcepto veterum Philosophorum, Isidorus quasi *totius corporis munus* definivit. *Ipsa enim*, inquit, *cibum ori ministrat; ipsa operatur omnia, atq; dispensat; per eam accipimus & damus.* Atque hoc munus flexione fit: ad flexionem Incisuræ necessariæ sunt, quas ne omnes recenseam, primas illas ternas ac principes solùm insisto. Digitorum ἰυφυΐα (ita Hippocrates nominavit) hæc est, ut largo intervallo Pollex sive ἀντίχειρ Indici opponatur, & omnibus
contra-

contraflectatur. ut autem articuli; ita & Incisuræ ad flexionem hanc faciunt. An omnes? ita: maximè tamen illæ principales digitorum atque volæ. Digitos non persequor: in vola tres eminentes. Prima sub Auriculari oriens, in mediam volam procurrit: atque in hoc velut cardine & fundamento Auricularis atque Annularis volvuntur & hærēt. Secunda ad Indicis radicem nascens, sub primam extenditur: quæ medium digitum & Indicem totum flectit. Tertia cum secunda profluens, musculum ambit, & ad carpũ usque porrigitur, quandoq; simplex, quandoq; geminata, ut Aristoteles distinxit: hæc Pollicis vertebra est, linea vitæ nuncupata. Quis elidat, aut infringat hanc doctrinã? Fidem nunc habe sis, non dicã doctis, non viris, qui Chiromantiæ vanitatem excusserunt; sed Mulierculis in Scytharum morem vagis, quę circumforaneam hanc sibi vanitatem, velut artem adoptarunt. Iam in oculis versari mihi videntur, illæ

Nugipolyloquides, argenti extenebronides,
Technipolyloquides, nummorum expalponides,
Quod semel arripides, nunquam postea eripides,

versicolore cẽtone induræ, luteis oculis, terrèo vultu squalidæ, jactare expapillatũ æque brachiũ, ac artã. *Cave cave canẽ*: latrãt, sed & mordet. Ne tu Sibyllas istas cẽseas, Harpyę sunt; quę manũ tibi prẽsant, & stellas cœlo ductas per lineas disponunt, ut interim manus ipsæ bulgæ injiciãt, ac pulchrè te emungant. O doctæ, callidæq;, ad mendaciũ pariter ac furtum! Nihil tam occultum, quin revelare præsumant; nihil tam custoditũ, quin surripere audeãt. quę si Divinatio est, clepere ꝙ alienum est, mentiri ꝙ futurum est; non pœna malitiæ, sed præmium

ingenio quærendum: si aliter, lege publica furti damnentur, & stigmata ejulent: mendacium verò novâ pœnâ plectatur, ut in Sigæum eant, & sempiternùm sileant. Tu verò, cujus hæc caussâ dicta, quam dare fidem Chiromantis visus, deinceps deme.

Non enim sunt ij aut arte divini, aut scientiâ;
Sed superstitiosi vates, impudentesq; harioli,
Aut inertes, aut insani, aut quibus egestas imperat:
Qui sui quæstus caussâ fictas suscitant sententias.
Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam,
Quibus divitias pollicentur, ab his drachmam petunt.
De his divitiis sibi deducant drachmam, reddant cætera.

EPIST. XVIII. *Mediolanum.*

LUDOVICO SEPTALIO V. C.

Patricio & Medico Mediolanensi.

AVdi mi Amice, mi Patrone, mi Pater,
— * πάντα γὰρ τάδ' εἶ σύ μοι,

** omnis enim ista tu mihi es,*

& seriò hoc cape; meritum meum, quod tu tot beneficiorum tuorum fundamentum nominas, nullum aut debile esse. Juvor ac promoveor à te, quia amor: amor autem, nec caussam possum dicere, cur amer: hoc tamen possum, te sine caussâ non amare. Nam etsi nihil ego dignum amore tuo præsto; reperis tu tamen quod ceu dignum ames. Ergò ama mi Amice, mi Patrone, mi Pater. Patavij, XIV. Kal. Martias, ∞.IↃ.IC.

EPIST XIX. *Ticinum.*

ISABELLÆ ANDRÆINÆ, *Academicæ Intentæ.*

NÆ tu mihi animo defectum Naturæ ſupples, ANDRÆINA, virilis gloriæ non capax tantũ, ſed conſors: imò tu ſexum tuum linquens, ipſo virtutis niſu in virum te transformas. Quod ſi à viro virtus dicenda, felicior tu viro, quæ mulier fructum virtutis procreas: ſi verò à virtute vir, tibi prœmium melioris nominis debetur, quæ munia melioris nominis, viri inquam, obis. vir igitur es; & vir quoque diceris, ſi ANDRÆINÆ nomen examinas. Ego quantum te laudo, tantum accuſo ignaviam noſtram, qui ne nominis quidẽ dignitatem ampliùs tuemur. FVIMVS TROES. Nunc deſciſcimus paullatim, animique neglecto cultu, ne dicam ſpreto, formę fortunæque vaniſſimis delitiis faſtum profitemur. Hæc doleo, ſed te amo, quòd dãnata nobis ſtudia & vota amas. Die Lunæ Orationem hìc publicè habiturus ſum, *De Munere meo publico*. Vtinam propitiam tuam Suadam experiar, & audacter ac feliciter dicam! utrumque ſubdifficile, ſive apud hæc ingenia, quibus difficulter ſatisfacias? ſive meâ naturâ, qui timidior, ſive verecundior ſum. Commaſculabo animum, & conabor inter paucos viri nomen retinere. Vale cum CALENO tuo, ac Antalogiſtam tuũ ſaluta. Mediolani, v. Eid. Nouemb ∞ .Iↄ CI.

EPIST. XX. Romam.

SCIPIONI CAMPO V. N.

RAdius sereni & fervidi Amoris te calfecit, ò mi amœnissime CAMPE, qui tam repentinâ, tamque copiosâm mihi reddis segetem litterarum. Quid? reddis? imò verò das, benigniùs ignavum stili mei cultum excusans, & rarum sterileque seminium scriptionis. Quod à Naturâ quibusdam terris concessum, ut suâ sponte fruges producant: id tuo animo, ut Amicitiæ officiosa ac litteraria signa. Ego ista præter spem pænè insperatam vidi; & ad ista simùl desiderium concepi tui regustandi. Itaque de itinere; certum mihi decretumque, velis remisque ad te currere, in illum bonorum ingeniorum portum. Etiam dubitas? tuus sum quomodocumq; venire jusseris: secuturus etiam quò non jusseris. *—vel per Alpium juga,*

Inhospitalem & Caucasum,

Vel Occidentis usq; ad ultimum sinum.

De mari falsè profectò, & tuo more, ludis: ego in mari tamen sum, nec illis, quibus tu suspicare, remoris impeditus.

Quò me cumq; rapit tempestus, deferor hospes; imò verò tempestatem omnem perrumpam, ut ad te, ad accensum desiderij tui pharum. Ergò è medijs undis aquam tibi adferam; sed è salo Puteale, & arentem Amoris ignib⁹ CAMPUM largiter perfundam. Frigidam ne spera. ipse enim totus à purissimo illo & quem tibi virtutiq; tuæ debeo affectu incalui. Breviter: CAMPUM meum amo: à Neptuno abhorreo.

* Θάλασσα, & πῦρ, & γυνὴ, κακὰ τρία.

* *Mare, ignis, mulier, tria mala.*

Ve-

Venetijs, Pridie Non. Octobr. ∞.ıↄc.

EPIST. XXI. *Mediolani.*

IVLIO CÆSARI RVGINELLIO I.C.

DIem tu munusculo clausisti, ego ordior: accepi delitias pridie, ut postridie solverem. Lubens, lubens; quia non semper qui prævenit, vicit: & tu casu dedisse munus, ego consulto cõsilio reddidisse videor: tu oris sive palati, ego animi & pectoris quemdam succum: illum fugacem & diffluentem, hunc robustum & æternum. Sed tuum ego in manus, & mox in os admisi; ut tu hunc meũ in oculos, & mox in pectus. Tuum autem voco, quem, ab amico acceptum, transfudisti: sic meum, quem ab alieno ingenio velut flore expressi. Optima autem illa munera sunt, quæ aliundè derivata, in amicum transferimus: cùm sic ad nostram significandam, alienam quoque beneficentiam impendamus, amicitiæ quàm munerum tenaciores. Salve. v. Eid. Sext. ∞ ıↄcı.

EPIST. XXII. *Vrbinum.*

FREDERICO BONAVENTVRÆ, *Viro Illustri.*

IGnotus te cõpello, Illustris vir; caussam vis? quia amo, quia colo, istâ doctrinâ, in istâ Fortunâ clarum. Imò caussam vis? ne ignotus amem, ne ignotus colam. Amor autem imperfectus; cultus nullus, nisi in scientem; addo, nisi in volentem.

Scire igitur te utrumque illum haveo, imò velle; ut ſcientem, volentemque amem, atque etiam colam: facturus tamen & hoc & illud, etſi noles. Debeo, debeo; & cauſſam dixi. Magis etiam debeo, quia magno animo, magnoque exemplo neglecta & contempta bonarum Artium ſtudia in priſtinum gradum reponis. Ego tantùm debeo? Omnes illi, qui nunc pænè ad literarum nomen cogũtur erubeſcere. qui ſi genere clari, extra cõtẽptum deinceps erunt, quòd, te Myſtagogo, Muſarum ſacris operabuntur: ſi obſcuri, lucem generi dabunt; quòd ijſdem tecum ſtudiis incumbent. Ante omnes autem illos, ego dupliciter nunc tibi debeo; & quòd bonâ ſtirpe ortus dignas ſtirpe litteras videam; & quòd ſtirpem non iactans, ſtirpis gloriam in litteris inveniam. Ergo & hoc quoque nomine amo te, & colo: amare autem me profiteor, ut amorem tuum impetrem; colere, ut cultum liberè exhibeam. Vale Illuſtris vir. Mediolani, VII. Eid. Nouemb. ∞.IↃ CI.

EPIST. XXIII. Lovanium

IUSTO LIPSIO V. C.

Hiſtoriographo Regio.

SAtin' Eidus colo? Junijs ad te ſcripſi, & nunc Julijs caſu ſcribo; quaſi ad Lunæ curſum rerum mearum tibi menſtruum εἶδος effingens. In confinio Feriarum ſumus, & de Romano itinere cogito. Deum rogo, ut felici pede ingrediar: non certè ante præcipitẽ Æſtatem, nequid fatale mihi machi-

machinetur Caniculæ furor, & torrens illa Hora. Ferrea illa & ad Solē indurata corpora, tūc tamen Solem timent: quid ego, cui longus & sonticus ille morbus robur omne attrivit? De itinere tamē cogito; sed caute suscipiendo. Quid enim, si ab ipso motu vires recolligam, & vigorem à spirante aurâ.

Vidi ego iactatas motâ face crescere flammas;
Et vidi nullo concutiente mori:

sic vitæ hunc ignem moderatâ profectiunculâ accendi, & affectum corpusculum depurari; contra, languere ac tabescere continuâ quiete. Itaque in consilium ex amicis omnibus Medicum vocavi, SEPTALIVM nostrum; & in consensum pertraxi. Tu accede, sive Medici, sive amici causâ: ipse ex parte futurus Medicus, si secundū amicum judicaveris; magis amicus, si Medici sententiæ subscripseris. Sed accedis, judicas, subscribis: benè est. ego meo, tuo, SEPTALII consilio utar, ac mense Septembri proficiscar. Quot urbes, quot viros videbo, nomine & Famâ illustres? Illud ipsum caput omnium urbium, omnium virorum videbo? imò religiosè venerabor, & tot annorum desiderium avidè explebo. Deus faciat: tum hoc quoq; ut pedem figere in æternis illis locis possim, quæ æternum aliquid donēt. libens livori & calumniæ locum datem; nec te ò Mediolanum Doctoribus tuis inviderem. Testari possum nusquàm studia æquè neglecta, quàm hic esse; sive eorum culpâ qui docent, siue qui discunt. Ego certè attollere tuo exemplo & hortatu conatus, non minus docentium invidiam, quàm ignaviam discentium sustinui. Vbi priscę illę PALATINÆ, prisca ingenia, priscus ardor? fuerunt; & dolere me hoc, nonnulli

ſunt qui dolent. Ille ante omnes, qui è cõmuni illo genere umbraticorum, publicam quoque Scholã invaſit, vacuam immunemque vocem ambitiosè locans. Indignus prœmio, dignus profeſſione viſus eſt, poſtquam gratis operam obtruſit. Docere igitur cœpit, & annorum aliquot ſpacio impenſo, non doctrinæ, ſed temporis honorarium impetravit, ſed puſillum, & coërcendæ dumtaxat querelę. Scis autem quò nõ ſerpat inepta perſuaſio: eadem ille fronte, quâ in Scholam venit, primum quoque ELOQVENTIÆ mun' ambivit, & competitor me' factus. Repulſam tulit: *hinc illa lacryma*. Tu aut ride, aut ingemiſce ut frontem ferias: magis etiam alterutrum facturus, ſi Orationem hanc inſpexeris, annon cum Annalibus Voluſij habendã? Lude paullulùm hoc luto, & animi cauſsa inquinari ſuſtine nitidas lepidaſque tuas manus. Riſus ipſe lacrymas tibi fundet, quibus abluaris. Hanc epiſtolam BILLIODVS feret, nunc adcinctus, ut equũ inſiliat ac diſcedat. Iam ipſe excitor, & exſtimulor ad profectionem; ut frenum, non librum teneam; & tremulum moveam, non ſtilum, ſed bacillum. Breviter de me, & litterarum hic ſtatu habes: copioſior ipſe lator erit, qui ſanus te ſanum videat & complectatur. Mediolani, Eidibus dictis, ∞.ıↄ cı.

EPIST. XXIV. *Romam.*

IOH. BAPT. HANSENIO S. D.

QVod facillimum eſt, HANSENI, facis. Quod illud? inquies. Amico injuriam, quam odioſa illa

falla silentij exprobratione impegisti. Scripsi ad te & copiosè & diligenter, meliores curas seponens: scripsit, quod in gloria ponas, ipse PINELLVS. Illas litteras perijsse? Non tam facilè est, *quam pirā volpes comest*; nisi tu quidem durior in nos, quàm in tabellarium ipsum: & exigere à nobis præsumis, quod apud illum negligis. Cur dissimulas? Si responsum subterfugis? facilè veniam scribendi facimus: si protollis? excusare moram decet, si non apud me, apud magnum illum virum: imò apud me, qui in litterarum Amorisq; hoc officio magis fraudulentia, quàm negligentia offendor. Si enim negligis, sacrum vinclum laxas; si fallis, secas & abrumpis. De Censorino fac ut animo tuo collibitū: ego promptos volentesque LAVRINOS meos habeo, quia amicos; idoneos quoq; ad hanc curam, quia eruditos. Sed quænam illæ non vulgares Notæ in Bibliotheca Mureti? Harum saltem fac specimen aliquod videamus. Classicum sensi, imò pænè telum, quod perduellis ille torsit. Deus bone! audax hæc calumnia, an insania dicam?

Num larvatus est ille, aut ceritus? fac sciam.
Num eum veternus, aut aqua intercus tenet?

Ego valere cupiam: te quoque HANSENI. Patavij, XVI. Kal. Martias ∞.IϽC.

EPIST. XXV. *Francofurtum.*

CLAVDIO MARNIO
Typographo Celeberrimo S. D.

AMicitiā, q̄ cum Io. AVBRIO in itinere Basilensi ante quadriennium contraxerā, ꝓferre

ad te perpetua fuit cupiditas, Celeberrime vir; & nunc tandem, non profero. desijt enim illa, postquàm inter homines esse ille desijt; sed universam transfero, velut relictam aliquam plantam Amoris, in proximam glebam. Amoris inquam, & cum eo quidquid litterarij fructus ab ingeniolo meo hactenus natum aut conceptum, quidquid deinceps quoque nascetur; ut tu id universum (si è re tuâ esse perspexeris) typis tuis protrudas ac divulges: Typis, quos ego cum Plantinianis semper maximè æstimavi, non tantùm bellos, sed correctos; & melioribus libris studijsque destinatos. Quod prudenter & bono Typographiæ à vobis fit. Hæc .n. nisi casto & philologo quodã vinclo uni Phœbo velut marito constringatur, inficitur, inficitq;, haut aliter quàm prostibulum, quod omnium pruritui ac libidini succumbit. Nunc in Typos venit fori scabies, ingeniorum gangræna, Scholarũ barbaries; & venenum suum adspirat. Censes librum aliquẽ sani coloris posse enitescere? nisi tu & pauci grassantem istam luem arceatis: arcebitis autem, si putos illos amœnioris Doctrinæ ac litterarum terminos non excedetis. Vbi litteræ florent, etiam Typographia. hæc in Italiâ, Hispaniâ aliisque locis languet, quia illæ exstinctæ. Scilicet pars litterarum Typographia est, tum demùm restituenda; cùm illæ renascentur. Quando? quando? Ego intereà ad te eo, ut per te litterariæ meæ lucubratiũculæ, non vivant tantùm, sed valeant, è noxiâ hac aurâ translatæ. Videbis, & dispones ordine quò voles: etsi mihi placeat *Epistolarum primùm Librũ*; velut omnium *Promulsidem* præponi. Ego deinceps cogitationes & stilum intendam, ac majora;
ma-

gisque Typis vestris digna dabo. Sic Amicitia nostra crescat, duret, diurnet: sic Typographia vivat, vigeat, floreat. utraq; litterario hoc cibo nutrienda. Vale. Mediolani XIII. Kal. Martias, ∞. IↃ CI.

EPIST. XXVI. Patavium.

IVLIO CASSERIO, V. C.

Medico & Anatomico.

MAgna illa humanitas tua, Clarissime vir, magnus affectus, quo æternum illud in me beneficium comitaris. æternum inquam, quia æternus ille liber, in quo nomen meum, velut lucentem aliquam stellam, scintillare voluisti. Ergò

Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit libitinam.

Sed beneficium inprimis dico & æstimo, quia ab affectu venit; affectum, quia humanitate commẽdatur: ut mihi quidem extendere & continuare beneficium videare, quia hanc, & illum. Litteras ad me ultrò mittis, ad scribendum hortaris: id est, in officium meum migras, qui ipse jam litteras tibi debebã. Sed debebã, non solvebã, pressus negotiorũ quadã mole. Quid dicam? ut in urbem & munus veni, dies plures officiosè & negotiosè consumpti. Amicos salutavi, Larem coronaui, mox publicè Gratias Senatui dixi, & docere aggressus sum. utrũq; feliciter. Nunc respirare incipio, & quietam, aut minus impeditam ad vos mentem reflectere, imò manum; ne memoriam solummodo vestri habeã, sed habere quoq; ostendã. Habeam mente; osten-

dam. Habeam mente, ostendam manu. DE VOCE & AVDITV, quia ita vis, imò quia ipse sic volo, ego quoque loquor, ut audiar, & famam aliquam nanciscar à tuâ famâ, quam sparsam jam video per cultas omnes plagas. Mediolani, Postridie Eid. Decemb. ∞.IↃC.

IN IVLI CASSERI V. C.

DE VOCIS AVDITVSQ. ORGANIS LIBRVM.

CASSERI *Medicâ potens in arte,*
CASSERI *Melicâ potens in arte;*
Quantum utraq; fuit potens in arte
Ipse, quem Medici suum parentem,
Et suum Melici vocant parentem;
In AVRES *tibi dico in* O[illegible] *dico,*
Palam ipso in meditullio Lycai,
Palam, ipso in meditullio theatri.
Unus tu pater ORIS; AVRIVMQVE
Per AVRES *volitas, &* ORA *vulgi.*
Namq; tu simul ORIS, AVRIVMQVE
Clusos hactenus & tenebricosos
Anfractus reseras, sacrumq; limen
Honoris reseras tibi, tuisq;
Sic AVDIRE *juvat, juvatq;* FARI
Quam sumptu, studio, eruditione
Et tibi bene consulas, tuisq;:
Quam sumptu, studio, eruditione
Et seclo benè consulis, tibiq;,
CASSERI *Medicâ potens in arte,*
CASSERI *Melicâ potens in arte.*

EPIST.

EPIST. XXVII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO, *Decano.*

PAtriam ego cogitē? illam nunc magis fluctuātem, ac pænissimè pereuntem? Ita, si decorum, cum illâ (non.n. possum dicere, pro illâ) fluctuare, ac perire. * Ἄπιστ' ἄπιστα, καινὰ καινὰ δέρκομαι. Ἕπεται δ' ἀφ' ἑτέρων Κακὰ κακῶν κυρεῖ.

* *Incredibilia incredibilia, nova nova tueor. Alia ab alijs malis incidunt mala.*

Hîc autem impendens ille belli nimbus detonuit, an in vos erupturus? Scilicet ut quædam loca dant nubes, alia recipiunt: sic militem hæc regio, qui in Belgicā cadat. Vtinam aliter sit! nec alieno sanguine intestinum bellum alamus! Italiam Deus respexit, & pacem esse voluit jam in medijs armis. Esse voluit; aut potiùs trepidantem confirmavit. Vt procellæ quædam repente oriuntur, & repentè ponunt: ita Panicus ille terror. Vno verbo, sudum est, & Βροτολοιγὸς ille recessit. Quod ad Themistiū, opinor ipsum PINTIANVM jam scripsisse. Ille verò non librum totum, sed correctiunculas paucas expectabat excerptas ac congestas, paratus doctorū more ἀμείβεσθαι. Manuscriptum quem habet, optimæ notæ est; è quo omnes illas Stephani lacunas quàm felicissime explevi. Iam si numerum Orationum persequaris, totum hîc Themistium habes: & tu hoc toto, si lubet, utere. Patrem meum Bruxellæ nuper fuisse intellexi, ut Diploma nescio quod à Principibus peteret: quàm doleo non innotuisse tibi, cultumque filij causâ detulisse. Sed alias fiet hoc tamē, si casus aut caussa eum

reduxerit. Virū cognoſces probum, nec ἄμωμον, honeſti ac liberalis animi, & quem in juſtiſſimâ apud Principes petitione, velis adjutum: virum antiquæ virtutis & fidei. Litteræ Lipſianæ tam perierunt, q̃ extrema faba; niſi ꝙ rediviuæ apud ſcriptorē bonâ ſorte, & exemplar ſubmittendū. Triumvir ille mali rumoris ſtigmate percuſſus, Mediolanum, & amicos ſubitó reliquit. an & ſeipſe? planè, niſi male alibi latet. SEPTALIVS & SACCVS te amant, & pariter ſalutant: & hic ante octiduum ad te litteras. Tuas ego Principi à Sacris dedi; & porrò rogo operâ meâ quàm ſæpiſſimè, & in omnibus utare. Vale Reverende vir, & me ama. Mediolani, VI Non. Majas, ∞.IↃ CI.

EPIST. XXVIII. *Mediolani.*

AQVILINO COPPINO, V. C.

In Collegio Tabegiano Profeſſori.

VErbis parco, & in ſententiam tuam de ſtilo pedibus eo, imo, ne quid mentiar, ipſo ſtilo. Appuiei tamen dictionem cur omnino ſpernam? Multa in eo nitidè ornata: propriè expreſſa, egregiè explicata, & præter doctrinam curioſa fandi felicitas, in qua (ut ſolus hominem verbis ornem) *neque Cato gravitatem requirat, neque Lælius lenitatem, neque Gracchus impetum, nec Cæſar calorem, nec Hortenſius diſtributionem, nec Calvus argutias, nec parſimoniam Saluſtius, nec opulentiam Cicero.* Apologia illa exemplo ſit, egregium & magnanimum ſcriptum: in quo, Correctionis causâ, eadem

quæ

quæ fuſiſſimè dilatavit, ſtrictiſſimè coarctata; quæ floridè protulit, acriter concluſa repreſento. ſub finem ἀνακεφαλαιώσεις iſta: *Ceterùm ad hæc quæ objeciſtis innumera, binis verbis reſpondeam. Dentes ſplendidos: ignoſce munditiis. Speculum inſpicjs: debet Philoſophus. Verſus facis: licet fieri. Piſces exploras: Ariſtoteles docet. Lignum conſecras: Plato ſuadet. Uxorem ducis: leges jubent. Et reliqua.* Quid brevius? quid nervoſius? imò quid lepidius? quid elegantius? Dialogiſmum componit, & binis verbis calumnias omnes retundit, illas ingenti verborum bile & copia exagitatas. Quem non capiat & vis & Venus hæc dicendi? magis etiam ſi, nævo ſublato, in priſtinum nitorem dedero periodi hujus vultũ. Facio, adjutus à manuſcripto Bembi. *Cæterum ad hæc quæ obiecisti*, NUMERA, *an binis verbis reſpondeam.* Æmilianum aduerſarium compellat, cumque te audacter iubet reſponſionis verba in digitos mittere. Quaſi dicat, imò ut ex parte dicit: crimina objecta non quidem illa *innumera* (*certus* enim *eram te accuſationem mei penuria criminum ſolis conviciis impleturum*) ſed illa pauca quæ ſtruxiſti, tam nihili, tam nauci ſunt, ut binis verbulis ordine ſim expuncturus. Atque hæc correctio tam manifeſta, ut clauſis vel in totũ Homericis oculis liqueat. Appuleius certe, ſi non ubique caſtus, ſi ignotas quaſdam Tullio voculas uſurpavit, unus ex multis eſt, quibus tamen ſine magno Rei litterariæ damno non careamus. Salve, & nunc mecũ ſenti. in Muſæo meo, cujus jam leges ſcripſi. Veni & vide, ut ego te. iterum ſalve.

EPIST. XXIX. *Mediolanum.*

LVDOVICO SEPTALIO V. C.
Patricio & Medico Mediolanensi.

AVidè sorbui illud quod misisti ὠὸν δίδυμον. Sic n. appello geminã in eadem tabellâ epistolã, argumento gratam, pretiosam ipso dolóre, in quo scripta. Sed hisce malis obnoxij mortales sumus, postquàm *Post ignem Ætheriâ domo*
Subductum, macies, & noua febrium
Terris incubuit cohors.
Non ad vitam; sed ad morbum pænè nascimur, & per omnes membrorum meatus diffusam à Naturâ habemus vitæ pariter & morbi auram. Cur indignemur? Nimis insolescit, nimis lasciviat humanum genus, nisi vinculis & compedibus habeatur. Alium ad vim & cædem propensum tandem imbecillitas coërcuit: alium cibi libidinis concitatum ęgritudo cohibuit: alium in fraudes & rapinas pronum morbus sustinuit. Ad summam, quisque cùm decumbere cœpit, se mortalem cogitat; & in lectulo scelera, vota, & humana omnia damnat. Ergò utiles & necessarij morbi sunt: & ille melior, qui magis subjectus. Vt saniores è mari veniunt, qui nauseâ gravem stomachum exonerant: ita è procellis hujus vitæ, qui impuris languore animi feces abluunt. Non ego tunc morbi felicem quemquam dixerim; sed à morbo, si ad virtutem convaluit; imò à morte, si priùs scelera, quàm vitam deseruit. Aliàs benè valere, bonum bono viro: id est, qui mentem habet bonam. Menandri vox est:

Ὑγίεια

* Ὑγίεια καὶ νοῦς, ἐσθλὰ τῷ βίῳ δύο.

Bona duo sunt viventi Mens & Sanitas.

Rectè; sed mens quoque sana: quæ si laborat, ipsa vita morbus est. Itaque, ad felicitatem humanam,

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Vt verò mentem habeamus sanam, & à vitijs omnibus liberã, in nostra potestate est; ut in corpore sano, non est. Illam tu habes; ut in hoc habeas æternum numen rogo. Sed quid hoc? De Munere tu meo scribis, de morbo ego tuo respondeo. Dici solet: * Ἰατρὸς ἀδόλεσχος, νοσοῦντι πάλιν νόσος.

** Medicus garrulus, ægrotanti alter morbus.*

Ego verò, multiloquus tibi Medico factus, vereor ne linguæ meæ morbum intenderim: aut potiùs, quia de morbo garrivi, ne garruli medici notam sustineam. Itaque breviter ad epistolam. Perillustris viri FREDERICI QVINCTI studiũ exosculor: nec invitus suspẽdo desiderium meum, donec RELATIO fiat. Ad LIPSIVM scripsi, & rem totam exposui: qui si litteris ad SACCVM juvat, rem factã puto. De Stipendio principio velim scire, non quasi id vulgi more spectem; sed ut dispungam, an ad operam tempusque, sumptus suppetant.

* [illegible] κέρδος [illegible] σκοπεῖν.

** Optimum est, lucrum non spectare in omnibus.*

Ego si ad lucrum [illegible], in aliam deflexi[illegible] viam, à studijs & Musis. [illegible] scire potiùs [illegible] quàm habere; imò verò egere potius [illegible].

** Atqui mihi quidem vivere in diem, etsi pauca habeam, eaha sufficies.*

* Καί μοι [illegible] ζῶντι [illegible] ἡμέραν,
Κ' εἰ σμικρ' ἔχοιμι, πάντ' ἂν ἀρκοῦντα [illegible]

** Si opulentus esset, dieplura [illegible], tantum est pauper quantum, si pervenerit [illegible] Qui pauper vult [illegible] possidere, at dives plus habere, par [illegible] nimis inquietantur.*

Ecce hoc ipsum in divitijs pono, scire. [illegible]

* —— ἐὰν πλούσιος ὢν κα-
[illegible] ἡμέραν σκοπῆς τὸ πλεῖον, εἰς ποσο[illegible]
Πενιχρὸς, εἰς ὅσον εἰ [illegible] ὡς πένης [illegible]
χεῖν, ὁ πλούσιος πλεῖον γ' ἔχειν, ἴσον ἔχουσι
Αὐτῶν αἱ ψυχαὶ τὸ μεριμνᾶν.

Ego verò quietem amo, quietem ambio, & fortunam velut veſtem habeo, concinnam potiùs quàm laxam. An & orationem? Denuò exceſſi: tempero. Ad QVINCTIVM, & SACCVM hîc habes. FVLVIVS VRSINVS æternùm libros & oculos clauſit. PINELLVS neſcio quid minatur: ac verendum certè, ne ſibi ipſe fati calculum adjiciat, qui jam calculo magis magiſque cruciatur. Scis quàm periculoſum hoc in ſene, ferro, ſeu pharmaco remedium pares. Nam ut ij qui in præcipitijs ambulant, levi aliquo impulſu ruunt: ſic qui in limine, ut ſic dicam, λήϑῃ. Longè, longè abſis! atque utinam ſemper! Fruſtrà. Hæc illa unda

—ſcilicet omnibus,
Quicumq; terra munere veſcimur,
Enaviganda.

Patavij, Kalendis Iulijs, ∞.IↃC. cùm amicus interveniret, qui mihi æquè ac hæres hæret. Vide ſanctum Amoris vinclum: una Mediolanum vellet; ſed locum aut conditionem aliquam reperire, ut poſſet. Medicus eſt, ſi peritiam, ſi doctrinam ſpectas, non è multis: & mihi amicus, ſed non è multis. Si me amas, merentem promove, & inter tuos adſciſce, qui operam ſuam Noſocomio navant. Ego certè merentem tibi commendo, ideòque paucis: ſed *Teſtimonium* & *Precem* Lipſianas adjungo, ut iſto confirmem commendationem meam, his extendam. Nam etſi omnis prolixa commendatio, quæ de merente fit, nunquam ſatis prolixa, quæ ab amante fit. Teſtimonium igitur habes, juſtum, à IVSTO, & hoc ſufficiebat; ſed in preces facilè dilabitur, qui ex fide teſtatur.

Qui-

QVICVMQVE HÆC LEGETIS,

TEstimoniū & preces meas hic habete. Illud, quia seriò & ex fide testari possum GVILIELMVM ATHENIVM *Belgam, olim Lovanij inter auditores meos fuisse, ingenio & moribus bonum, parentibus etiam & totâ stirpe honestis. Preces igitur adjungo, ut quoniam apud exteros nunc agit, & in Medicinâ (cui se dicavit) progressus ita fecit, ut publica judicia & titulos meruerit; peto, inquam, carus gratusq; sit apud eos quibus Virtus, Doctrina, & Humanitas, & (addā modestè) quib. Lipsius etiam, cara sunt. Equidē hoc beneficiū interpretabor, & quanquā corpore abjunctus, animo jungar & adhærebo, qui se mihi sic ostenderit amicum. Lovanij,* XV. *Kal. xbres.* ∞.IƆ. XCIX.

EPIST. XXX. Patavium.

IOANNI CIVILI

Salutem nuncio,

QVam ipse per hos dies aliquot vix habui. Scilicet ut cœlum, sic homines sumus; & ut illud ex intervallo nubibus obducitur & obscuratur: sic ipsi caligine aliquâ morbi. Sed ego nunc discussi ægritudinem omnem, ac sereno animo corporeque sum. Librum habeo, & gratiam tibi, ac VERWILTIO, qui tam promptè transmisistis. PANEGYRICVM meum legi isthîc, & laudari libens audivi: tum hoc quoque, te expetere. Expetis enim, ut ipse quoque legere, ac laudare possis. Mit-

tam, mi amice, ac permittam lectione industriam tuam, laudatione amorem foveas. Mediolani, IX. Kal. Mar ∞.IↃCI.

EPIST. XXXI.

HENRICO CRANENSTENIO,
Organario Arcis Mediolanensis S. D.

LAudent priscam alii, Musicam ego nostrā non condemno; præsertim si quis ritè & peritè eam tractet, ac ipse quoq; condat. Quâ gloriâ cum pauci admodū floreant, tu inter paucos mi CRANENSTEINI,

Seu voce * *mavis acutâ,*
Seu fidibus Citharâve Phœbi.

Canis enim, ut Sirenum concordiam; psallis, ut Arionis laudem exstinguas: utrumque, munere & origine, non dicam honestâ, sed divinâ.

* Ε'κ γὸ Μουσάων ἢ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα, ϗ κιθαρισταί.

* *A Musis enim, & Sagittario Apolline sunt Cantores in terrâ, & Citharistæ.*

Ita in Theogonia suâ Hesiodus. Nec Cicero studium hoc divinum laude suâ fraudavit, in Somnio Scipionis concentum cœlorum enarrans. *Illi autem octo cursus, in quibus eadem vis est duorum, septem efficiunt distinctos intervallis sonos, qui numerus rerum omnium fere nodus est. Quod docti homines NERVIS imitati, atq; CANTIBUS, aperuere sibi reditum in hunc locum (cœlum), sicut alii qui præstantibus ingeniis in vitâ humanâ divina studia coluerunt.* Proinde Musicos Doctos nominat; gratulare tuo gregi) & divinorū studiorum cultoribus sociat; ut ipsi Deo. Fuit olim hæc laus: & cur non sit, cùm ad verum Dei cultum Musica traducta? D. Augustinus scribit, *cantandi consue-*

consuetudinem approbari in Ecclesiâ ; ut per oblectamenta aurium, infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Vos igitur meditatum carmen, ac mediatum acroama Deo pangitis; hominesque, quorum jam ferocitas pectus obsedit, ad Deum tollitis; aut Deum ipsum inclinatis ad homines. Magna vis! quam nec in hortis (si me istuc ducas) nec in epulis mortuam esse, diceret ille, cui modò in pectore amœnioris animi scintilla vivit. Itaque, ut ad thema regrediar, laudēt priscam alij, Musicam ego novam nostram non condemno. Nostram? imò ne Græcam quidem, quæ pariter à priscâ descivit, & novas figuras induit, ac quamdam χειρονομίαν. Specimen aliquod vis? dabo; sed specimen, ut coràm examussim. Nudam vocem (hinc enim ordiar) non litteris scribimus, sed signis quibusdam indicamus. hæc quæ olim, al[illegible] in[illegible]cavi, quæ hodiè apud nos, nosti. Græc[illegible] quoddam, velut * σύστημα πάντων τῶν σημείων [illegible], in quo vox quiescit, & à quo intervallo sua t[illegible] [illegible] dubitet; non quòd vocis expers, sed [illegible] confuretur. * Διὰ πασῶν [illegible] No[illegible] hoc modo ◡ Quo χειρονομοῦσι. *[illegible] in circulum coëuntibus, cæterisque d[illegible] pr[illegible]am demittunt.* Voces vero *Variationes* [illegible] partim *Ascendentes*, partim *Descedentes*, qu[illegible], notas, gesticulationes jungo.

* positionem omnium signorum.

* Per omnem in æqualitatem canitur

ASCENDENTES VIII.

Τὸ ὀλίγον — *Manum extensam & pronam dextrorsum librant.*

Η Ο[illegible]ια ⁄ *Impudico & pollice extremo in osculum juncto, reliquis rectis sinistrorsum manū deprimunt.*

Ἡ πτπαδὴ ◡ *Manum extensam resupinant.*

Τὸ Κύφισμα ◡x *Resupinatæ impudicum, indicem, & pollicem extremos, annulari in palmam fixo, copulant.*

Τὸ πλαδὸν ◡ɔ *Copulâ dissolutâ manum rectam gerunt.*

Τὰ Δύο Κεντήματα II *Indicem, impudicum, annularem junctim pollici allidunt.*

Τὸ Κέντημα I *Impudicum, & annularem similiter pollici allidunt.*

Ἡ ὑψηλὴ L *Binis illis cum pollice junctis, indice & annulari in iotam erectis, manum sinistrorsum vertunt.*

DESCENDENTES VI.

Ὁ Ἀπόστροφος ɔ *Impudico mediam palmam fodiunt.*

Οἱ Δύο Ἀπόστροφοι οἱ συνδεσμοι ɔɔ *Impudico & annulari pariter fodiunt.*

Ἡ Ἀπορροὴ s *Auriculari extenso, cæterisq; digitis pollice strictis, deprimunt manum, ac simul vertunt.*

Τὸ Κρατημο... ὀπόρροον x, *Eodem, quo in priori, gestu utuntur.*

Τὸ ἐλαφρὸν ɔ Manum pronam per pusillum spatium demittunt.

Ἡ Χαμηλὴ x Demittunt per duplum.

Equidem aut lludium, aut casum; aut certè utrumque cogor admirari. Notæ enim istæ videntur à nominibus explicatæ; gesticulationes, notis expressæ. Scrutare, ut conferamus: de signis Magnis tum quoque adjiciam. Vtrasque illas voces, *Ascendentes*

dentes atque *Descendentes* etiam bifariam dividunt. *Τὰ μὲν εἰσὶ Σώματα, τὰ δὲ πνεύματα. *Ascendentium* Σώματα *ista:* Τὸ Ὀλίγον, ἡ Ὀξεῖα, Ἡ Πεταστὴ, Τὸ Κύφισμα, Τὸ Πελαστὸν, τὰ Δύο Κεντήματα. Reliquæ duæ voces Πνεύματα sunt: Τὸ Κέντημα, & ἡ ὑψηλή. *Descendentium* Σώματα ista: Ὁ Ἀπόστροφος, & Οἱ Δύο Ἀπόστροφοι οἱ σύνδεσμοι. Πνεύματα ista: Τὸ Ἐλαφρόν, & Ἡ Χαμηλή. Nam Ἀπόῤῥοη, & Κρατημοϋπόῤῥοον, nec Corpora, nec Spiritus sunt; sed gutturis dumtaxat concisæ & amabiles flexiones, sive minuritiones, Μέλη dicta. In his omnibus *Intervalla*, & *Regimina* considerāt. Intervalla sunt, quibus à Basi voces aut à se invicem distant. Habent autem Corpora omnia unum tantùm intervallum. E reliquis, Κέντημα, Ἀπόῤῥοη, Κρατημοϋπόῤῥοον, Ἐλαφρόν, duo: Ὑψηλή, & Χαμηλή, quatuor. Si hæc ita, unde tot vocum varietas & vicissitudo, quâ cōcentus ille Græcus delectat? A *Regimine*, sive varia compositione figurarum, quam ἀκολουθίαν τῶν σημείων rectè dixeris. Nec enim singula tantùm; sed bina, terna, quaterna, aut etiam quina eunt. Comiti joco, libentes sibi quærunt: alia alia scandunt. Copiosa autem hæc variatio copiosam quoque vicem, & vocem facit. Et, ut ordo hic etiam sit, superiora omnia (quando structim sustinentur) ab inferioribus, & à basi reguntur. Superiora autem, Ascendentia sunt: inferiora, Descendentia. Item Corpora à Spiritibus, non quando imponuntur, sed præponuntur. Specimen habes: & irritare desiderium tuum volui, non explere. Tuum? imò uxoris, quam ut in reliquis bonam & morigeram: sic in Musico hoc studio æmulam habes, & ut diu habeas opto. Mediolani, ubi litteræ penè omnes intermortuæ; sed

*Alia quidem sunt Corpora, alia verò Spiritus.

— mores mali,
Quasi herba irrigua, succreverunt uberrimè.

EPIST. XXXII. *Lugdunum.*

GERARDO CANTAVIO S. D.
& felix iter precor.

MAluissem mansionem, mi CANTAVI, quam nimis repentino consilio solvisti. Avulsum te hinc doleo; magis, sic avulsũ. Non abieras, & abijsti. Vbi amplexus? ubi osculum? ubi vale? An etiã sic tibi videre non abijsse? certè non est hoc pectore, in quo æternùm eris; sed his oculis, qui nunc lacrymis amplexum, osculum, vale flagitantium pristinam hilaritatem dandi, si in sua fuerint quam sæpissimè te conspiciant. Carmen tuum internis affectus vinclum æternum habeo, quèque dignum, cujus imaginem lambant Ederæ sequaces. Et tamen ausus limæ meæ subjicere? Nimis modestè, nimis amanter: ego minùs, subjici si patior. Quid enim? anne recensendo meas ipsius laudes videbor jactitare? & tamen, quia ita vis, recensebo. Meipsum exuã, te induam; tamquam in alienis laudibus affectũ, in proprio opere judicium intemeratus; & ipse ego diligentiam amoris tui in me, & simul [illegible]. Itaque CANTAVIVM hic me puta, in Puteanum affectu, in censuram judicio pronum. Etsi quid hic cẽsebo? Ejusmodi Carmen tuum est; ut si manum egoadhibeam, videar cum Philematio Plautina velle ebur atramento cãdefacere, & lepidissimum opus nova

nova picturâ interpolare. Tu videris. Edidimus De Distinctionibvs: si sarcinulæ tuæ patientur, adiiciam exemplar. Epistolarvm Centuriam Francofurtum mitto, brevi, ut Typographus addixit, utinam auspicatò! videndam. voveo, &, quod initio feci, felix tibi iter; ut firmam in Patriâ & quietam mansionem habeas. Lugdunum inscripsi, quò sarcinulæ tuæ submittentur. Mediolani, Propridie Kal. Iun. ∞.IↃCI.

EPIST. XXXIII.

Melchiori Veltwyckio,

Achati meo.

NEc Auguria nosti, nec Mathematicorum cæ-lum [illegible] vultibus tamen hominũ [illegible]. Ego autē cur me tibi celem? *Inlu-[illegible]*. At hoc ipsum, inquies, scio: illud cupio, [illegible].

—quicquid habes, agè

Depone tutis auribus.

Deponam, mi Veltwycki; quia, quæ me

—domat Venus,

Non erubescendis adurit

Ignibus.

Castus castè castā amo, nec minùs pulchrā q̃ castā: Margaritā feminæ, sive Vnionē. *Principium* Plinio scribēte) *culmenq́, omnium rerũ pretij margarita tenere.* Si ita: Margaritam habeo ipsius Amoris. Nam huic formæ nihil Ariadne habuit, aut Leda simile:

quam si Paris ipse, Dearum libidinantium judex, in comparatione vidisset, & Helenen rejecisset, & Deas. Cur autem non *Vnio* in quo omnium virtutum & Gratiarum dotes uniuntur? Certè unionum (ex eodem Plinio) *Dos omnis in candore, magnitudine, orbe, lævore, pondere, haut promptis rebus; in tantum ut nulli duo reperiantur indiscreti. unde nomen unionum Romanæ scilicet imposuêre delitiæ.* Sed Margaritæ meæ dos omnis in nive corporis, modestiâ animi, cingulo Venerio, nitore morum, flore ætatis, *haud promptis rebus*. Atque ut uno verbo totam comprehendam, *Venerem* dixerim, hanc Margaritam,

* Ἀφρογένειάν τε θεὰν, ἐϋστέφανον Κυθέρειαν.

* *Spumâ ortam venerem & splendenti veste decoram.*

Quidni? Venus è concha nata est. Plautus in Rudente:

Te ex concha natam esse autumant, caveto harum conchas spernas.

Et Margarita è concha, simili pæne origine atque geniturâ. Margarita igitur Venus. Plinium de Margaritis audi, & veras laudes sub argutiis his admitte. *Origo atq; genitura conchæ, est haut multũ ostrearum cochis differens. Has ubi Genitalis anni stimulaverit hora, pandentes sese quadam oscitatione, impleri roscido conceptu tradunt, gravidas postea eniti partũq; concharũ esse Margaritas pro qualitate roris accepti: si purus influxerit, candorem conspici: si vero turbidus, & fœtum sordescere: eundem pallere, cœlo minante conceptum: ex eo quippe constare; Cœliq; eis maiorem societatem esse quam maris: inde nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum.* Videor igitur amare me; & ne reprehendar dignam. Sed quod amem, excusandus sum; quòd dignam etiam

etiam laudandus. An indignum moribus & ætate quidquam facio? PVTEANVS sum: sed ipsas aquas urere

Centum puer artium

consuevit. Musarum candidatus sum: & istæ Amorem suum canunt. Paucis: à Naturâ hæc flamma est, quam magni & sapientes olim viri honestè aluerunt: ac profectò algor, lapis, gelu est, qui nullo unquam motu incaluit. Hæc verò mea felicitas est, quod volentem amem, an dicam jam amantē? & quam tu ipse cupias, nisi amem. Salve, & tuos mihi ignes pariter explica.

EPIST. XXXIV. *Patavium.*

IO. VINC. PINELLO,

Viro Perillustri.

OMninò scripsi, atque copiosè. Eas litteras nō redditas, doleo; paullò pòst reddendas tamē spero. Ab amico illo, cujus

—quide edepol omnes mores ad venustatem valent,

cuncta impetravi, &, ut tuas inspexerat, abjectis omnib. negotiis, respondit, ac apparatum illum totum frementis Martis explicuit. Sed ut chiragrosâ scriptione est, podagroso autē gradu, seriùs tabellas suas ad me detulit: quæ tamen sic videntur negligentiâ cursoris effugisse, quòd remanserint. Salvæ enim apud me fuêre, & nunc mittuntur. utinā & illæ meæ, neglectę, an Neptuniam in urbem festinationis delicto translatæ? Non frustra istic ma-

re est: ut flumina, sic litteras nostras haurit; benè tamen, quòd æstum quoque habet, & refundit. E' mari igitur litterulæ meæ ad te venient, an venerunt? non salvæ modò, sed salsæ. Vale, aut convalesce. Mediolani, VII. Eid. Maij, ∞.IↃ CI.

EPIST. XXXV. Venetias.

IOANNI COTOVICO

Salutem & Amorem nuncio.

ETiam hic in silentio est, mi COTOVICE; & siluisse me non nego, non amasse nego. Silendo etiam periculum amoris tui feci: quem, bonâ honestaque radice nixum & nexum, blandis litterarum delitiis altum & eductum nunc eo, ad uberem & æternum fructum. Sed tu per te quidem amorem mereris, ob divites internasque dotes, Morum, Doctrinæ, Candoris. Quod elogium sic verbis velox ac repentinum esse, sed affectu firmum ac meditatum dices. Sermo enim mihi, ut spiritus est, quem si pectore comprimo, vehementiùs fundo. Animus verò liberam perpetuamque amoris auram spirat. Inscriptiuncula Græca grata mehercle fuit, & fuisse ostendam. Vale & salve, cum LIVINO ac SEGETO, ad quos scripsi, & PANEGYRICUM meum misi. Mediolani, subito ut tuas accepi, ∞.IↃ CI.

EPIST.

EPIST. XXXVI. *Ticinum.*

HENRICO FARNESIO, V. C.

Artis Oratoriæ inibi Regio Interpreti.

MAlæ fidei videri tibi possim Clarissime Vir, si promissum inspicis: sed, ut prisca excusatio valeat, *jurare morbum paratus sum:* qui sic ex transverso me invasit & afflixit, ut ne libera quidem hęc Liberi sacra. O' vani! quid Famam, quid breve nomen affectamus valetudinis negligentes?

* Ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνητῷ.

Et nunc tamen quia Hygia respexit, redire ausus sum ad animi illum morbum, &c.

— noctes vigilare serenas.

* *Benè valere præstantissimũ est viro mortali.*

Tu ut plurimùm valeas, minimùm stude. Ego tuo demùm exemplo videor posse emendari. Mediolani, II. Nonas Martias, ∞.IↃCII.

EPIST. XXXVII. *Antuerpiam.*

GABRIELI STEYDLINO S. D.

SCriptionis, non Amoris

Nunc intervallum jam hos dies multos fuit; imò hos menses multos. Nunc, nunc rumpendum stilo, ne in suspicionem amor veniat. Quid igitur scribo? hoc ipsum, me amare: ac majori quidem flammâ, quàm à te amor. Omninò. Cùm enim æquilibriũ esse in Amicitiâ debet, sive paritas; quod

tu merito excedis, supplere amoris superpondio debeo, ne excedas. Etiam de me vis? Mediolanum sedem retuli, à Senatu ad Primam Eloquētię Professionem, honesto auctoramēto, vocatus: nec retulisse pęniteat, ut nunc Patria nostra laborat, in discrimine & lapsu. Deus saluam aliquando faciat: & me eidem reddat. Interim dum turbæ hæ gliscunt etiam, & fervent, subsistam extra teli jactum, & latebo in his Suadæ, ut sic dicam, castris. Te per Genium tuum oro, ad me fusè scribas, & constanter me ames: amare autem te intelligā, si scribas. Vale. Mediolani, Pridie Kal. Novemb. ꝏ. IↃCI.
Qui has tradet, destinare tuas ad me poterit.

EPIST. XXXVIII. Mediolanum.

LVDOVICO SEPTALIO, V. C.
Patricio & Medico Mediolanensi.

ECce litterarum mearum, quas mala sors perire voluit, exemplar: in quo tamen primas illas lineas non usque adeò religiosè secutus, nec eodem penicillo. Verbis cur me adstringerem? rem illam, & sententiam repræsentare, abunde mihi visum. Eos imitor, qui vestibus dies distinguunt, & varietate delectantur. Animi mei imagines eodem sermonis ornatu bis non produco in epistolaré illam Scenam: nec per inopiam (licet dicere) prohibemur. Itaque eadem, nec eadem leges: hæc etiam quæ adnecto. Animum * alienatum, sive etiam exasperatum esse, doleo magis quàm miror. Nam ita magni isti sunt,

Siquid

Siquid benè facias, levior plumâ est gratia:
Siquid peccatum 'st, plumbeas iras gerunt.

O' tempora! quibus nec quæ velis sentire, nec dicere quæ sentias licet. PORRO QVIRITES, libertatem perdidimus! Quod ad me, & Petitionẽ meã, scio in quo cursu sim, *& quam omnes gratias nõ modò retinendas, verùm etiam adquirendas putem.* Magno etiam Cancellario, sicuti vadaris, in litteris me sistam: ac jam quidem erat animus; differre tamen acerbus amici mei casus coëgit, qui è Belgis, atq; nostris recèns huc venit, studiorum caussâ; & Patris Fratrisque repentino funere concussus, nũc doloris participem me habet. Quò videndi & discendi desiderio imus? Circumvehimur & peregrinamur, pænè dixerim, ne extremum pietatis officium propinquis exhibeamus. Sed quid hoc ominis? erumpentem è naribus cruorem sentio: & ecce jam stillas aliquot epistola bibit. Desino, ablino. Vale, Patavij, Ipsis Kalendis Anni ∞.IↃC. quem felicem opto.

EPIST. XXXIX.

FRANCISCO TEVTONIO *suo.*

NEscio profectò quis fundum tetigerit: ita turbidam aquam repperi, imò lutulentam. Tu mihi operam nunc amicabilem da, ut * ἐκ τοῦ πηλοῦ πόδας. Ebullit echinus ille, superbiæ quodam vento tumidus: mihi nausea fit. Ac jam quidem ineptissimo convicio me adortus, exactione percussit, Non sum ex illis,

* extra lutum pedes.

Pellem rodere qui velint caninam.

Sed argẽtum ob os objiciam homini, ut vomitum hunc abſolvam. Quæſo adſis, & unà mecum Ærarios adorire. Salve.

EPIST. XL. Patavium.

Reverendis Viris,

MARCELLINO GENVENSI, *&* DOMINICO RVDOLFO S. D.

IN eadem epiſtolâ vos jungo & alloquor, Reverendi Patres, ſicuti ab eadem cauſsâ amo eruditionis, ab eadem colo pietatis. Vtinam utrobique imiter! ſed imitor, & exemplum vos ſtatuo ad utramque illam metam. Vti polliciti eſtis ſpirantem aliquam auram piis precationibus ſuffundite; ac juvate, ſic non tam facilè transvorsum abripiendum, ſi remigium induſtriæ meæ acceſſerit. In ipſo Profeſſionis meæ nunc curſu ſum. Apud Senatum publicè dixi, & placui: apud juventutem deinde, & iterùm placui. Vtrumque non minus glorioſum, quàm difficile: glorioſum apud Senatum, difficile apud juventutem. glorioſum tamen apud juventutem, quia difficile; difficile etiam apud Senatũ, quia glorioſum. Valete Reverendi & Eruditi viri, quos rerum ſtudiorumque meorum arbitros & cenſores ſtatuo. Mediolani, VIII. Eid Decemb. CIↃ.IↃC.

EPIST.

EPIST. XLI. *Pisas.*

HIERONYMO MERCVRIALI,

Medico Principi S. D.

DEnuò ſcribo mero amore impulſus, qui, dum alia officia ceſſant, exerceri ſcriptione vult, & calami hac alâ evolare. Suſcipe, amplęctere, & in ſinum admitte; ut mox meipſum, qui ſequor. Decrevi enim proximo hoc Autumno Romam, Neapolim, & inde fortaſſis in Siciliam, horreum quondā P.R. [illegible] videam, diſcam, colligam. Quid videā? urbes, homines: ſed amicos, doctosque. nam ad fęcem illam & ſentinam vulgi, certum mihi oculos claudere, firmo & obſtinato planè ſenſu. Quid diſcam? Prudentiam, mores, ritus: non inęptos illos, vanos ambitioſos, quibus pulchrè ſibi πολύτροποι nōnulli videtur, & *multa in communi vitâ ſcire*: ſed ꝑbos, ſinceros, priſcos, quorum Palatini illi noſtri & delicati admodum ſteriles ſunt. Ecce, delitias faciunt, ut accipiant: nictant, nutant, oſcula ferunt, manibus ludunt: & hęc omnia ut illudant, ore geſtuq; benigni, & homines animo vix humani. Quid colligam?

— non opimas
Sardiniæ ſegetes feracis;
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum:

ſed Eruditionem, monumenta, & libros antiquos. Simul verò & junctim videbo, diſcam, colligam

Pietatem. De PINELLI morbo an audisti? Sonticus planè est, & protolli paullulùm posse nostri hi Medici mussant, non tolli. Ergò tantus vir in fatali jam lectulo cubat, & à nobis abit? Duram legem! legem tamen, & à Deo ipso latam, quam antiquare non possumus, culpare non debemus. Hæc meta omnium est, MORI: non omnium, BEATE MORI. Ad illam cùm Natura quemque ducat, nostrum est Virtutum & Pietatis studio ad hanc gnaviter properare. Facio Clarissime Vir, & exemplum tuum sequor. Tu vive, vale; nec vitam modò proterminare multis perge, sed bonam vitam. Patavii, III. Kal. Octobr. ∞. IɔC.

EPIST. XLII. *Mediolanum.*

IOH. BAPT. SACCO,

Senatui Mediolanensi à Secretis.

TVne in animum id inducas? aut fallor, aut nimium à te amor, obnoxius etiam levissimis quibusque non culpis tantum, sed suspicionibus ipsis. Sub ipsum tandem profectionis punctum illud hoc egi, ut supremum à SACCO meo gradum tollerem, & ultimum ab eo Vale audirem, cui dixeram primum Salve. Frustrà: prodieras & in negotiis eras. Quid igitur est? quod coràm nō licuit, absens & per epistolam ego te quoque salvere jubeo, & valere.

Ego mihi alios Deos Penates persequor, alium
LAREM,
Aliam urbem, aliam ciuitatem.

Non

Non quòd ab illa vestrâ abhorream (qui possim? in quâ & viros amicos habeam, & doctos colam, & propitiũ boni Principis Geniũ venerer;) sed quod aliò, præter valetudinem, aliæ caussæ trahant. Vos amici hoc credite; vos docti expendite; tu ò Princeps concede. Quid animi pendeo? credidistis, expendistis, cōcessistis: & tu cum amicis, cum doctis, cum Principe mi SACCE. Quid superest, nisi ut intelligas consilium benè cessisse? Patavii, & apud Perillustrem Io. VINC. PINELLVM dego, quem ab humanitate, à doctrinâ, & à bibliothecâ quoque Fama tibi laudet. Pergami reges hic unus superat librorum & copiâ & selectu. Nusquàm est, quod hîc non est; atque adeò, hic est, quod nusquam: ut sperem, ac confidam me posse animi quasdam divitias constipare; in hac præsertim valetudine quâ utor, firmâ & lætâ. Hi cæli, hi campi, hæc amœnitas veterem illum languorem evicerunt. An dicam etiam hoc more? [illegible], è quo velut piscis veni, postquam Atrophiam omnem elavi. De IVSTO LIPSIO [illegible], quem spargunt & litteræ & amici, non credere. [illegible] are ajunt, & opponere [illegible] senectam. *Vitas mala, mala m*[illegible]. Quid si Senectus ipsa morbus, [illegible] morbum recte jurat, & excus[illegible] meretur. Demus, mi SACCE, qui scimus arborem vet[illegible] p[illegible]riculo transportari; ac desiderium [illegible] absentis nomine atque etiam imagine [illegible] animi corporisq;. Præsentem putabimus, si quod in libris ejus legimus exi[illegible]memus [illegible] dici. Sed tu obsecro exemplar aliquod ad *περιπάτ*[illegible] tuum expressum communica, non modo in meum, sed PINELLI quoq; usum,

ſive voluptatem: quem ſcire debes alterum IOVIVM eſſe in Clarorum virorum imaginibus colligendis. Occaſionem habes novæ ſed magnæ Amicitiæ, teque & PINELLO pariter dignæ. Deſino; ſed (quod facere conſtitueram, & feci) denuò ſalvere jubeo, & valere. Patavii, XVI. Kal. Novembr. ∞.IↃC.

EPIST. XLIII. Venetias.

ANTONIO CLERICO S. *Dico:*

ET PINELLO tuo nomine dixeram mi ANTONI; caſſo, ut experior, voto. In eodem malo durat: hoc etiam periculoſius, quod confiteri malum non vult. Decumbit infirmitatis hoc onus ſuſtinet, & morbum trahit, trahendus ipſe mox non immaturo fato. Et poſt illum, librorum per tot annos conquiſita undique ſupellex.

* Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

* *Quercu delapsa quiſque lignatur.*

Diſtrahetur in quam luculentiſſima bibliotheca, niſi in anteceſſum Dominus ipſe morbum fateatur, ac teſtamentum condat. Sed difficile, ut qui mortis omen ſatis fugit, infirmus admittat; cum invitat lygia nunc in ipſo [illegible] ſanus. Ecce aquis elautus eſt, pharmacis ſubactus, doloribus conſumptus, ſolo animo PINELLVS. Et ſic nunc quoq; e lectulo ſuo audit, reſpondet, dictat; eaque omnia quæ ante morbum. Tu ſi ſalutem litteris precari vis, virum compella, ſed paucis. & ſic quoque negotium tuum breviter commenda. Eos imitare, qui Prologos in ſcena recitant; & ſcriptionis

ptionis tuæ caussam in compendium refer. Brevitate placebis: facilè autem impetrat, qui placet. Deum rogo tam magnum virum nobis & litteris servet: teque voti aut petitionis compotem faciat. Patavij, xv. Kal. Octobr. ∞. IↃC.

EPIST. XLIV. *Antuerpiam.*

IOANNI MORETO, *Typographo.*

DIu est quòd ad te scripturio, vir Celeberrime, quem díu est quòd amo, æstimo celebro: & exemplum habeo quod sequar; amandi, omnium; æstimandi, multorum; celebrandi, magnorum. Sic igitur inter omnes, & multos, & magnos quoque unus ego: etsi minimè magnus. Sed tu esse patiere qui unus triplici hoc affectu sive munere dign⁹. PLANTINI immortalis viri Typographiæ illud regnum penes te est; cujus nunc etiam nomen famamque sustines, imò & attollis: quibus fulcris? ipsissimis illis, LABORE, & CONSTANTIA. Quid Typis vestris correctius, nitidius, gratius? Recreor, quotiesque cerno; capior, quoties lego, & quēad nostrum illustrium pictorum imaginib. atrium: sic tuis libris Bibliothecam meam orno. Sed laudibus abstineo: te amo, & amari à te cupio, te æstimo, quia amo; te celebro, quia ęstimo; omnia, quia mereris. Mitto ad te, nuper PANEGYRICI, quem edidi, exemplaria aliquot: quęso te accepta, æstima, divulga. ipsum pretium in libros muta, quorum indicem subjungo. Vale. Mediolani, A. D. Kal. Februar. ∞. IↃCI.

EPIST. XLV. *Patavium.*

ARNOLDO CATHIO S. D.

VIde quàm infaustum iter, quod sine te suscepi. Venetiis, in ædibus SCARAMELLI, asservari Inscriptiones Antiquas intellexeram, quarum cupiditas inquietum animum meũ habebat. Scis impetũ meũ: excurro, investigo, & vix tandẽ ædes invenio. an & Inscriptiones? expecta dum. Sciscitor de Domino; ab ancillis negatur adesse: de Inscriptionibus; Musæo dicuntur inclusæ. Lepidè, inquam, nam alibi sub Dio haberi solent. Quoniam urgere non licuit, illinc me proripio in phaselum, & in hospitium deferor. Sed illud Homericum mente revolvens,

* αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν, κενεόν τε νέεσθαι,

** Turpe est & mansisse diu, vacuumque redisse.*

Deliberare occipio, quibus potissimum artibus clausum Gynæceum expugnarem. Atque ò, inquam, mihi Vlysses aliquis, qui insidias suggerat non Trojam, nec Helenen redactum in potestatem meam, sed solum Palladium veni. Quid igitur? illum capio; non dolum, sed epistolam fabrico, ut saltem petitio posset ad dominum penetrare. Mitto, subsequor, & oppessulatam januam vel alter pulso. Tandem per fenestram clamatam ab iisdem ancillis increpor: quid molestus foribus sim, non licere intrare. Nec postulo inquio, responsum duntaxat ad epistolam, quam misi. Illas tunne misisti? recipe, ac cursori trade qui Neapolim deferat. Quid, Neapolim? inquio. Quia isthic noster nunc, cum toto Andronite, herus. Tu, etsi Achilles, à Gynæceio abstine.

abstine. At enim non vestrâ, inquam, sed lapidum caussâ intromitti cupio. At enim nos, inquiunt, lapides sumus, exorari nequimus. Ego subjiciens, Timetis, inquam, an ridetis? Timemus, inquiunt, ab homine ignoto, & armato. Nequicquam ajo, æquè TRANQVILLVS ac placidus sum, ac vestrum istud mare, cùm malacia est. At sic magis, respondent illæ, nunc timemus. Tum ego, Ut vos liberem, inquio, virum amicum vobis aut notum adire paratus sum, & cum illo reverti: aliquem nominate, indicate. Indicant, consilio prius inito; sed quem ego per plures horas frustrà quæsivi, in foro Marciano, in Ponte, in tota urbe. O' callidas, callidasque caniculas, quę non sine caussâ verba sic mihi dederunt! Suspecta nimia illa sollicitudo est: tu conjecta cæterum, & salve.

EPIST. XLVI. *Lovanium.*

IVSTO LIPSIO, V. C.

Historiographo Regio.

ECce tibi à SEPTALIO litteras, quas & ipse scriptione comitor, ut simul audiar à te, & te quoque audiam, calamo loquentem. Mellis nectarisq; profusi liquores illinc fluũt, qui ipso cursu ac murmure involvunt legentis animum, & à terra abripiunt, rerumque humanarum, ut sic dicam, ripâ. Abripiunt; ut in vado sistant beatæ tranquillitatis. Cogor dicere: aurea tua dogmata sunt, quibus erudior; mira Suada, qua recreor: ut planè verborum quibusdam blandimentis commendare salu-

tarium præceptorum acrimoniam videare. Ego verò, etsi non tam averso stomacho sum, ut severa consilia respuam; lubens tamen mellitis illis verborum globulis fruor, ut securior sim. Ad vitæ genus, quò me non ducis tantùm, sed impellis, gradum capessam, nisi aliter Deus: ac interim magna ducenti tibi gratia, major impellenti. Nam etsi majus beneficium videtur volenté ducere, quàm nolentem impellere (cùm volens ductus, & propriæ deliberationis aliquem fructum, & alieni consilii percipiat: nolens impulsus, coactam utilitaté dissimulare studeat:) ego tamen malim te invitus trahentem sequi, ne mea voluntas sive consensus felicem consilii tui successum ipsa participatione infringat. Romanum meum iter nescio quæ fata impediant. Iam sarcinas componebam, iter dispungebam, & ecce, *ex transverso* Febris me invasit, ac biduo pænè confecit. Ignis ipse fuit, quem sustinui, eò vehementior, quia repentinus. Sed opem SEPTALIUS, Deo respiciente, salutarem tulit, & (superbiùs fortasse dicam) vivere me voluit. O Æsculapium! cui non gallum, sed totam debeo Hecatomben. Nunc languenti Autumnalem quoq; profectionem amici dissuadent. Obsequor? pecco: non obsequor? etiam pecco. Si enim proficiscor prodigum me salutis meæ amicis, si maneo, tibi fidei ostendam, cui, & cujus caussa itinerum me recepi. Sed ne difficilius cùm multis mihi, imò præsentibus negotium sit, manere satius, & ab uno reprehendi; quam proficisci, & à multis. De morte PINELLI nuperrimè scripsi, ad cujus vitam condendum animum adjeci. Faciam, te auctore, * ἐκ πόδων ἐς τὴν κεφαλήν: ac jam quidem totius vitæ quædam

* A pedibus ad caput.

quasi capita ac lineamenta duxi, ac heredibus misi; uti plenam materiam subministrent. Putavi nō invenustum esse Plutarchi exemplo συγκρίνειν scribere, & Pinellum cum Attico comparare: sic Cornelii Nepotis vestigia pressurus, cui laborem meum subjungam. PROMVLSIS jam tandem prodiit: tu eam expecta, & tuam tibi dicatam habe. Parvum munus est, quod defero; sed à propenso hoc animo commendandum. Vale, & me (quæ votorum summa est) amare perge. Mediolani, XIII. Kalen. Octob. ∞. IↃCI.

Priusquàm epistolam obsigno, prodigium adjungo. Hesternâ nocte, ipso quasi concubio, universa hæc urbs, ipsumque territorium terræmotu cum fragore concussum est. Paucæ ruinæ: ingens metus & trepidatio, ob novitatem rei ac vehementiam. Ipsæ noctis induciæ violatæ repentè, & jura Somni rupta. Deus faxit ne quies ac tranquillitas parata hujus & velut dormientis Provinciæ perturbetur.

EPIST. XLVII. Mediolanum.

GVLIELMO HVYSMANNO S.D.

IN languore sum, aut potiùs ægritudine, mi HVYSMANNE, quam ex itinere contraxi, æstuoso nimis, nimisque pulverulento. Atque utinam ne altiores caussæ! & jampridem morbū collegerim, demùm erumpentem. Nam & cùm apud vos essem, nescio quod fastidium ciborum stomachum invaserat, quæ imbecillitas universum corpus, sed

præsentire me morbum mentis hilaritas non sinebat. Quid enim me lætius aut effusius, cùm inter amiculos de litteris aliquid audiam, aut ipse promã, quod delectet? Et nunc valerem, si sic discerẽ; aut certè minus invaletudinem sentirem. Maximo sciendi desiderio flagrare me profiteor: scire autem non possum, nisi discam. Et nescire me multa sine rubore profiteor, ut discam. Quando autẽ opportuniùs, quàm cùm, afflicto ac prostrato corpore, doctrinæ quibusdam subsidiis erigendus animus atq; sustentandus? Horsùm enim studia dirigi debent, ut humana ista omnia fortiter feramus, imò contemnamus. Ego facio, & magis nunc ista intelligo, cum minùs valeo. Vtinam [illegible] o-bore sim, ut in hac [illegible] quidquam pati! Sed [illegible], cùm alienum [illegible]. [illegible] labasco: & [illegible] valetudinis, nisi periculum [illegible]. V[illegible] tempestates & [illegible] commendat: sic [illegible] temperie, [illegible] & morbi. [illegible] quod [illegible]is abstinerent, ad [illegible]. *Quem enim infirmũ* (ut Plinius meus philosophatur) *aut avaritia aut libido sollicitat? non amoribus servit, non appetit honores, opes negligit, & quantulumcumque, ut relicturus, satis habet. tunc Deos, tunc hominem esse se meminit, invidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis aut attendit, aut alitur: balineas imaginatur & fontes. Hæc summa curarum, summa votorum; mollemq; in posterũ & pinguem, si contingat evadere, hoc est, innoxiã beatamq; destinat vitam.* Tu Vale tamẽ suavissime vir; ut [illegible] idem facias.

Gallarati, Eid. Quinct.

EPIST.

EPIST. XLVIII.

COENIPETÆ MEO.

NEſcio quas tu Cereales cœnas adeptus ſis. ultrò adeſſe mihi ſoles; nunc promittis, nec venis? Sacrum vadimonium eſt, cave deſeras, ullius negotii cauſsâ: ne ſomni quidem, ſi tamen ſomnus negotium eſt. Tu eſſe dices, qui in hoc æſtu ſomno labores, aut hac nocte laborioſum ſomnũ habueris, ob ſtomachi cruditatem. Ego verò excuſationẽ nullam capio: ni venis, obtorto collo rapiam, non ad judicẽ, ſed ad Regem; quem exigua mora crudeliorem faciet. Ergò veni; ſed ſi villum te occupavit, ne veni: nolo turbas in ædibus noſtris. Salve.

EPIST. XLIX. Mediolanum.

FRANCISCO LANDRIANO,

Senatui Mediolanenſi à Secretis.

INdignus munere & cathedrâ ſim, ſi tam propenſum in me animum tuum, quo erigor; tam promptum ſtudium, quo promoveor, ſilentio admittam: dignus notâ, ni iiſdem in petitione meâ utar. Nam, ſi admittere me diſſimulo, laborare iniquâ prę ſumptione videar, tamquam meruiſſem: ſi uti negligo, præpoſterà ſuſpicione torqueri, tamquam ſincerè tu nihil obtuliſſes. Quid igitur? agnoſco beneficiũ, imò gratias ago: utor quo-

que, imo rogo, non benignâ tantùm, sed vehementi favoris tui aurâ voti mei, ut sic dicam, vela impleas, & in portum propellas. Vale. Patavii, XI. Kal. Sext. ∞.IↃC.

EPIST. L.

HANNIBALI BERNÆ, & LEONARDO CARDANO HIERONYMI *Pronepoti, Suis.*

BOnam indolem haut dedecet etiam importuniùs quærere, si ad discendi [illegible]. Agnoscit enim se nescire, qui [illegible] signum: & qu[illegible] scit: clarum [illegible] specimen. [illegible] juventus, quæ hoc [illegible] malit, quàm interrogare? sed [illegible] voluptate nondum experta: quę tanta est, ut, nisi fructum respicias, pęnè discere malis, quam scire. At enim rei parvitas non immerito quæstionis audaciam retundet. Parvitas: frustra: quia non rectè judicat, qui nescit. deinde quia semper honesta & opportuna quæstio est, quâ discas. Ita [illegible], mei Adolescentes, *de Mensium Inæqualitate* quam ego ipsis fundamentis vobis nunc educo & expono. Romulus ingenio acri quidem, sed agresti, ut cum Macrobio dicam, cùm Imperii statum ordinaret, & tempora distingueret, initium cujusq; mensis ex illo die sumpsit, quo novam Lunam contigerat videri. Id verò quia inæqualibus intervallis fiebat, singulis quibusque mensibus

menſibus perpetuam inęqualis numeri legem primus caſus addixit: aliique xxxi. alii xxx. dies ſortiti. Diſtinctè Macrob. lib. i. Saturn. c. xii. *Annus à Martio incipiebat, & conficiebatur diebus* cccIV. *ut ſex quidem menſes, Aprilis, Junius, Sextilis, September, November, December tricenûm eſſent dierum: quattuor verò, Martius, Majus, Quintilis, October tricenis & ſingulis expedirentur. Qui hodieq; ſeptimanas habent Nonas: cæteri Quinctanas.* Cenſorinus Aldi in hanc ſententiam emaculandus, cui in hiſce numeris non computationis geſtu injuria facta, ſed expreſſis notis inuſt[illegible]. De anno Vertente: *Sed magis Junio Graccho, & Ful[illegible] & Varroni, & Suetonio aliisq; credendum [illegible] qui* x. *menſium putaverũt annum fuiſſe: ut tunc Al[illegible] erat orti unde Romani.* iix *menſes dies* [illegible]xxiv *hoc modo habebant.* Et paullò pòſt: *November & December* xxxi. Corrigo: *Ut tunc Albanis erat, [illegible] unde Romani. Ii* x. *menſes, dies* cccIV. *hoc modo habebant.* In veteri Codice erat: *Ut tunc Albanis erat. Orti unde Romani, in* x. *menſes*, &c. Pergit Cenſorinus: *Martius* xxxi. *Aprilis* xxx. *Majus* xxxi. *Junius* xxx. *Quintilis* xxxi. *Sextilis & September* xxx. *October* xxxi. *November & December* xxx. Male enim Aldus, xxxi. Numa deinde exactiùs Lunæ curſum diſpungens, annum cccLIV. dierũ conſtituit, prioribus trecentiſquattuor diebus quinquaginta adjiciẽs: è quibus ut duos novos menſes conſtitueret, numeri paucitas recuſavit. Itaque ut ſuppleretur hic defectus, cavis, ſive tricenariis Romuli menſibus, Aprili, Iunio, Sextili, Septembri, Novembri, Decembri dies ſingulos dempſit, & hoc auctario L. illos dies ad parem aptamque Januarii & Februa-

rii constitutionem auxit: ita ut uterque mensis XXVIII. dierum esset. Sed hoc infaustum prisca superstitione judicâte, *Numa* (verba Macrobij sunt) *in honorem imparis numeri, secretum hoc & ante Pythagoram parturiente naturâ, unum adjecit diem, quem Januario dedit, ut tam in anno quam in mensibus singulis, præter unum Februarium, impar numerus servaretur. Nam, quia duodecim menses, si singuli aut pari aut impari numero putarentur, consummationem parem facerent; unus pari numero institutus universam putationem imparem fecit.* Itaq; Martius, Pompilianâ institutione, dies habebat XXXI. Aprilis XXIX. Majus XXXI. Junius XXIX. Quinctilis XXXI. Sextilis & September XXIX. October XXXI. November & December XXIX. Januarius XXIX. Februarius XXIX. Sed vaga etiam et incerta hæc mensium ratio, ad Julium Cæsarem mansit, qui Ægyptios secutus, ad cursum Solis annum aptavit, & CCCLXV. diebus absolvit. Suetonius tangit: *Annumque ad cursum Solis accommodavit, ut trecentorum sexaginta quinque dierum esset, &, intercalario mense sublato, unus dies quarto quoque anno intercalaretur.* Dies igitur decem adjecit, quos, Longævo illo scribente, *hac ordinatione distribuit. In Januarium, & Sextilem, & Decembrem binos dies inseruit. In Aprilem autem Junium Septembrem singulos. Sed neq; mensi Februario addidit diem, ne Deo Infero religio immutaretur: & Martio, Majo, Quinctili, Octobri servavit pristinum statum; quod satis pleno erant numero, id est dierum singulorum tricenorumq;.* Quàm distributionem posteritas amplexa, inter tot rerum omnium mutationes constantissimè tenuit & extendit: numeratque, usu etiam nostro, Januarius

dies

dies XXXI Febr. XXVIII. Martius XXXI. Apr. XXX. Majus XXXI. Junius XXX. Julius XXXI. Augustus XXXI. September XXX. October XXXI. November XXX. December XXXI. Memoriæ juvandæ in digitos tibi hos numeros mitto, ut inde quàm facillimè promas. Indicem & Medium (reliquis in iotam erectis) ad palmam incurva: mensesque ordine per digitos ita disparatos distribue, initio à Martio & Pollice sumpto. Menses enim qui in erectos digitos cadent, tricenos & singulos die[illegible] qui in flexos, tricenos; ultimus, Februarius, du[illegible]s capiet. Respondi ad quæsitum vestrum, Philologum, & dignum etiam altiore ætate. [illegible] me inte[r]pellare, qui in[illegible] serió faveo; au[illegible], [illegible] studia incipias: * Δια [illegible]. Salvete, & studete.

* Per viam pu[illegible] non incedere.

EPIST. LI. [illegible]

Io. Vinc. Pinello,

Viro Perillustri

Parce: non desero scribendi hoc officium meũ, sed remitto. Cur autem remitto? quia silentium tuum sterilem me facit. Ut ignis uberiores lacessitus stricturas reddit: sic mihi stilus epistolas. Nunc autem, quia manum à me abstines, verbis contractior sum: calorem ac voluntatem non minuo. Illam Pignorii nostri modestissimi & eruditissimi viri Commentatiunculam videbo &

*— φίλους τ' ἰδέειν, ἐϋ κτίμενον
Οἶκον ἐϋκτίμενον, ἐν σῶν ἐς πατρίδα γαῖαν.

Hem! in hoc rerum omnium metu & motu? Reprime desiderium, & consiste extra teli jactum, ubi nec videas, imò nec audias cruentū, & βροτολοιγὸν illum Deum. Ego in rem tuā seriò excubabo, ut ex animi tui sententiâ sit. De WOVWERO cur non monuisti prius? peccasti. Nunc VANDERMYLIVS mihi adest, hinc in Galliam profecturus, qui suaviter de te fabulatus. IVLI CASSERI Anatomē, & in eâ profusum de me elogium vidi. Quia sic amico placuit, patior, & nomen meum legi, & scripta quoque [illegible] citari, tanquam ab alio evo. Epistolarum mearū PROM[illegible]SIS prodiit, cujus tu quoq; p[illegible] ATH[illegible] & nunc stilum promoveo ad materiam aliquam magis severam. Vale. Mediolani, IX. Kal. Novemb. ∞ [illegible]CI.

* & amicos videre, & domum benè structam, patriaq; terram venire.

EPIST. LIII. Mediolanum.

LVDOVICO SEPTALIO V. C.

Patritio & Medico Mediolanensi.

COnstitueram litem litterariā, quæ mihi cum viro [illegible]. Sed quia longiuscula, tam subito [illegible] non potuit: ac nescio quomodo animus simul ac stilus per hunc æstum langueret. Nunc procrastino, & simul, si habere scriptum haves, desiderium lectionis intendo; si respuis, molestiam differo. Tu verò sic litteras amas, ut habere te velle sciam; sic lites aversaris, ut respuere credam. Scribam igitur mittamque, quasi expectes distulerim, quasi non expectes. Vale. Patavii, XIV. Kal. Septemb. ∞.IƆC.

EPIST. LIV. *Venetias.*
ALOYSIO GEORGIO V.C.

BOnorum damno, ac gentis totius probro peregrinantur, qui bonorum specie subrepunt apud bonos. Sicut ille effrons, ille fugitivus, ille: sed abstineo. Tu quòd benè fecisti, non periit; quia Patriæ caussâ fecisti: sic autem & nos Patria tibi obstrinxit. Ille, quod accepit, sibi rapuit; quia indignus. Itaque, cùm tot beneficia in unum collata, communia interpretemur, communi quoq; desiderio ac studio unius ἀχαριστίαν emendare parati sumus. Nunc verò si quem è nostratibus tibi animus in familiã adsciscere, qui à studiis sit, non subrepentem aliquem, sed è litterepublica: hominem doctum propono, hominem clarum, hominem πολύτροπον. Hispaniam, Italiam, Galliam, Germaniam, Angliam lustravit: & eorum linguis tanquam vernacula sua utitur. Musicam non amat tantùm, sed & tractat: sic arma, ubi opus. Sed tam egregias dotes leve quoddam auditus vitium aliquantulùm retardavit, longæ peregrinationis incommodo contractum. Ita plerique sunt, ut nisi mussando intelligantur, laborem putent loqui. Hinc tot virtutes negligunt, & suavissimi ingenii usum. Tu verò, qui cum Æschine μεγαλοφωνότερ esse studes, optima eloquentiæ laude, delectationem tuæ vocis & fructum quoque capies, si cum surdastro loqueris. Itaque negligamus hunc defectum, non defectum, ipsumque virum æstimemus, non facilè istis numeris inveniendum.

Rari quippe boni: numero vix sunt totidem, quot
Thebarum

Thebarum porta, vel divitis ostia Nili.

Tu ipsum vide, imò audi, ut cum Socrate videas: hominem inquam, non Fortunam; imò & Fortunam, quàm non conveniat tam benè nato, tam insigniter docto: quem si Lare tuo dignum judicaveris, & susceperis, denuò beneficium dabis, atque etiam accipies; uni & multis, ab vno & multis. Vale Clarissime Vir, &, quod facis, ÆTERNITATEM COGITA. Patavii, III. Kal. Septemb. ∞.IↃC.

EPIST. LV. *Lovanium.*

PHILIPPO RVBENIO, & HVBERTO AVDEIANTIO S. D.

DOmo vos & contubernio junctos, jungere epistolâ quoque ausim, non amoris compendio, sed [illegible] s: quam vel sic tamen ad lancem a[illegible] quod fecistis singuli, [illegible], imò verò [illegible] respondeo. Nec fr[illegible] solidem. Epistola [illegible], non tabula distinguitur. Eadem enim epistola [illegible] contigua, eadem esse non desinit, etiam sæpiùs missa, eadem; tabula plurium [illegible] capax, si scriptor contraxerit. Ejusdem autem [illegible] duas à vobis tabulas accepi, [illegible] epistolam, quod sive casu factum, ex[illegible] habet, sive studio, exemplum. Sed hoc lepidè: dum [illegible], quâ ratione epistolam conf[illegible] sim, epistolam conf[illegible]. Valete. Mediolani, [illegible] Kal. Octobr. ∞ [illegible]

tute. Sic igitur triumphum hunc agamus, ego Amoris, tu Virtutis. Vale. Mediolani, Eidibus Febr. ∞.IↃCII.

EPIST. LVII. *Patavium.*

NICOLAO FABRICIO CALASSIO.

IN Somno, imò vero SOMNIO eram. cujusmodi? SCIPIONIS, nescio quibus umbris circumfusus: sed tu me repentino verborum verbere inter ἀΰπνους retulisti; quia GENUS DEORUM nominare ausus es. St, mi FABRICI, ne me excita jam relabentem in Somnum. Vel DI quoque dormiant: ego profecto hominem me profiteor:

* Ἀλλ' οὐ γάρ πως ἔστιν ἀΰπνους ἔμμεναι αἰὲν
Ἀνθρώπους.

* *Sed fieri nequaquam potest, ut insomnes semper sint homines.*

Itaque in gratulationem pareo: non me temerè in [illegible], quæ [illegible] ligant. malo te credendo, quàm me præcipitem [illegible]ndo. Post PRO[illegible] [illegible] SECUNDA paro: & nunc [illegible] & argumento æternum, si perfecero. Quid autem [illegible], aut promittam? Novi meas vires. [illegible] hunc [illegible] omne [illegible], BER[illegible] nostrû (proh dolor!) quæ non cogitantem [illegible]! ecce non cogitantem Deus evi[illegible]vit. O virum! quem amavi, quem non vidi; sed quem novi, quasi vidissem. quid nisi [illegible], crepera & vana hæc [illegible] esse, quæ stilo & ingenio [illegible], studio & labore cô[illegible]us ad Famam [illegible]?

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

I[illegible] [illegible], & dum licet animum occupo

ſcribendo & docendo, quæ ad aliorum potiùs utilitatem, quàm ad meum nomen. Occupo autem, non conſumo; & ſicuti, qui natando flumen trajiciunt, rectiùs caput non immergunt: ita ego, qui præcipitis ævi particulam, moveor, non obruor eliſâ cogitationum undâ. Semper enim aliquid molior, ut ſi quando fatalis me urna citaverit, non è vivis mortuum, id eſt otioſum, ſed ad mortuos vivum, id eſt negotioſum recipiat. Hanc beatam vitam puto; imò hunc finem beatum in omni genere vitæ, agere, ut rectè agamus. Nam qui nihil agit, in via eſt ut malè agat: & ex Ennii ſententia

Otioſo in otio animus neſcit quid velit.

Sed profectò ego in otio fuiſſe videar, qui tam lõgùm ſcribo. Vale, & aureum illud par ſalute. Richardotvm & Rvbenivm. [illegible] Kalend. Febr. ∞.IↃCII.

EPIST. LVIII. Ticinum.

Henrico Farnesio, V.C.
Artis Oratoriæ Regio Interpreti.

Etiamnunc in auribus, imò in pectore mihi eſt tuus ſermo, ille lepidus, ille eruditus: quo, velut gratiſſimo odore, commendatum verborum meorum halitum fundo per infecta iſtam auram. Inſecta [illegible] hominum, quæ alienum ſanguinē & [illegible] ſugunt, ſanguine ipſa caſſa. Quid indignetis? Vt calorem culices & muſcæ; ſic eruditionis gloriam livor & invidia ſequuntur. Ergo, ſi qui ſunt qui ſcripta & lucubrationes tuas cum ſuſurro circum-

circumvolant, cicindelæ ſunt, & riſum nobis debent, quia circumvolant. Si enim tetigerint ipſam nominis tui flammam, muteſcent ſuo malo, &, adustis verborum alis, cadent. Sed te quidem jam ætas & doctrina videantur majorem omnì invidia feciſſe: ego in diſcrimine; quia expoſitus circumſpirantibus calumniantium flabris; quia radices nondú egi in alieno hoc ſolo. Conſiſto tamen, &, Modeſtiæ velut ſudi innitẽs, excipio & frãgo ſtultiſſimum impetum livoris. Tu lepidè, qui non Famæ [illegible], ſed familiæ quoque firmamentum vxorem [illegible]. Deliberandum cenſeo, & in conſilium [illegible] quoque vocandos, ne infauſti Hymenæi [illegible]. Euripides [illegible]:

> *[illegible]
> [illegible]
> [illegible]

Nuptiæ quibus mortalium bene cedunt, beata vita eſt: quibus autem non bene, Illi domiſorumque miſeri ſunt.

Vale Clariſſ. Vir, & [illegible] Mediolani, Poſtridie Kal. Octobris [illegible].

[illegible] viro verè & [illegible]

EPIST. LIX. Mediolanum.

FREDERICO QVINCTIO,

Regii Fisci Advocato.

Perilluſtris Vir, Ita Muſas amem, ut majoris calculum tuum facio, quàm munus ipſum quod ambimus. Illo enim me tera munus videar, quod (ita me Deus) reſpuam, ni videar. Quid enim hic ſpe-

cto nisi candidum Honorem? at perit ille, nisi merenti conferatur. Itaque prensent, ambiant, emant etiam, quibus hoc unum in votis, obtinere: mihi hoc unum, promereri. sic enim obtinere, non tantùm gloriosum, sed facile: utrũque tuâ operâ, qui & judicare potes, an merear; & promovere, si merear. Vale. Patavii, subitò cùm tabellarius abiret, Kalendis ipsis Quinctilibus, ∞.I϶C.

EPIST. LX. Patavium.

GVILIELMO RICHARDOTO, *Præsidis filio.*

TVne mihi molestus? Hem verbum, quod [illegible] mei meo [illegible] pedestri. Sermonem tuum, & litteras [illegible] bibo, id est te ipsum præsenté, absentemque. Ob sermonem enim (ò nectareum & amicum!) præsentem te magis amavi: ob litteras (ò suaves doctasque!) nunc magis absentem. Vtrobique certè tui similis es, & Modestiæ quadã sindone decorus: quæ, tantum abest, ut operiat pulcherimas animi tui dotes, ut exornet. Transfunditur enim hæc in alias dotes, & sicuti à vitro lumen colorem trahit: sic à Modestiâ Virtus. Quid ego autem te laudo, & offendo? Hortor potiùs, ut qui es, esse velis, meique amans. Litteras porro ad perillustrem parentem tuum die crastini curabo, tamquam meas, imò quia meas. Magnus ille vir, & labentis Patriæ unicum pænè fulcrum, consilio, prudentiâ auctoritate. quem Patriæ Patrem nominare fas, & venerari. PIGNORIVM, priscis moribus &

bus & doctrinâ virum, familiarẽ tibi habe, & have. Mediolani, Prid. Eid. Decemb. ∞.IↃCI.

EPIST. LXI. *Aronam ad Lacum Verbanum.*

FREDERICO BORROMÆO, S. R. E.
Cardinali, & Archiepiscopo Mediolanensi.

ILlustriss. & Reverendiss. Cardinalis, Raro exẽplo te orbis Christianus habet, Natalibus & Virtutibus Principem; Litterarum famâ & usu doctum. Principem inter doctos, & inter Principes doctum. Itaque scribere ad te, & mittere GENIALES hos SERMONES meos, vel [illegible] ad Doctum ausus sum, ut tamquam Principem [illegible] ò tamquam ad Principem, [illegible] Doctum mihi demererer. Ego tamen accepisse beneficium videbor, si [illegible] admiseris: [illegible] si tamquã Doctus: ita enim legere ipse voles: [illegible] si tamquam Princeps: [illegible] exemplo legere [illegible] habere omnes volent, [illegible] ut legerent. Vale Illustriss. & Reverendiss. Cardinalis. Mediolani, III. Eid. Febr. [illegible]

EPIST. LXII. *Venetias.*

THOMÆ SEGETO, S. D.

DE [illegible] *ut rogas* mi SEGETE: denis silentiũ vel lib. puniatur. Si quis augur obnũciaturus est, aut *Jovem* [illegible] dicturus, explodatur. Scribemus igitur, atq; amabimus: illud studiis dignũ, hoc nobilius. Mihi deinceps certum decretũq; extra meum ordinem amorẽ non mittere, & semel contrahere

omnes pectoris mei sparsos variè rivos, ut in te & paucos de meliore luto, copiosiùs derivem. In te inquam, qui eo ingenio & eruditione es, ut Princeps clueas nostri chori. Rescinde modò nodum damnosæ moræ, & ad nos transvola: nactus fueris fortassis urbem, certè amicum ex animo tibi faventem.

—unum & commune periclum,
Vna salus ambobus erit.

Ecce, domum & amœnam & capacem satis cōduxi, in qua quietè hilariterque simus, & ab arbitris remoti. Si non negas, utrumque prospectum est. In confinio feriarum sumus, quibus excurrere Romā constitui; sed inclinante æstu, ut A D. Kal. Novembr. Mediolanensibus me sistam. Intereà tu te ipsum & impedimenta vince, & veni. Postquam DESIDERIVM elicui, Orationem quoque flagitare incipio, venustam, gravem, & quasi à seculo prisco. O te felicem! qui sic scribis, & sic dicis: dum eam quæ tam insigniter scripti in tam pertinaciter supprimis: nec jam amplius tuam, postquam dixisti. Pariter quæ audiuntur ac leguntur publica sunt: hæc à scribente, illa à dicente. tu si legi publicè recusas, quæ publicè audiri passus; quid nisi pænitere videaris te dixisse, quæ scripseris. Ergò manumitte, quæ ore semel [illegible]; nec [illegible] injice tuæ tibi Famæ. Benignum de PANEGYRICO meo judicium magnopere me excitavit. Egregia verò illa ad te LIPSI Epistola est, & nunc velut publicè missa quia privatim non pervenit. Sic illa ad me cum *Testimonio*: sed nunc facilè tabellario ignosco aut remitto, postquam debere Typographo cœpi. Et à mi SEGETE, æterni sumus. Habeant

beant ſibi ſuas divitias divites, ſuas voluptates juventus; non invidemus. Erimus, quando illi non erunt: erimus, quamdiu litteræ erunt, non nomine tantum, ſed luculentâ commendatione Doctrinæ ac Virtutis. quam utramque magis magiſque amemus ac ſectemur. Sed heus tu, fidei ſacramentum jura: animi mei ſecreta ſuccutio ſub aſpectum tuũ. Satyram ſcripſi in umbraticum quemdam, cui faciliùs malè loqui, quàm benè facere. Nomen & titulum finxi: TRANQVILLI PHILOLOGI DE MONSTRO LITTERARIO SPOLIA. Si alibi umquam, hic certè ingenium intendi, ut tam inſulſum adſpergerem aliquo ſale. Tu ſalve. Mediolani, IV. Nonas Quinctileis, ∞. IϽCI.

EPIST. LXIII.

CAROLO LAVRINO, *Suaviſſimo amico amicam* S.D.

VBi es, aut lates? Cur non te habeo, ſaltem in litteris, garrientem, & ridentem? Nolim in Tragœdiâ illâ rerum publicus te dolor nimis involvat, mihique ſubtrahat. quin averte paulliſper animũ, & privata tange: quid Lovanii egeris, quid apud LIPSIUM; quo loco Schola, & veteres illi amici. Hoc quoque: quo vitæ curſum deinceps directurus ſis. In ætate agundâ plurima quæ conſideres cottidiè, quæ caveas, quæ ſecteris. Monet titulus, quo publicè donatᵘˢ es, ut altum, id eſt proprium ſperes; monet ingenium, monet genus. Et jam quoque liceat de vxorculâ cogitare (ſcilicet ut

minus habeas malum) quæ & ipsa juvet, & pariter sternat aut inveniat gressum. Si non abhorres, etiam absens aliquam suggeram: sed si non abhorres. Nam de ducendâ, aut non ducendâ tu tibi auctor esse debes: de hac aut illâ, amici consilium admittes; nisi tamen jam Virtus & bona Juno dignā aliquam tibi conciliarint, cui animum despondisti: tuo remigio rem gere. Hasce quas vides, à fratre sunt, quem sub primum Autumnum visurus ego, si victurus. reliqua enim impedimenta omnia vici. Sed cur non & Romæ nunc tu, ut cum fratre unà te complectar? animo certè faciam, cui insculpta imago tua, &, ut ita dicam, inusta, amoris honestissimâ face. Sic in pectore, & in ore te continuò gero: & nonne à te geror? Hoc officium Amicitiæ est, amare & amari: imò hoc prçmium, amari, quia amas. PANEGYRICVM meum vidisse te opinor. Nunc DE DISTINCTIONIBVS edimus: quod utinam cum bono aliquo publico sit! voveo: & omnia tibi fausta. Mediolani, XVI. Kal. Jun. ∞.IↃCI.

EPIST. LXIV. *Augustam.*

MARCO VELSERO, V. A.

Reip. Augustanæ II.viro Præfecto.

AMplissime Vir, Vtinam verò in imagine viverem, quam misi; & tuum ipsius vultum coràm intuerer! Sed & hoc fiet, si annare modò licuerit, proximo isto anno. Intereà umbram aliquā mei, in pignus habe, quo dictus & addictus tibi ad-

ventus meus ſit,& ipſe ſim. Videre equidem te cupio,ut videar: videri autem, ut ex ipſo vultu & oculis devotiſſimum tibi hunc animum producam. Multùm profectò humanitati tuæ debeo, quam experior:& plus debebo,quàm exſolvam: cùm tamen videre te, & à te videri geſtiam, ut exſolvam. Sed ò fruſtrà! Novum enim beneficium te vidēdo capiam,quem vidiſſe honor eſt:ego quoq; meipſum ſiſtendo minuam, qui jam abſens eruditionis aliquam opinionem ſparſi, extra meriti mei fines. Sparſi: ſed tu aliique benignâ favoris aurâ produxiſtis. Nam profectò non ſum tantus, quantus tibi videor. Vt nocturnæ faculæ è longinquo diffuſam habent flammam,coràm anguſtam: ſic ego nominis illud lumen. Ero tamen animo & affectu largus,ſi non potero effectu eruditionis. quã tanto religioſiùs in te venerabor, quanto ipſe à plenâ laude remotior ſum. Profectionem Romanam, æſtus & Caniculæ cauſâ,paullulùm ſuſpendo;ſub præcipitem hanc Horam in viam me daturus. Bonis avibus ſit: & bono etiam Muſarum! Si deſtinationi meæ aliorum humanitas reſponderit,faxo ſteriles manus non referam. Cenſorinum inprimis elabi non patiar, quem promiſſor ille addixit neſcio,an ſubduxit. Moram mihi *moribus* planè *maritimis* injecit; ac laborantem ſcriptorem in morbo detinuit, velut medicus fraudulentus. Ipſe viderit: mihi certè viam ad honeſtã Famam non obſtruet. Inſcriptionum autem opus quâ ſpe expectamus? Denuò lapides aliquot enotavi; & mittam, ſimul febriculam hanc,quâ impedior,excuſſero. Tu vale Ampliſſime Vir. Mediolani, Kalendis Sextilibus, ∞.IↃCI.

EPIST. LXV. *Bruxellam.*

IOANNI SEROVLSIO S.D.

DEnuò moleſtus ſum, & litteras curandas mitto. ad quem? virum mihi, & tibi quoq; amatũ, I. LIPSIVM. Itaque mitto, quia non moleſtus ſum. Tu amori meo, & ſimul tuo morem gere, ut meũ tuumque ille ſimul percipiat & componat: imò meo tuoq; morem gere, ut per te reſponſum quãprimùm nanciſcar. Vale. Mediolani, Nonis Decembr. ∞.IↃCI.

EPIST. LXVI. *Lovanium.*

IVSTO LIPSIO, V. C.
Hiſtoriographo Regio.

O Inſperatum RICHARDOTI, & RVBENI adventum! ſalvi ſunt, & ante octiduum hinc Patavium profecti. Me dicentem, & docentẽ publicè audiverunt: & publicè gratias illis dixi. Annon debui? Audiri ab amicis, beneficium; ab eruditis honorem puto. audiunt enim, quos vel ipſe poſſim cupiamque audire. Talis uterque ille, neſcio morib⁹ modeſtiores, an litteris cultiores. Bone Deus! hoccine, in contubernio tuo eſſe! Jam à te habent, quidquid in Italia ſperent: imò habẽt, quod non ſperent.

Totum muneris hoc tui eſt,

quòd

quòd amentur, quòd laudentur, quòd colantur. Tui, quòd monſtrentur

— digitò prætereuntium.

CONTVBERNALES LIPSIANI.

Hîc SEPTALIVM, SACCVM, alios viderunt, & quidquid in urbe rarum, in moribus honeſtũ. Sed hæc copioſiùs ipſi ſcribent. De me ſcire vis?

— hoc agimus, tenuiq; in pulvere ſulcos
Ducimus, & litus ſterili verſamus aratro.

Laudem tamen aliquam orando nuper adeptus, in Scholis Palatinis; multorumque ingenia videbar ad Eloquentiæ ſtudia excitaſſe, ab imagine tuâ in adverſo pariete poſitâ: quæ, velut divinam illam tuæ Suadæ auram adſpirans, dicendi audaciam dabat. Incaleſcebam ſcilicet ab igneo illo vultu, & proſilientibus ſtricturis, quas coloribus pictor miſcuerat. Tum ſtimulantes quædam voces adjuvare impetum meum videbantur, quaſi ab eadem imagine profectæ: EIA AGE, NVNC ANIMIS OPVS EST, NVNC PECTORE FIRMO. Itaq; dixi feliciter: & jam explicare SOMNIVM SCIPIONIS cœpi, quod tamquam κέρας ἀμαλθείας omnium elegantiarum copiam docenti ſuppeditat. PROMVLSIS verò utinam placeat! Tuo nomini libare eam volui, ut publico legentium ſtomacho cõciliarem. Ac nunc quidẽ, quaſi conciliaſſem, FERCVLA SECVNDA paro: quæ tamen, niſi te volente, non ponam. Cardinalis BORROMÆVS, poſt longum iter appulit ſalvus. eumdem vidi, & adfatus ſum, Principem planè & humanum & doctũ: quo magis in familiam ejus haveo adſciſci. Hîc *locus ingeniis*: hîc *vocis præmium*, ut cum Juvenali

dicam: quia, qui alit bonas artes, easdem intelligit. Alibi magni illi plerique

Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri Junonis avem:

honorare, promovere, longè est; nisi ad exemplũ hujus unius excitentur. In primo autem illo congressu verba paucula profudi, quæ ipsissima collegi, & adjungo, ut post epistolam etiã supersit, quod legas. Vale Clarissime Vir: sed PVTEANVM tuum ama. Mediolani, Nonis Decemb. ∞ .IↃCI.

ADLOCVTIO
Ad Illustrissimum & Reverendissimum Cardinalem BORROMÆVM

Homo, hominum more, audeo quod cupio, Illustriss. CARDINALIS, *& verecundiæ tarditatem desiderii impetu expugnans, in amœnum & amabilem cõspectum tuum (ô diu optatum!) penetrare ausus sum: sed* LIPSI *litteris, ac* SEPTALI *manibus introductus. Introductus verò, ut te unicũ Musarũ decus viderẽ; atq; etiam, ut à te, velut à Socrate, viderer: id est audirer. Socrates enim (ut* Appuleji verbis utar) cùm decorum adolescentem, & diutulè tacentem conspicatus foret, Ut te videam, inquit, aliquid loquere. *Ego verò nunc te video, venerorq;*

—* πάντων ἀριδείκετον ἀνδρῶν:

* *omnium clarissimum virorum.*

gratia LIPSIO, *&* SEPTALIO *sit. Videor etiam: gratia tibi sit: sed nescio quo radio perstringor, ac constringor, ut silentii quodam velo loquendi libertatem invólvam atq; nubam. Sic igitur, intra murum candentiũ dentium voce repressâ, tacentem* PVTEANVM *habes; ut lo-*

ut loquentes Lipsium, Septaliumque *habeas. Tacere autem non videbor, si meum silentium aliena vocis suffragia suppleant.*

EPIST. LXVII. *Comum.*

Paullo Francisco Cigalino
Doctori Medico.

QVoties te, urbem, lacum cogito, meis igneis quadrigis ad te, urbem, lacum excurro. Ad te, in quo Septalium, id est Humanitatem ipsam videor repperisse. Ad urbem, & lacum, quæ cum Plinio *meas tuasque delitias* ausim appellare. Quę loci amœnitas, tranquillitas, commoditas! ut nec languere, nec distrahi, nec otiari animus possit. Hinc populus ille semper lætus, semper compositus, semper occupatus: ut planissimè innocentem ac beatam instituere vitam videatur. Quàm cupiã, relictâ hac hominum motumque colluvie, in illâ quandoque quiete,

—integrâ
Cùm mente, nec turpem senectam
Degere, nec Citharâ carentem!

Nunc florem hunc ætatis in studiis quidem, sed in turbâ tamen ac tumultu consumo. Deus faxit, ut illibatum à vitiis & ineptiis habeam, quæ vitium Famæ & annis addunt. Quorsùm autem hæc scribo? ut intelligas, te, urbem, lacum singulariter à me amari. caussas enim dedi cur amem. Vale. Mediolani, vi. Kal. Novemb. ∞.IↃCI.

EPIST. LXVIII. *Francofurtum,*

CLAUDIO MARNIO,

Typographo celeberrimo.

NAta Amicitia hæc est: inter absentes, fateor; sed eo magis certa magisque diuturna, quia tam difficili modo tam facilè nata. Nata autem, sive nomen sive rem ipsam spectes, HONESTA: quæ est (ut Philosophus expressit) * τῶν ἀγαθῶν, καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων. Talem enim te esse scio, ipse laboro: cùm ad honestam copulam tu Virtutem ipsam, ego conatum conferam; qui ipse pro Virtute est, certè pro laude. Quid ni ita dicam? & laudatissimū desiderium liberè profitear, ut Amicitiam merear? Ego certè quodcumq; ab amico expectare amico licet, universum tibi sincero animo polliceor: ac jam lucubrationes meas omnes elegātissimis tuis Typis lubens meritò addico; non tamquam beneficium dem, sed tamquam accipiam. Magna pars libri, atque adeò Famæ, Typographus. & ut hominem de veste vulgus censet: ita litteraria illa monumenta, de Typis. nec immeritò, si naturam dignitatemque novę hujus artis consideremus. Quo magis beneficium hoc ambio, ut excudere mea, quæ dixi, & quæ scripsi, incipias; sic fortassis ab interitu vindicanda. Vale vir amice. Mediolani, Prid. Kal. Jun. CIↃ.IↃCI.

EPIST.

EPIST. LXIX. *Lutetiam.*

GVLIELMO MONTHELONIO,
Senatori Regio.

VIrtutibus magnus, & sic Magnes, Perillustris Vir, stili mei ferrum ad te trahis, & animi frenum; ut scribam, ut amem. Vtrumque cum SEPTALIO doctissimo & humanissimo viro, cujus felici umbrâ circumscriptus, securam verecūdiam meam facio, ut scribendo amorem, & amando scriptionem promam: illum à calamo, hunc ab animo; quem *sine fuco ac fallaciis, more majorum,* devotum tibi nuncio. Sed tu, si beare me vis, & insigni luce perfundere, geminum ad me radium reflecte, scriptionis & amoris. Vale. Mediolani, Prid. Kal. Febr. ꝏ.IↃCII.

EPIST. LXX. *Romam.*

FLORENTIO LAVRINO *meo.*

AEgrè tibi responsum hoc solvo, mi LAVRINE, animo, manuque æger. Febricula correptum me tenet, ipsamque

— affigit humo divinæ particulam auræ.

Ab aurâ hoc malum, quæ inimica mihi, & planè iniqua crassâ istâ fuligine & vapore. Purius purgatiusque cœlum Patavinum expertus sum: quod fata mihi videntur invidisse, an dicam, ipse mihi? Ho-

nor & publicus hic titulus me traxit, cui otium, aërem, valetudinem ipsam postposui. scilicet, ut gloriari aliquando liceret: In literis

— & nos aliquod nomenque decusque
Gessimus.

Honesta quidem & perantiqua hæc Eloquentiæ apud Mediolanenses Professio, & D. AVGVSTINI nomine æterna. Is enim promotum se ad id muneris scribit, postquàm ambiverat; & renũciasse postquàm aliquamdiu administrarat. Promotum, lib. v. Confessionum. *Itaque posteaquàm missum est à Mediolano Romam, ad Præfectum urbis ut illi civitati Rhetoricæ Magister provideretur, impertitâ etiã evectione publicâ; ego ipse ambivi, per eos ipsos Manichæis vanitatibus ebrios (quibus ut carerem ibam, sed utrique nesciebamus;) ut dictione propositâ me probatum, Præfectus tunc Symmachus mitteret. Et veni Mediolanum, ad Ambrosium Episcopum in optimis notum orbi terræ.* Renunciasse verò, lib. IX. *Renunciavi, peractis Vindemialibus, ut Scholasticis suis Mediolanenses venditorem verborum alium provideret̃, quod & tibi ego servire delegissem, & illi Professioni, præ difficultate spirandi, ac dolore pectoris, non sufficerem.* Ego verò vereor, ne, si languor meus incrementum ab hoc morbo capiat, & ipse renunciare Senatui cogar, alium constituat, aut substituat Professorem. Quinquennale spatium acceperam: sed si *major vis* cursum meum sistit, extra culpam omnem sum. Vtinam sistat modò, ut respirem, & vires recolligam à sonticâ quiete! Itineris votum, quod urges, irritum esse vides. Aliàs te videbo, si valebo: tu interim EPISTOLARVM PROMVLSIDEM meã, quæ Francofurti apud Wechelianos

chelianos imprimitur. In Censorino conferendo Argus & oculeus totus esto, nequid subterfugiat: quia etiam minuta quędam ad insignes correctiones viam aperiunt. Vale, & minùs valentem magis ama. Mediolani, VIII. Kal. Sext. ∞.IↃCI.

EPIST. LXXI. *Patavium.*

PAVLLO BENIO, V. C.

& Theologo, Bonarum Litterarum Professori.

MItto ad te DE DISTINCTIONIBVS Σύνταγμα, Clarissime Vir, & judicio tuo submitto; imò verò limæ: ut non examines tantùm, sed atteras. Mitto autem per adolescentem hunc, quem vides, honestissimæ frontis, adsciscendũ inter tuos quoque Auditores. Medicinæ potissimùm caussâ in Italiã venit; sed qui cum Medicinâ bonas quoq; litteras jungit & discit. Sic in litteris versatur, ne principalia studia impediat; sic in Medicinâ, ne litteras negligat. O plerique è Iuventute istâ facerent! minus cruda aut crudelis Ἰατρικὴ nobis esset, quàm est. nunc autem ante florem fructum quærimus, & compendio laborum Æsculapium facimus Βροτολοιγόν. Sed hæc frustrà ego deploro: illum etiam frustrà commendo, cujus indolem patefeci. Vale, & *Distinctiones* examina. Mediolani, XVII. Kal. Quinct. ∞ IↃCI.

EPIST. LXXII. Mediolanum.

LVDOVICO SEPTALIO, V. C. *Patricio & Medico Mediolanensi.*

SCribendi officium postquàm spissare ego cœpi, tu remittere: aut certè fideliore ego tabellario, quàm tu utor. Meus enim jurat se meas bonâ fide tradidisse. Tuus, si pariter tibi jurat, mihi perjurus est. Scis victitare, ac vegetari me delitiis tuæ scriptionis: tabescere silentii pœna, ac consumi: ideoq; scribendum tibi continuò, & velut diebus statis, ut ratio mutui constet. Sicuti comestiones rata sua intervalla habent, è Medicorum præscripto: ita Epistolæ, ex Amoris lege; ne silentium, velut abstinẽtiam aliquam, extra terminum extendamus. Septẽ horæ prandium mihi tuum, aut cœnam digerant: sic septem dies, unam aliquam scriptionem. Itaq;, si vivere ac vigere Amicitiam nostram vis, mutuo ac septemdiali litterarum officio eã sustentemus. Negotiũ petitionis nostræ quæso te sinas suà spõte fluere, ne ambivisse videamur: ita quoq;, si quid præter opinionem statuetur, leviùs laturi. Qui meretur, modestè ambit: facilè autẽ obtinet, qui meretur: & qui non ambit, si non obtinet, nihil amittit, quantumvis mereatur. Sed nequid ego præscribere videar, tu ad omnia te, Plautino joco, *portisculum habe*, velut in tua navi. Nam si remum reposueris, & in casteria quiescas, omnis mihi cõsistit petitionis causa. Sed nunc ride obsecro, & licet rideas: Criticen nostram, quasi otiosam, ad tuos quoq; libros, id est Medicos, extendere ausus sum; & ingentia

gentia illa Galeni volumina obſervare. In manibꝰ erat, περὶ τοὺς περὶ τύπων γεγράφαντας: & mox ſub oculis Hiſtoricus iſte planè locus: Μεθεστήκει μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἔναγχος Ἀντωνῖνος, ὁ μετ' Ἀδριανὸν γενόμενος αὐτοκράτωρ. Ἦρχεν δὲ τότε Σεβῆρος, ἑαυτὸν μὲν Ἀντωνῖνον μετονομάσας. εἰς δὲ τὴν τῆς ἀρχῆς κοινωνίαν προσλαβὼν Λούκιον, καὶ μετονομάσας Σεβῆρον. *Exceſſerat quidem è vivis nuper Antoninus, qui poſt Hadrianum Imperator factus. Imperabat autem tunc Severus, qui ſeipſum Antoninum vocavit. Lucium verò in Imperii communionem adſciſcens, appellavit Severum.* Cœpi conſiderare, & in uno nomine duplicem errorē notavi. Neque enim Marcus Antoninus Philoſophꝰ, SEVERVS appellatus; neque Lucium fratrem ſuum SEVERVM appellavit. Quid igitur? reſcribendum: Ἦρχεν δὲ τότε Οὐῆρος: *Imperabat autem tunc Verus.* item: καὶ μετονομάσας Οὐῆρον: *& appellavit Verum.* Hadrianus, cùm poſt obitū Ælii Veri ſucceſſorē Imperii quæreret, nec ob ętatem idoneus Marcus haberetur; Arrium Antoninum, qui poſteà Pius dictus, in adoptionē legit, eâ lege, ut is ſibi Marcum, Marcus verò Luciū fratrem adoptaret. Adoptionis hujus legem in Antonino Pio Capitolinus refert: *ut quemadmodum è Antoninus ab Hadriano adoptabatur: ita ſibi ille adoptaret M. Antoninum fratris uxoris ſuæ filium, & L. Verum, Ælii Veri, qui ab Hadriano adoptatus fuerat, filium; qui poſteà Verus Antoninus eſt dictus.* Succeſſit igitur Hadriano Antoninus Pius; huic VERVS, qui M. Aurelius Antoninus dictus, vitâ moribuſque Philoſophus; Vero, Lucius frater, cui inditum nomen VERI. Capitolinus in vita L. Veri: *Defuncto Pio, Marcus in eum (*Luciū*) omnia contulit, principatu etiam Imperatoriâ poteſtatis in-*

dulto, sibiq; consortem fecit, cùm illi soli Senatus detulisset Imperium. Dato igitur Imperio, & indultâ tribunitiâ potestate, proconsulatus etiam honore delato, VERVM *vocari præcepit, suum in eum transferens nomen, cùm antea Commodus vocaretur.* Item in vitâ Marci. *Post excessum divi Pij a Senatu coactus regimen publicum capere, fratrem sibi participem in Imperio designavit: quem Lucium Aurelium* VERVM *Commodum appellavit, Cæsaremq; atq; Augustum dixit.* Paullò pòst: *Antonini mox ipse nomen recepit; &, quasi pater Lucij Commodi esset, &* VERVM *eum appellavit, addito Antonini nomine, filiamq; suã Lucillam fratri despondit.* Sed in nummis quoque lapidibusque veteribus vtrique *Veri* nomen sæpè tribuitur, numquàm *Severi.* Manifesto igitur mẽdo Galenus; sed & Chronicon Cassiodori premitur, in quo Antonino Pio apud Loriũ villam mortuo successisse filii dicuntur, *Marcus Antoninus Verus, & Lucius Annius Antoninus Severus.* Item, Consules fuisse, *M. Antoninus Verus* XIV. *& L. Annius Antoninus Severus, anno regni undecimo, inter Concordiã & Altinum apoplexia extinctus* scribitur, *sedens cum fratre in vehiculo.* Sanè pertinax hic Severus, quem nisi suo sibi ære in Veri confessionem emam, operam ludo. Nummus exstat à Nysæis cusus, in quo duæ figuræ togatæ, jungentes dexteras, cum inscriptione: ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΣ. ΚΑΙΣΑΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ. ΚΑΙ. ΟΥΗΡΟΥ: *Imperatoris Cæsaris Antonini, & Veri.* Alius ex SC. in quo utriusque effigies, & ambiens inscriptio: IMP. ANTONINVS AVG. COS. III. IMP. VERVS AVG. COS. II. Alius cum imagine Veri & nomine: L. AVREL. VERVS AVG. ARMENIACVS. Et plures.

Non

Non tamẽ negarim M. Antoninum dictum etiam *Severum* fuisse, sed non nisi ante obitum patris: deinde *Verissimum*, ab Hadriano. Capitolinus in ejus vitâ: *M. Antoninus principio avi sui* (Annii Veri) *nomen habuit, & Catilii Severi materni proavi. Post excessum verò patris ab Hadriano Annius Verissimus vocatus est*: odio scilicet Catilii, ne qua similitudo nominis superesset; sed intentione Veri, Severi appellatio obliteraretur. Quippe Catiliũ illum Severum, ob Imperii affectationem, Hadrianus graviter insecutus est. Marcus igitur Antoninus, dictus *Verissimus*, quasi maximè Verus; nequaquàm *Severus*: & sic *Veri* nomen, id est *suum*, ut Capitolinus ait, in Lucium transtulit. Fieri etiam potest in Galeno scriptum fuisse: Ἤρχεν δὲ τότε Σεϐ. Οὐῆρος, quasi Σεϐαστὸς Οὐῆρος: *Verus Augustus*. Sed coaluisse binas illas dictiones, ac remansisse Σεϐῆρος: & mox item Σεϐῆρον, sive, quia & hic Augustus dictus, uti è Capitolino scripsi; sive, ut ipsum Marci nomen translatum in Lucium videretur. Tu SEPTALI judica, qui Veterem Novamque Historiam omnẽ perlustrasti. Ego quidem mihi videor medicinam, tametsi levem, Medico Principi fecisse: ut per hunc quidem morbum valere deinceps possit. Patavii, XI. Kalen. Decemb. ∞. IↃ. XCIX.

EPIST. LXXIII. Venetias.

THOMÆ SEGETO S.D.

LItteris, Verſibus, & Promiſſione largus es, mi SEGETE. Litteris, quas geminas ad me mittis ſuaviter & eruditè ſcriptas. Verſibus, queis æquè te amicum, ac Poëtam exhibes. Amicus enim es, quia tuâ ſponte, & ad amicum Epigrammata iſta das: Poëta, quia tam venuſta. Promiſſione deniq; quâ te Orationemque addicis. O' te lepidum! ò me beatum! Litteris enim tuis conſequor, ut pænè complecti abſentem videar,

—ac veras audire, & reddere voces.

Verſibus, ut tandem aliquãdo langueſcentẽ meam Muſam excitari ſentiam. Promiſſione, ut teipſum delitium Elegantiarum recipiam. Itaque gratias ſcribo & habeo, Litteris, ſed minutis. Verſibus, ſed illepidis: nec enim vinci ab amico pudor. Deniq; Stipulatione, uti venias. Vale. Mediolani, IV. Kal. Septemb. ∞. IↃCI.

EPIST. LXXIV. Lovanium.

HVBERTO AVDEIANTIO. S.D.

ALteram epiſtolam tuam accepi: cur non & alteram Lipſianam? Iraſcerer PANTINO, id eſt amiciſſimo amico, ſi ab eo mora; imò verò lõ-

giùs

giùs affectum ducerem, si etiam jactura. Sed potest tamen sine ullâ ejus culpâ non tantùm mora esse, verùm etiam jactura; si negligens tabellari⁹, si infidus. ego negligentiam condono, ne infidum habeam: & sic nunc PANTINVM amo, etiamsi litteræ pereant. Placuisse Inscriptiunculam Dedicatoriam tam gaudeo, quàm affectum probari. Mihi sic placet breviter, & pænè ipso pectore loqui. Mẽtionem tui, pabulum puta amori jam ardenti: nec ab illo viro vinclum nobis, nisi æviternum. Sed in antecessum tu ipse validè me tibi stringis Carminis tui vinclo. O' lepidum! ò gratum! hoc etiam magis, quòd *vidit*, ut scribis, *ipse*; *legit & probavit ipse*; *in viam adeò ad me dedit ipse*. quòd *cum salute, quam adscriptam voluit utraq; manu*. Itaq; Phaleucis tuis LOCVS DATVS EST DECRETO PVRI AMORIS. Vale. Mediolani, IX. Kal. Febr. ∞.IϽCI.

EPIST. LXXV. *Mediolanum.*

PETRO CANTONIO I. C.

FIdem meam culpari non sinam. Scripsi, & tot jam epistolas meas numero, quot Gratias. Numero, & nunc denuò easdem mitto, quasi non acceperis: id autem interpretor, non respondisse. Tu quidem utrobiq; excusationem silentii habes, sive acceperis, sive non acceperis. isthic negotia, hic ipsum jus silendi. Ego, tametsi sciam temerarium esse in litem tecum descendere: de hoc tamen jure contendere ausim, judice Amore: si tamen judicare Amor potest. Vale. Patavij, VI. Mart. ∞.IϽC.

EPIST. LXXVI. *Pragam.*

IOANNI WOVWERO
Suavissimo Amico. S. D.

IVro Amicitiæ Genium, mi WOVWERE, vehementem affectum meum in te fuisse; & nunc tamen ad igniculum tuarum litterarum magis accensum. Flamma mera sum; sed in aëtem sparsus quocumque moveris, sequor: ubicumque quiescis, circumfundor.

Me nec Chimaræ spiritus ignea
Nec, si resurgat centimanus Gigas,
Divellet unquam.

Nam & tu jucundâ & amicâ me memoriâ (ita scribis) tecum circumfers. Sed mihi volupe profectò, à me ipso sic abire amœno mentis itinere, ut meipse apud te inveniam: nisi tu tamen Mediolanum ad me, ut ad SEPTALIVM simul, & Illustriss. Cardinalem BORROMÆVM cogitationes reflectas. Varias lectiones illas jam tibi debeo, quia promisi: exsolvam, quia debeo: nec morosè, ut gratiam celeritatis merear. Sic decet, invicem juvare; & conferre in commune, quod in cōmune prodest. Vale, & lucubratiunculas tuas omnes (hæc aviditas mea est) fac habeam. Mediolani, ipsa horâ, qua apud Cardinalem nostrum de te & copiosè & amicè, ut tuas accepi. Ipsis Nonis Junii, ∞.IↃCII.

EPIST.

EPIST. LXXVII. *Patavium.*

PHILIPPO RVBENIO *meo.* S.D.

QVòd litteras meas laudas, gratum mi RVBENI. gratas enim video, quia laudas. De Carmine autem, cave seorsim sentias: ego seriò patrocinii jus sumpsi, acturus contra patrem, si patrem exuas. Ergò cave: &, si admittere me laudem postulas, tu Versus æstima queis laudas. Tua quidem curiosa quædã felicitas est; quæ nescio magis provocet audaciam meam, an retardet. Nam & ipse ad scribendum carmen excitor, cùm sic te scribentem video, sed cohibeor cùm æquare despero. Macte ò amice, inter paucissimos es habendus etiam, ni te Famæ tu ipse subtraxeris. Tanti homines sumus, quanti volumus, si aura ingenii favet. Expediendus modò à plebeia humilitate animus, ut per alta & immensa se dilatet. *Benè latuit, qui benè vixit,* inquies: sed profectò conspici publicè, cognosci, censeri, ingens ad Virtutem stimulus. Itaq; bona indoles Famam mihi ambiat, & ipsum cultum boni. PEPLVM jam velut majori pruritu vexatũ, postquam ungues meos sensit, ad acus tuæ puncturas festinat. Fer opem obsecro laborantibus alibi numeris, measque laudes, & laudantis impetum restringe. Plenam urendi secandi potestatem ab auctore acceperam, quam totam in te resigno ac transfero; velut in meum, & velut in non meum. In meum, ut laboris molestiam libenter admittas: in non meum, ut judicii severitatem intendas. Sic te complector & osculor mi RVBENI;

ſed animo, quem hinc tecum Patavium migraſſe ſcito,quaſi individuam umbram. Ab inanimi igitur,& ex animo tamen (mirum dictu!) ſalve.Mediolani,Prid.Eid.Decembr. ∞.IↃCI.

APOBATERION tuum ad I.LIPSIVM, tale eſt, ut jam meo ruborem incuſſerit: cujus in locum elegantiſſimos (excipio meas laudes) GVLIELMI BARCLAYI ad me Phaleucos produco: qui & ipſi tamen inviti comparationem cum tuâ Muſâ patiuntur.

ERYCIO PVTEANO
LYTÆ HONOREM GRATVLATVR
GVLIELMVS BARCLAYVS.

Virtutes, PVTEANE, ſi latentes,
Quas nulli niſi noverint amici,
Tuas dixero; dicar eſſe mendax
A vulgo,vario,invidoq; vulgo.
An ſi dixero quidquid univerſi
Mereri, PVTEANE, te fatentur,
Carebit tamen iſta dente charta?
Non carebit. Habet ſuos aperta
Virtus,tunc quoq; cùm probatur, hoſtes.
Quid tum, pergone? non tacebo amicum,
Rumpant ilia,frendeant licebit.
Matheſis tibi vindici, patrono
Debet ipſam animam; tibi reliquit
Ceris Barbiton Orpheus ſupremis:
Tibi tempora Phœbus ipſe cinxit,
Quem cum carmina delicatiora
Delectant,tua cantat,aut canentem

Audit

Audit te sua; nec pudet Sorores.
Hæc, cui nomen Inambulationes
Dederunt, Schola te gregi Sophorum
Pridem miscuit. Eugè, cur moraris?
Aut cur non peragis viam hanc honorum?
Ascendisti hodiè gradum, sed unum.
Quin & culmina scandis ipsa? Differs.
Dicet fortè diem tibi Minerva,
Dicet dia Themis diem: caveto.
Nam dum sic trahis hos tuos honores,
Detrahis Themidi, & Minervæ honores.

EPIST. LXXVIII. *Ticinum.*

IS. ANDRÆINÆ,
Academicæ Intentæ.

ANimum impedire stili languor non potuit, quominùs scribendi fervorem demonstrarē. Ita enim excitatus suavissimis tuis litteris sum, ut reluctantem manum in scriptionis obsequium coëgerim. Tuis litteris: & simul adolescentis hujus petitione, qui commendari à me voluit, & meruit; rogavit, & obtinuit. Cur autem commendari? ut specimen Comici studij daret, & in numerum sive Collegium vestrum adoptaretur. Adolescens est dicendi non ignarus, qui aliàs etiam ora hominum & pulverem publicum non exhorruit. Nisi fallor, *ex hoc ligno Mercurius fiet*. De Epistolis tuis, invitissimus audivi, sepositas eas esse. Cave, per omnes Musas. —* Ἔχει δ' αἰσχύνην φέρει,
Πρᾶγμ' ἐς χέρας λαβόντ' ἀπώσασθαι τόδε.

* *Etenim dedecus adfert, acceptum in manus negotium abucere.*

Iterùm, cave, si cothurnum Euripidis æstimas, à quo moneris. Vale. Mediolani, XVIII. Kal. Ian. ∞.IↃCII.

EPIST. LXXIX. *Venetias.*

IOANNI & RAPHAELI SADELERIIS.

NOn adeò bonæ ætatis contemptor ſum, Viri amici, ut jus imaginis ſoli ſenectuti concedã: nec minùs florem ego meum faciei videre cupio, quàm rugas & canos ſuos capularis ſenex. Etenim cùm vita & forma hominis, incrementi & decrementi quoſdam gradus habeat, & inter utroſque ſuum quoque ſtatum; hic potiſſimùm imagine dignus; proximè ille vultus, qui ad ſtatum ſuum accedit; poſtremò, qui ab eodem recedit. Vos ipſi libentiùs primam illam horam & amœnitatem naſcentis anni adumbratis, quàm hyemem ac effœtã ſenectutem denaſcentis. Et junior aliquis hanc inprimis voluptatem imagini ſuæ debet, ut non tantùm qua forma ſit, ſed qua fuerit cognoſcat, ſi in ſenectutem perennat. rectè autem Appulejus ſcripſit, *nihil eſſe aſpectabilius homini nato, quam formã ſuam.* Ego in ære veſtro ipſe ero, ſi imago erit. Præſcriptiunculam in ORACVLVM veſtrum hic habetis: brevem; nec tamen, ſi rem inſpicitis, brevem. Salvete.

PII

PIE FELIX
CLEMENS OCTAVE
PONTIFEX MAXIME,
AD VRBEM SACRAM, SECVLARIS SACRI CAVSSA,
CVM MVNERE, ET VOTO VENIMVS.
ILLVD TIBI DAMVS, VT OMNIBVS DEMVS;
HOC NOBIS CONCIPIMVS, QVOD QVISQVE SIBI.
EST AVTEM MVNVS QVOD DAMVS,
VOTVM IPSVM QVOD CONCEPIMVS,
MENTIS QVIES.
HVIVS TYPVM ORACVLO ANACHORETICO EXPRESSVM,
SVB SANCTISSIMO TVO NOMINE,
ORBI CHRISTIANO DIVVLGAMVS;
VT IPSI HABEAMVS,
IOH. ET RAPH. SADELERII FR.

EPIST. LXXX. Romam.

GASPERI SCHOPPIO V. C.
Amorem & S. nuncio.

ERgò tãdiu te amo, nec ſcribo? Hoc ipſum nunc breviter, me amare. Accenderunt me ſcripta inprimis tua, &, qui in iis elucent, mores. Scripta inquam flore fructuque ſimul læta amœnioris & ſeverioris Muſæ. Delectant enim (cur negem meum ſenſum?) velut fragranti litteratum aura animum legentis: & paſcunt, velut robuſto alimẽto pietatis. Sed mores quoque ad Sophiam & humanitatẽ factos mihi Io. WOVWERVS laudavit, jam cõmunis amic⁹. Tu verò alius eſſe nõ poteras,

ſic verè & inter paucos eruditus. Nam multi illi hodiè, qui Litteras invaſerunt, quid niſi prurientē faſtum profitentur & alunt? Quid autem faſtum tantùm dico? imò aſtum. Callidi enim ſunt, non ſolùm ambitioſi. Verbum Catonis eſt, *unum ex omnibus Cæſarem ad evertendam Rempubl. ſobrium acceſſiſſe:* ſic iſti ad Litteras, ſobrii, id eſt ſpecie virtutis commendati. Hos fugio: te amo mi SCHOPPI, & amari à te cupio: te ſalvere. Mediolani, III. Kal. Jun. ∞.IↃCII.

EPIST. LXXXI. *Vallem-Oleti.*

IO. FERNANDÆO VELASCIO, *Comeſtabili Caſtellæ.*

VT primùm in Italiam, & ad te veni Excellentiſſ. Princeps, ſignum aliquod dare conatus ſum proni & properātis in cultum animi: ſed quid niſi conatus ſum? Nam quod dedi, ex ipſis læſæ Antiquitatis ſparſæ ruderibus, ſive Reliquiis, expreſſum, non potuit voti amplitudinem æquare. Quid igitur? reſumpſi operam, & nunc GENIALIVM SERMONVM librū Genio VELASCI nominis conſecravi. Genio, qui mihi & ſtudiis benignè arriſit. E tenebris ad Famam; è privato ad publicū titulum conſcendi: nec conſcendiſſem, niſi prim⁹ ille & circumſplendens favor tuus favorem multorum excitaſſet. Itaque Famæ, ſed & Fortunæ auſpicia Exc. tuæ debeo, ac debere me profiteor novo iſto ſeu innovato libro: quem ad gratiam tuam conſervandam, imò augendam editum voveo. Tu Deus

— * τόδ' ἐπικρήηνον ἐέλδωρ:
& Optimum Principem Reipub. Doctissimũ Musis & mihi serva. Mediolani, x. Kal. Apr. ∞.IϽCII.

* hoc mihi perfice desiderium.

EPIST. LXXXII.

CAROLO LAVRINO *meo* S. D.

RArò scribis: quid caussæ? cave mi LAVRINE,

** Πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν.*

Ego quidem semel concepi affectum, æternùm a-lam. Virtutis enim caussâ concepi, quæ æterna. Panicus ille terror obticuit; sed universa illa belli tẽpestas detrusa ad vos videtur, quæ miseram Belgicam concutiat vehementiùs ac deniq; conficiat. Vbi spes nostra & victoriæ aut Pacis votum? Mars & terror pro hostibus stant,

Exæquataq́; sunt creperi certamina belli.

Deus respiciat, & te in turbis illis salvum ac constãtem servet. Mediolani, VII Eid. Jun. ∞.IϽCI.

* Sæpe amor est visus per longa silentia solvi.

EPIST. LXXXIII. *Florentiam.*

GVLIELMO ATHENIO, *Medico, & Ocello meo.*

LItteris tuis Μακάρειος ille μακάρειον me fecit, jam anxium de salute tuâ; etsi certum de amore mei. Ego enim etiam sine litteris te amo: ut contrà sine amore tu non scribis. Litteras tamen tuas amo, quia te: ut tu meas, quia me. Itaq; fructũ amoris scribendo damus vicissim & capimus, dum mutua illa signa. Litteras inquam sine ornatu lepidas,

ſine fuco feſtivas. cur non & frequentes? Scribere parciùs rariusque nos vis, quàm loqui? Ego æquè libenter lego ſermones tuos ac audio. Ad animum ſi compendium quæris, oculos mihi pete, ut penetres: ſed crebrò pete. De materie cur ambigas? ſemper amor fœcundus eſt. naſcetur ſub ipſo ſtili acumine rerum uberrima ſeges, narrandi, jocãdi, philoſophandi; etiam priuſquàm obſeveris. Quid autem nunc tu? ex animi ſententiâ? voveo. Ego certè animum cum fortunâ ſuâ luctantem needum vindicavi, conor tamen, &c, ne in familiâ herciſcundâ finibuſque propagandis occuparer, Orationis partes conſtitui atque limitavi. DE DISTINCTIONIBUS enim edidi: & ecce hic habes. Vin' lætum etiam nuncium? PUTEANUM ipſum videbis brevi, proximis iſtis feriis noſtris & juſtitio litterarum. Larem tuum intereà ſic corona, ut lepidum & fauſtum hoſpitium experiatur. PANEGYRICUM velim te legiſſe: ſi juſſeris hinc mittam. Vale, ſcribe, & ſolo nomine inſcribe, litteræ pervenient. Mediolani, Poſtridie Kal. Iun. ∞. IϽCI.

EPIST. LXXXIV. Mediolani.

FRANCISCO CAGNOLIO,

In D. Ambroſii Canonico.

QVid tu autem, optime & ſtudioſiſſime vir, parùm oneratas aures prolixa oratione habes, ut ad epiſtolam manum quoque extendas? At alij jam malint ad cibum. Licet, ſi ad ſuũ. ego enim non ventres, ſed aures paſco; ac dicere de meo poſſum faciliùs, quàm dare. Avidum Auditorem volo, cõvivam

vivam nolo: te tamen etiam convivam, qui (glorioſum dictu!) in litteris ubique es, ubiq; diſcis. Veni igitur, & poſt verba epulas quoq; guſta: ſcies ſplendidiùs domi convivium, an orationem in ſcholis ſtruam. Vin' etiã præſcire? ſplendidiùs orationem. Itaq;, ſi oratione placui, fruſtrà ad convivium meũ venis: ſi diſplicui, ampliùs convivio diſplicebo. Riſum excitavi? hoc volui. Salue.

EPIST. LXXXV. *Romam.*

LEONARDO GVETENSTEINIO. S.D.

AMo candorem tuum, Amicitiam amplector, quam vix natam promptiſſimo officio, velut lacte, nutritum is, quaſi unicam prolem. Niſi me virtutis Doctrinæque Genius fallit, plures tu amicos, quàm filios Priamus habuit: & tamen ſic effuſus in me, quaſi cæteros omnes rivos teneas obſtructos. An ego tam carus tibi, quia poſtremus ſum, & ab ultimo Amoris tui partu? Enimverò, ſi rem diſputo, aut miram humanitatem tuam, aut felicitatem meam cogor admirari. Illam, ſi cum multis tam ardenter à te amor: hanc, ſi præ multis. In Amicitiam enim ejus adſciſci, cui jam refertum album eſt, nonniſi humanitas adſciſcentis eſt: ſed adſciſci ac præferri, felicitas adſciti. Ego verò ſive cum multis, ſive præ multis, faciam quod multi, & contendam de Amore. In Cenſorino,

Fac ut cœpiſti, hanc operam mihi des perpetem:
Imò tibi; ut utrique Fama arrideat. Candidè dico: & ſic te, Candorem, & epiſtolam tuam amo, quæ ſermonis quadam Venere Amorem & Candorem ſpirat. Vale. Mediolani, x. Kal. Febr. ∞. IↃCII.

EPIST. LXXXVI. *Patavium.*

LAVRENTIO PIGNORIO S.D.

TOLLIVM nostrum, & litteras tuas vidi libens, mi PIGNORI; non item illam honestissimæ petitionis verecũdiam: cùm jus habueris exigendi. DE DISTINCTIONIBVS per adolescentẽ hunc tibi trãsmitto: quẽ eadẽ operâ à LIPSIO cõmendo. M hi feceris, quod illi: LIPSIO ꝑ utriq;. Medicinæ caussâ in Italiam venit: tu aditum ei ad meliores aperi, ad scientiam & Virtutem.

Novi ego hoc seculum moribus quibus sit: malus bonum malum
Esse volt, ut sit sui similis: turbant miscent mores mali.

Fac obsecro, quantũ in humanâ manu est, doctiorem Patria civem recipiat, non pejorem. Perperàm in scientiam mores insumũtur. domi si omninò peritus esse non potuit, bonus potuit: mavult autem, etsi discendi studio quàm maximè flagret, bonus esse, quàm peritus. Paucis: placebit ingenium, si inspexeris. TOLLIVS porrò iter ingressus est, ac salutem mihi ad te reliquit: hãc mitto, & meã adjungo. Mediolani, XVII. Kal. Quinct. ∞.IↃCI.

EPIST. LXXXVII. *Ticinum.*

HENRICO FARNESIO, V. C.

Artis Oratoriæ Regio Interpreti.

EVolabo, non Pegasi, sed Amoris alis; imò & Pegasi & Amoris. Sic decet, non ardentem solùm, sed celerem quoque affectum esse; ut quam-

primùm

primùm tibi flammâ meam sistam. De Carmine, & Chirone corâ. Elogii deliciis & me & quidquid meum est vicisti. Vehementer amas? vehementer etiam laudas. Ego quidem amãdo certo, sed laudando vincor. nec mirum; cùm orationis quodã robore tu meritum meum vincas; ego amoris æstu omnem orationis conatum consumam. Experiar tamen, an coràm & in conspectu tuo possim Suadam meam provocare. Vale. Mediolani v. Eid. Febr. ∞. IↃCII.

EPIST. LXXXVIII. Mediolanum.
LVDOVICO SEPTALIO V. C.
Patricio & Medico Mediolanensi.

REdeo ad meum morbum, sive, vt tu appellas, officium, & scribo. Aliter possum? otio par materies superest, & mihi voluntas. Itaque de me, de itinere, de lacu, & oppido habe. Quod ad me, post curam, in ipso itinere languoris omnes nebulas excussi. Etiam rogas? molli & tolutario planè motu meo; uno vectoris muli. Nam quasi minùs valentem se gerere brutum sciret, lentè & ad tædium morosa formabat vestigia. Dixisses non hominem, sed pompam aliquam vehi. Ergò tandem aliquando Raudum, & inde Origium pænè frigore correptus veni. Nubes enim totum cœlum obvolverant, & quasi irritatus * ταμίης ἀνέμων, procelloso flatu sæviebat. Planè in ipso itinere videbar hiemẽ invenisse. Tenuiter amictus, sine lacernâ erã:

* ἐπεὶ οὐκ ἐφάμην ῥιγωσέμεν ἔμπης.

Origii hospitium mihi mulus impetravit, in ædibus Borromæis (ego enim ignotissimus eram) is,

Promus ventorum.

** nec enim sibam tantum fore frigus.*

velut domesticus ad stabulum suum procurrens, invitum me unà traxit. Itaque in pedes desilio, limẽ subeo, & excipior. Postero die benè hospitio precatus, iter Gallaratum versus instituo; ut in transitu vetus contubernium meum, Laremque Comitis ALTEMSII salutarem: sed hic profectò tota illa vectoris mei humanitas mutata, ignarũ & incautum me extra viam in saltum & tesqua dumecta tulit. Ille stolido impetu transversùm calcare: ego freni jure itineris arbitrium mihi vendicare. Lepidum spectaculũ! in solitudine homo & brutum de via herciscunda contendebant. Sed prævalui, ac bilem calcesque refractarij animalis poppysmis lenivi. Gallarato Angleriam, per viam, alibi latis lætisque pratis diffusam ac patentem, alibi sylvarum quodam horrore coärctatam profectus sum. Hic relicto vectore meo, quem nullæ blanditiæ in hippaginem allicere, nulla vis impellere potuit, lacum trajeci. An & hunc describo? dixi, facio. A Meridie in Septentrionem ad milliaria sexaginta porrigitur, velut per convallem longo anfractu errãs. Diceres in conspectus amœnitatem elementa omnia conspirare. Colles feraces utrimque, rupes mistæ quæ fessas gravidasque alibi nubeculas sustinent, alibi defluẽtes aquas grato murmure elidunt. Aër saluberrimus, aura spirans ad inclementiam dumtaxat æstatis temperandam. Lacus ipse non amœnus tantùm tam varia facie, sed varius multiplici usu. Pisces nutrit, naves fert: illos copiose, has placidè; nisi quando è vicinis speluncis (nam & hic

* Αἴολος Ἱπποτάδης φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσι,

Πλωτῇ ἐνὶ νήσῳ,

cum duodecim liberis habitat) nisi inquam quãdò

* *Æolus Hippotades Diis immortalibus clarus natat in insulâ.*

Vna

Vna Eurusq; Notusq; ruunt creberq; procellis
Africus, & vastos volvunt ad littora fluctus.

Maris enim iracundiā tunc quoq; dulces illæ undę induunt, spumamq; cogunt, è qua non libidinis aliqua Venus, sed serenitatis repentè oritur. Itaq; cùm sævit maximè lacus, malacia proxima est: nec horrida tēpestas tam amœnū adspectū exasperare diu pōt. exasperat tamē; sed hactenus, ne muta aut mortua aqua videatur. Bona Voluptas, quàm iuvet facilē cimbulā, sine gemitu undarū, velo expanso altiùs educere; aut, sine ventorū labore, remis impellere; & vesperrinā illā aurā, ac simul famē captare in illo æquore ac solitudine garrire, ridere, studere! quid si etiam psilire, & amplecti nudā illam Nymphā? O! m feci, & natandi quoq; studio inter æquales excellui. Quàm juvet etiā curvā illam ripā legere; tot aquarū scaturigines, tot fōtes, tot Naturæ delitias; tot villas, castella, oppida, & hāc ipsam, si litterā mutaveris, ROMAM contēplar! Fallor, an expediri Phaselū Cardinalis noster jussit? Vocor, eo, avehor: sed sine epistolæ damno oppidū ex ipso lacu descripturus. At jam avectus sum, describo. In acclivi sitū est, & per ripā porrectū. Murus pinnarū supercilio superbiēs, turriū varietate, velut columnis quibusdā, distinguitur. Media ripa lacū ab Oriēte admittit, & in ipso oppido portū constituit, quē cōtiguū forū & mercatus egregiè cōmendant. Plateæ nitidæ sunt, ædificia bella, populus humanus. Labentes è proximis mōtibus & murmurantes rivuli ad usum & delitias excepti, mox in lacū exonerātur. Rupes altior & prærupta oppido cōtinua, in cujus jugo castellum, vario murorū gyro, velut labyrintho, munitum; è quo & oppidum, & lacum, & quicquid vicinum est despicias ac domes.

Habes de me, de itinere, de lacu, de oppido: quæ quidem observare paucis horis potui, momento scribere. Vale. Partim in oppido, partim in lacu, non sine risu Cardinalis, qui narrationi meæ subscribit, fidemq; conciliat. XIII. Kal. Septemb. ∞.IↃCII.

EPIST. LXXXIX. *Venetias.*

IOANNI COTOVICO S.D.

LArgus tu quidem, non litteris tantùm, sed affectu, mi COTOVICE. Sed in hoc ignavus nō videbor: & faxo in publico morum morbo bonæ Amicitiæ reliquias aliquot dicas superesse. Etenim dum vitia & malæ artes pullulant, ipsa languescit virtus ac moritur: cum virtute Amicitia, quæ, Philosopho scribente, ἀρετή τις ἢ μετ' ἀρετῆς. Ergò, ut te amem, Virtutem amabo, ut rectè amem: etsi amare Virtutem non potero, nisi & te. Communis amici fortunam dolui: utinam corrigam! Sed ne nos quidem hìc istiusmodi remedia prompta habemus.

* Ζῶμεν γὰρ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα

* *Nam vivimus non ut volumus, sed ut possumus.*

Sed quid ille? publicitùs hospitio exceptus, & tenebras mero meridie videt? Durū, dirumque: ut mihi quidem cogitatio ipsa punctim pectus feriat; & animum nescio quò impellat. Cui benè volo, pænè malè volo, quod mali caussā aluerit. Amicus, quòd benè velim: verus, quòd malè: & sic, sine Amicitiæ damno, irasci quoque amico possum, si peccet. FABIVM PAVLINVM doctissimum & amicissimum virum per te saluto. Vale. Mediolani, VIII. Eid. Iun. ∞. IↃCI.

EPIST.

EPIST. XC. Mediolanum.

HELENÆ CRIVELLIÆ,
Musarum Puellæ S.D.

ANnon sic merito te appellem, quæ tam gnaviter castis Sororibus operaris, ipsa casta
— & in omne virgo
Nobilis avum,
si perrexeris? Perges autem, & obsibilantium vocũ remoram perrumpes.
Tibi qualum, —
Tibi telas, operosæq́ Minerva
Studium aufert
Hermes, & junctim Philologia. obsequere, & stilo librisque vaca. Magnum ingenium tuum est, & ad magna natum: magnum etiam fructum daturũ, si excolueris. Vt felix & fertile arvum sine cultu non habemus: sic neque pectus. Fac igitur, quod libenter facis: fac, quod facilè quoq; facis, ac stude. Sic rem, doctrinam, imò Famam hauries; & felicitatem aliquam invenies, etiam in rebus humanis. Vale, scribe, & litteras tibi vindica. Romæ ad lacum Verbanum, A.D. Kal. Sext. ∞.IↃCII.

EPIST. XCI. Patavium.

IO. VINCENTIO PINELLO,
Viro Perillustri.

FElici pede viam ingressus & emensus sum: Vincentiam, Veronam, Brixiam, Bergomum vidi:

ſed quid niſi peregrinandi cupidinem irritavi? Hęc jam ſedanda ac refrenanda pænè invito eſt: etſi nō invitus ad quietem profectus ſum, & tranquillum hunc errantium Muſarum mearum portum. SEPTALIVS, & QVINCTIVS; ille meus Caſtor, hic Pollux vocabant: non ſequi, ſuperbum, imò ſtultum erat. & tamen ſequi, ſtultum; cùm tu mihi deſerendus. tu, inquam, mortalium omnium humaniſſimus, apud quem videri poteram Bonam Fortunam inveniſſe; imò Bonam Famam. Qui illi ſermones! quod otium! quæ vita! Sed

Tum deniq; homines noſtra intelligimus bona,
Cum quæ in poteſtate habuimus ea amiſimus.

Ego tamen nihil amiſi, qui nunc abſens vehementiores etiam amoris tui ſtricturas experior, totuſq; accendor. Amor enim nunc magis, quia abſens, & magis nunc quoque amo. Vniverſus autem Amicitiæ fructus in Amore eſt, ſi in Virtute Amor. Itaque abſentiam meam fero; ægritudinem tuam nō fero. Sanum te, aut proximum ſano inveneram: alium reliqui. nec jam hoc doleo quòd reliqui; ſed quòd alium. Vtinam litteræ meæ medicinam aliquam propinent! at vereor ne nauſeoſum aliquē liquorem. Vt fluctus maris æſtuantis novi & novi ſurgunt, ſtrepitumque ad litus ferunt: ita ſcriptio mea erit, continua, nec tamen decumana. ſcribam, ſed breviter, ſic ſcribendo tantùm moleſtus. Vale, & vive, ut dexterâ annos computes. Mediolani, Poſtrid. Eid. Novemb. ∞.IↃC.

EPIST.

EPIST. XCII. *Ticinum.*

ANGELO STEPHANO GARONO S.D.

AMorem tui, mi GARONE, vultus sermonisq; modestia, pectori meo inspiravit: Amorem autem non levem, quia non à levi caussâ. Sensi.n. morum & Naturæ similitudinem quamdam ab eodem utrique Genio impressam. sed Musarum Genio, qui Eruditionis & Virtutis gemino vinclo in æternam animos Amicitiam jungit. Ac sanè, nisi à gemino hoc fonte liquor Amoris prompt', putiscat subitò, & fugitivum benevolentiæ odorem exspiret. Hæc enim Voluptatis & Vtilitatis fides est, facere amicos, ne maneant. Ii verò,

* Οἷσιν ἐπὶ γλώσσῃ τε καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἔπεστιν
αἰδὼς, οὐδ' αἰσχρὸν χρῆμ' ἐπὶ κέρδος ἄγει,

** Et quibus in lingua, atq; oculorum sede moratur Ingenuus pudor, & turpe lucrum fugiunt.*

nullâ suspicione, nulla unquam caussâ colliduntur. Sic sumus, & sic quoque erimus; ut veræ & perfectæ Amicitiæ nomen tueamur, semel professi. Ego nunc quoque χρυσέαν Ὑγίειαν (ut Lyricorū Princeps appellat) propitiam experior; atamq; voveo, meâ, sed & tuâ caussâ. FARNESIVM porrò mone, priscâ formulam, propter ostium scribat: CAVE, CAVE CANEM: aut si hoc negat, canem ipsum catenâ vinciat, ne laciniam aut crus ipsum vindicare deinceps cogamur. Novi φύλακας istos, quos nec doli quidem Vlixis, nec σιτία placaverint. Patri tuo salutem reddo, cultumque devoveo. Mediolani, xv. Kal. Maii, ∞ IↃCII.

EPIST. XCIII.

OCTAVIO VISMARÆ, V.C. *Medico Mediolanensi.*

TAbellam Lucilii jure rides: ego ipsum, sic scribentem; imò sic dicentem. Quid potest ineptius? Scriptionem vitia: dictionem vitia & simul convicia complent.

Quis hoc potest videre? quis potest pati?

Et tamen silentio aures meas vindico; imò Scholam, quam unà obstrepero & ferali quodam carmine læsit. Cathedram plaustrum fecit; seipsum noctuam: ita strenuè conviciatus est; ita illud TV, TV, ad nauseam ubiq; miscuit. Sed ἄλλο γλαὺξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται. Ego lucem aliquam DISSERTATIONE meâ è veteri memoriâ in Scholam intuleram: ille noctem reduxit.

Quis hoc potest videre? quis potest pati?

Per me quidem & orare & errare illi impunè licebit; si meminerit quo in loco oret, apud quos erret: sin minus, rus eat, & aret. Sed priusquàm eat, tesseram hanc capiat Oratiunculæ quam dixit, Tabellę quam fixit.

Orat LVCILIVS, *sed fuscum nil nisi* TV, TV:
Fit clara obscurus NOCTVA LVCILIVS.
Jactat palliolum; fit, dum vult GRÆCVLVS *esse*,
GRACVLVS, *& totus perstrepit* IN TABVLA.

Græci hoc Adagium efferũt, ἐν τῷ πίνακι, quod, Plutarchus expressit, in Apophtegmatibus Laconicis: Ἐπεὶ δὲ ἰδών τις ἐν πίνακι γεγραμμένους Λάκωνας ὑπὸ Ἀθηναίων σφαττομένους, ἔλεγεν, ἀνδρεῖοί γ᾽ Ἀθηναῖοι. Λάκων ὑποτυχὼν, ἐν τῷ πίνακι,

πίνακι, εἶπεν. *Cum in tabulâ pictâ quidam videret Lacones ab Atheniensibus interfici, Fortes, inquit, sunt Athenienses. Superveniens casu Lacon,* IN TABVLA, *ait.* Salve, & nunc magis Tabellam ride.

EPIST. XCIV. Bruxellam.

HERMANNO GREELIO S.D.

NOn intepuerat meus in te amor, mi GREELI, tanto intervallo; etsi visus intepuisse, nõ meâ, sed temporum, aut locorum quadam culpâ. Tempora quæ sint, vides: dispergi & jactari cœpimus, ut è portu solvimus, & silentio primorum studiorum. Sic autem dispersis varia ac incerta nobis loca fuerunt: certè mihi, jam per tot annos in Scytharum morem vago. Nunc Mediolani sedem fixi, ad publicam Eloquentiæ Professionem promotus, & reflectere animum, imò scriptionem ad amicos cœpi,

Longè quos simul a domo profectos
Diversos variæ viæ reportant.

Ad amicos, & sic imprimis ad te, iisdem mecum studiis velut sacris initiatum, quæ religiosiùs nunc colere aggressus sum, & unà memoriam tui. Tu & studia, & me quoque ama; & utrumque scriptione ostende. Mediolani, XVI. Kalend. Jun. ∞. IↃCII.

EPIST. XCV. *Lovanium.*

IVSTO LIPSIO V.C.
Historiographo Regio.

TOties scribo, ut tædio litteræ sint, omnes si perveniant: scribo autē quasi non perveniant: & sic de Cardinali BORROMÆO, deque RICHARDOTO ac RVBENIO nunc denuò, quasi non scripserim. Illum vidi, & Oratiunculâ salutavi, inclinatum in me animo, quia in te. Libenter audivit, humaniter respondit, & nunc habere me in numero intimorum cœpit. Vnà sæpè sumus, sed familiariter; disserimus, sed suaviter; epulamur, sed musicè. Musæ quantum possunt! Ego gaudeo, &, *Principibus placuisse viris*, non laudem tantùm, sed felicitatem esse experior. Hi tui Patavii jam quiescunt, & cum bonis doctisque sunt: hoc tamen infeliciores, quòd post PINELLI mortem; quòd post avectam luculentissimam & invidendam Pergami Regibus Bibliothecam. Sed, bone Deus, quàm & hæc penè cum domino perierat! Venetias transportata ac navi imposita fuit, ut Neapolim ad heredes veheretur. illa (ò intuta marium!) prope Anconam à Turcis intercepta: qui, ut tantam librorum molem conspexêre, sive æterni illius viri, sive Litterarum Genio furorem cohibente, in litus exposuerunt, navemque vacuam abduxere. Jam hauserat libros aliquot Salsipotens ille Deus; sed iram Musarum verit⁹, ulteriore scelere noluit inquinari. Eos ipsos, quos hauserat, ruptos undarum violentiâ lacerosque velut elisam spumam ejecit. Sic è barbarorum manibus recuperatus insignis ille thesaurus, in novam

vam urbem, ad novum dominum venit. Insinuare in Amicitiam tuam magni & culti animi feminam audeo, Musarum & Suadæ delicium, ISABELLAM ANDRÆINAM: & tu recipies Musarum atque Suadæ caussâ. Nihil eruditius hoc pectore, nihil facundius hoc ore: ut mihi quidem videantur hic litteræ ad feminam recidisse. Fama dicet, cui jam nomen pridem inseruit. Vale Clarissime Vir, & munusculum à me vestiariũ cape, quod cum MELCHIORE VELTWYCKIO, illo meo, misi. Mediolani, XIII. Kal Januarias. ∞.IↃCII.

EPIST. XCVI. Ticinum.

HENRICO FARNESIO, V.C.

Artis Oratoriæ Regio Interpreti.

QVod tibi PROMVLSIS mea, Clarissime Vir, id una mihi ista Epistola tua, ad irritamentũ desiderii, non satietatem: hoc tamen discrimine, quòd illa mea irritando non expleat; hæc tua irritet satiando. Ego enim è scriptione tuâ, velut è Pyrenæo fonte, haurio quantum volo; nec tamen quantum volo: ita se animus hauriendo laxat. tu verò, si non ad gustum, sed sitim Mulsum meum habes, mox ipsam nauseam bibas. Itaque tempera in desiderio isto, & dum legendi voluptas integra, abstine, ne desiderium perdas. Me verò sine ambrosiâ tuâ usque & usque animũ implere, nunquam explendum. Ita enim scribis, ut nesciam magis doceas an delectes: ita tuas ego litteras lego, ut in doctrinam æquè ac delectationẽ propendeã.

DE ANTIQVA PRINCIPIS DISCIPLINA, quàm libenter audivi! Emolire, emolire, & publicè unũ aliquem doce, in quo omnes doceas. Peccant enim multi, quia unus aliquis peccat; & ad unius exemplum multi componuntur, inprimis si ad vitia flectit. ergò tu reflecte, & frenum injice quo reflectas, ad prudentiæ viam. Et rectè DE DISCIPLINA ANTIQVA; quia illa recta. Nam quæ hodiè artes Aulas & Castra occuparunt, quid nisi pestes quædam Reipub. sunt, ad fastum & ambitionem, ad rapinas & cædes? Externa illa & circumfusa majestas habet ordinis aut Disciplinæ quamdam dignitatem; sed, si penetraveris, dissolutam vanitatem. Exempla nimis crebra hodiè, nimis obvia sunt: tu, ut Patriam deploremus, unam Belgicam mihi vide. Tantam belli flammam tamdiu quid aluit? neglecta Disciplina. Atque utinam bellum esset! merum latrocinium voces, à neglecta Disciplinâ. nec mireris Militis nunc nomen in contemptu nobis esse, illud olim laudatum imò sacrum; quia contempta Disciplina. Sic igitur Mars ipse asylum improbis aperuit; & mendicabula ac pænè scelera hominum sunt, quos inopia ac desperatio ad Militiam cogit, ut inpunè grassentur ac sæviãt. Nec in Castris dumtaxat omnis Disciplinæ ratio deleta, etiam in Præsidiis. Cogor dicere, *Anguem in sinu* habemus, qui hanc labem in urbe & in Lare. O' sortem! qui in tutelam vitæ & fortunarum nostrarum dantur, hi ipsi ferro & flammâ in nos ac nostra sæviunt; & tamen velut jure belli. sic diripimur, sic perimus: & dum præsidiũ putamus (miserum!) habemus

— medium in penetralibus hostem.

Quæ

Quę non vidi ipse dictu nefanda, cùm VENLONÆ, in urbe Patriâ educarer? domesticum exemplum repetere à puerili memoriâ libido est, quo præsentis calamitatis dolor leniatur. Villam trans Mosam habemus, à Majoribus hereditariam, in conspectu ipsius urbis. In hanc militum globus ex ipso præsidio nostro collectus, assumptis hostilibus signis, irruit; in prædam se effudit, pinguiora armenta abegit. Villicum fraus sceleris non diu latuit. questum ad patrem meum, ac deinde ad Centurionem venit. Sed hic, ex compacto prædæ particeps, à crimine suos vindicare; milites se ducere, non latrones. Ita, ait, villicus; sed hoc tamen latrocinium nunc militare est. Tunc Centurio, velut strenuus aliquis Hæmus, latronum quoque patrocinium suscipiẽs, Quid, inquit, quantillum damnum passus? illi seu milites seu latrones nihilne reliquum tibi è fortunis fecere? Fecerunt, ait villicus. Ergò, subjecit Cẽturio, mei non sunt: quidquid est, & quidquid non est rapiunt,

* Οὐκ ὄπιδα φρονέοντες ἐνὶ φρεσὶν οὐδ' ἐλεητύν.

* Nec mod rē in mente habentes, nec misericordiam.

Tu alium quære, apud quem querelas fundas. Hiulca gens! nec corrigenda, nisi Principes ipsi manũ adiiciant, reforment, repurgent, ad exemplũ Militiæ sive Disciplinæ priscæ. Te docente fiat, Deo favente: quẽ ex animo precor, te litteris & mihi servet. SEPTALIVS salutem pleno ore reddit, pleno animo. Epistolam tuam vidit, & eleganter ac amicè honorẽ mihi à te habitum professus est. Mediolani, VI. Kal. Febr. ∞.IↃCII.

Carmen postibus tui libri adfigendum, potiùs amicum quàm eruditum molior: etsi ipsâ morâ amicum pænè esse desinit, an ut eruditum evadat?

nescio.ego certè amore tibi, quàm eruditione placere malo.

EPIST. XCVII. *Patavium.*

IOANNI MANGANO S.D.

AD epistolam tuam breviter respondeo; sed ὕστερον πρότερον, Ὁμηρικῶς: ut priùs videam cur nominatus mihi in epistolâ non sis; deinde cur ab interpretatione exclusus. Ais è tribus conjecturis tuis unam meam me fecisse. Mehercules non feci. nam, ut Genium meum noscas, caveo è priscâ lege, NEQVID ALIENVM TOLLAM IN ARMVM. Vide scriptionem meam, & audaciam accusa, si nomine aut titulo acumen tuum usurpavi. At nominare te debebam: non feci; sed nunc, si vis, facio; aut locum ipsum subsecante linea ab Epistolari hoc campo sejungo. De meo, & in meo spem fero lætioris Famæ: nec Carpus quisquam erit, nisi qui sinistrè manu & judicio utatur. Sed profectò indignarer ab his notis & nugis caussam inter nos dissidii pullulare. Caveamus. Nunc πρὸς τὸ πρότερον. Emendationem detuli, cur ad Interpretationem vocas? nisi & tu ab utroque illo auctore *redire cum septem pinnis* velis. non invideo: te amo, si non spernis, & amare pergo, ne spernas. Vale, & SECVNDA AVSPICIA mea vide. Mediolani, Postrid. Non. Febr. ∞.IↃCII.

EPIST.

EPIST. XCVIII. Romam.

NICOLAO COLLARDO.

ET olim te amavi, & nunc amo; olim & nunc quoque dignum. Esse enim te video (nisi litteræ fallunt) qui fuisti, probum modestúmque; tui similem, inter dissimiles fortassis tui. O' candorem, & nivem animi, ad ardentiorem hunc Solem non violatam. Ecce quàm liquescunt & diffluunt plerique illi nostri, in luxum, lasciviam, vanitatem:: quos nulla deinde aura corrigat, nullum gelu stringat in rectam & rigidam Naturæ normam. Pudorem! vitia induunt, virtutes ponunt & prætextam puræ educationis. Tu vita, ut vitas, si amari à me vis, ut amaris. Intepuerat, non nego, hic tam longo intervallo ac silentio adfectus; sed non desierat. nã ut epistolam tuam vidi, & amatum mihi nomen, mox pristinam concepi flammam & exarsi. Itaque, ut hic ignis duret, & cum Vestali æternus sit, fomẽtum scribendo aggeramus, donec corpore uniamur, & vivum invicem sermonem adspiremus. Distinctiùs etiam de me vis? breviter: valeo, scribo publicè, & doceo, Eloquẽtiæ Professoris titulum apud Mediolanẽses adeptus. is ut bonus & faustus mihi ac juventuti sit Deum rogo: & ut tu esse pergas, qui fuisti. Mediolani, Postrid. Non. Febr. CIↃ. IↃCII.

EPIST. XCIX. *Lovanium.*

HUBERTO AUDEIANTIO S.D.

EGo verò ἐχεμυθίᾳ tuæ ignosco, mi AUDEIANTI, & modestiam amo, quâ excusas: ita tamen, ne posthac excuses. Multi ad me scribunt cottidie, sed pauci isto modo: ut autem non omnes cibi salivam mihi movent: sic nec epistolæ omnium. ad quasdā nauseo, ad quasdam excitor: sed tuas cùm lego, ita me Musæ ament, exulto,

Risúq; superat mihi atq; abundat pectus lætitiâ meum.

Amor facit, quem tui concepi absens absentis, nat⁹ per litteras, fovendus etiam per litteras. Crescenti corpusculo non sine sanitatis damno alimentum subtrahas: sic nec Amori. Amoris autem alimentū adspectus est, adloquium, aut scriptio in utriusque vicem. Itaque scribe, ut amare te ostendas: ama, ne scribere desinas. Ego utrumq; tibi & polliceor, & præsto. Quod ad exemplar epistolæ Lipsianæ, cur longiori desiderio torqueor? Mitte obsecro: & Carmen simul Caninum. Quis auctor? Ipséne noster? Tuum vidi, & in eo venam purioris Phœbi. Quid dicam? elegantiam admiratus sum, & curiosam illam, Horatio tributam, felicitatem. Has gēmas ego æstimo; eo magis, quia domi non nascuntur. Etiam ineundę à me gratię occasionem postulas? Habe, sed amicam atque litterariam; ut siquid Doctor ille noster dixerit dictaveritque novum aut Philologum, cum bonâ ejus veniâ, per te habeam. Vale. Mediolani, Eidibus Juniis, ∞.IↃCI.

EPIST.

EPIST. C. *Romam.*

Florentio Laurino *meo.*

Hem! amare me vis, nec amorem commõstrare? ardere, nec lucere? Equidem nequeo coërcere hanc flammam, mi Laurine, quin interdum se effundat, lumenque spargat, sed sine ullo fumo. Amor pangit istas laudes. non cœcus, sed oculatus, id est, verus totus, & honestus; non è Venere, sed Virtute natus, & jam adultus. Ardeat igitur, & simul luceat in caligine hac absentię sive umbrâ: ego facem subjeci, ego laudem explicui: cur refrageris? cave sis, aut laudem litigio muniam. Vt vulgo amantes fictis irarum imaginibus voluptatem miscent, ut augeant: sic tu fortassis eris. esto: & ipse ego ero, ut honestissimum affectum stimulem. Eloqventiæ Auspicia Secunda hic habes. lege, & si potes, te oblecta. De Pinello miror te nescire. fecit, quod facturi omnes sumus: & nũc ipsa tanti viri fama cœpit cum invidâ oblivione luctari. Misereamur; sed & supra hęc caduca animum extollamus. Vana omnis gloriæ sitis, vana

— et laudis titulique cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus: ad qua
Discutienda valent sterilis mala robora ficus.

Si boni, si pii sumus, æterni sumus. Sed simus mi Laurine; & hoc vinclo amici quoque æterni. Vale. Mediolani, Postrid. Non. Febr. ∞. ıↃcıı.

CLAVSVLA.

CÆNASTI *mi Lector, sed è veteri lege, quæ centũ duntaxat æra subscribi in* CÆNAM *permittebat.* CÆNASTI, *inquam : & sic nunc satis oneratum stomachum habes, tametsi robustum. Digere, aut ruminare potius, & in stili atq; animi alimentum partem aliquam secerne, quisquis stilo atq; animo laboras. Ego nunc inferri* BELLARIA *jubebo, & apparatũ hunc promissis delitiis claudam. Has exspecta, Philologe Lector.*

FINIS.

IN

ERYCI PUTEANI V. C.

EPISTOLARUM

FERCULA SECUNDA.

NOn secus ac felix & fertilis ubere terra,
Quam fovet & labor & rustica sedulitas,
Non piget usq; alios aliis submittere fetus,
Æterno tanquam læta puerperio:
Sic PUTEANE *tui fecundum pectoris arvum*
Cernimus in mirum luxuriare modum,
Et messem hanc aliis mox messibus, atq; priorem
Auctumnum auctumno continuare novo.
Auctumnum, qualem haud Phæacum pinguia rura
Norant, Alcinoi regna beata senis:
Qualis & Hesperidum provenit nullus in hortis,
Pomonæq; sacro prodijt egremio.
Nec verò fiat, hîc satietem ut copia gignat,
Deliciis usu quod venit in reliquis,
Decedatve aliquid, deposita ubi gratia primùm
Quam rebus novitas conciliare solet;
Semper delectent mellita hæc mattya; semper
Juverit ut pasci nectare & ambrosiâ.
Tu modò, age, & Musis & mundo talia perge
Dona dare, ut dederis multa, dature parùm;
Atq; stilo & studio sic impiger indefesso
Huic & venturis consule temporibus.

PHILIPP. RUBENIUS.

IN
EADEM FERCVLA SECVNDA.

FERCVLA *cur* ÈRYCI *Mortalibus* ALTERA *ponis?*
Has cœnare volet Juppiter ipſe dapes.

THOMAS SEGETVS SCOTVS.

ERYCI PVTEANI

ELOQVENTIÆ AVSPICIA SECVNDA.

ORATIO AD MEDIOLANENSES,

In Scholis PALATINIS, Prid. Eid. Nouembr. ∞. IↃCI. habita.

Item

ADLOCVTIO AD IVVENTVTEM,

Extemporanea.

Clarissime Vir, LVDOVICE SEPTALI.

SECVNDAM *hanc muneris mei pompam, videndam multis, ante multos vide, an videri debeat. Verba sunt; sed ea panè ipsa, quæ audisti: nunc verò voce gestúque spoliata, denuò judicanda, si judices. Dicta placuêre: placere scripta cupiam, ut pluribus placeant. Nam qui audiverunt, unius urbis, & seculi finibus clausi; qui legent, alii & alii erunt, si digna lectione invenient. Salve, & ama, qui te amat,*

ERYCIVS PVTEANVS.

ILLVSTRI V.

HERCVLI BLANCIO

XENIVM,

ET AMICITIÆ TESSERAM

ERYCIVS PVTEANVS

Lætus lubens mitto.

NOVVS Annus eſt,& tu mihi nouus Amicus, Illuſtris Vir. Anni cauſsâ Xenium; Amicitiæ, Teſſeram, dicatis AVSPICIIS mitto;& vtrumq; voto cõcepto comitor: *Annus vt felix; Amicitia vt perennis ſit*, Virtutis & litterarum velut fibris nixa. Comitor:& à fuco Xenium,à fallaciis Teſſeram vindico, quibus nimiùm nunc munera, & amicitiæ inquinãtur. Ego verò cãdidi Candoris candidatus munus tibi debere videor,quia amo; amorem, quia mereris. cum munere autem amorem tibi ſiſto; vt hunc commendem, illud extenuẽ: tuque ex ipsâ comparatione alterius granditatem, alterius paruitatẽ deprehendens, ad amandum,non remunerandum prouoceris. Quà amo, non quà dono mutuum ſtipulor; quia donando reſtrictus ſum. Ad præmii namq; & fœnoris ſpem quamdam

conferri ſplendida illa & blandientia munera videntur: negligere ſiue recuſare gratiam, qui puſillum donat. Sed annon hoc quoque ſatis gratiæ erit, ſi ad lancem & demenſum amor? Satis: ſi laudem Virtutis æſtimem. Habere enim ſupra vulgum neſcio quid vulgò dicar, ſi tu, qui ſupra vulgũ, non vulgariter me ames. Ita namque comparatum eſt, vt qui ſacro amoris vinclo iũcti, morum & animi quadam ſimilitudine cenſeantur. Sic fauſta AVSPICIA iſta ſint, quæ, te Auſpice, ad ELOQVENTIÆ, ſi non laudem, ſaltem ſpem emitto. Mediolani, Poſtridie Kal. Ianuar. ∞.IↃCII.

Ad Lectorem.

ANNIVERSARIA *iſthæc mihi* AVSPICIA, *mi Lector, Muneris mei cauſſâ: Publicè habenda, cùm poſt æſtiuales ferias, ab agro ad vrbem, ab otio ad ſtudia Iuuentus redit. Id primùm,* PANEGYRICO *ad Senatum huius vrbis; & nunc ſecundùm,* ORATIONE *ad Populum feci. Sed Panegyricum poſtquam dixi, emittere, quia dixi, auſus ſum; & nunc Orationem, quia dixi; imò, quia feliciter, quia cum applauſu. Dicendo enim viam ad editionem aperui, typoſq; impetraui; benedicendo merui, vt ſine ambitionis objice impetrarem. Et ſic tamen in iudicium denuò mitto, an meruerim.*

Omnes mortales ſeſe laudari expetunt: *Ego tamen eo ingenio ſum, vt nolim dubiam laudem: dubia autem mihi viſa, quæ à ſolis auribus pendens, oculorum bilancem non experta. Tu itaque, qui audiſti, & qui non audiſti, lege; imò iudica, modeſtum ac diligentem Profeſſorem* MVNERIS SVI RATIONES *diſpungentem. Vale.*

IN ERYCI PVTEANI V. C.

ELOQVENTIÆ MVNVS,

Munerisque

AVSPICIA SECVNDA.

*R*HETORIS *egregiè qui præstat & Oratoris*
Et voce & scriptis insimul officium,
Non è pluribus hic, tunicatâ aut fece; sed omnes.
Doctoris pariter qui teneat numeros.
Quales hi quondam, Argolici qui gloria pallI
Dicendiq; velut regula certa cluent.
Qualis item Marcus flos deliciæq; Quiritum,
Tuq; immane togæ Quintiliane decus.
At tu nunc PVTEANE, *super quem insignia laudis*
Plurima, & ista duplex infula condecorat,
Vt præcepta simul des edecumata, tuiq;
Ipsius exemplo, quid deceat, doceas.
Nam qui scriptorum mel gustauêre tuorum,
Antiquis iurent edita temporibus.
Qui melos hauserunt facientis verba Suadam,
Ipsam audisse putent & Venerem & Charites.
Ergò iure tibi resonant subsellia plausu,
Et grande exertâ voce Sophos repetunt.
Ergo iam meritò Famæ versaris in ore,
Et post hac seclis innumerabilibus.

PHILIPPVS RVBENIVS.

ERYCI PVTEANI

ELOQVENTIÆ AVSPICIA SECVNDA.

ORATIO AD MEDIOLANENSES,

IANVM Antiquitas, Auditores, Bicipitem, velut Prudentiæ quamdam imaginem, typumque finxit; vt in rebus consiliisq; non tantùm quid actum, sed quid agendum quoque esset, pari lance expensum haberemus; & in futurum præmittere festinantes cogitationes soliciti, & adstricto quodam consilii freno cohibere ac reflectere cati, ad ea quæ præterita sunt. Rectè. Ratio enim transacti forma quædam futuri est; vt si quid feliciter successerit, hoc ipsum securo exemplo affectare; si quid præter animi sententiam passi simus, euitare studeamus. Ego verò cùm in hoc studiorum principio, & non Iani dicam, sed Suadæ limine Orationem more maiorum habiturus essem, Muneris publici caussâ; ætatem hanc meam, dicendique verecundiam prudentiæ quadam affectatione supplere conatus sum; &, Bifrōtem cogitans, elapsi successum anni breuiter referre, & instantis simul rationem disputare constitui; vt, bono omine, vos quoque, Auditores

mentis illâ remorâ paullisper in præterito consi-statis, mox orationis meæ liquido & leni cursu in futurum transferendi. ita enim alij, industriâ meâ perspectâ, palàm intelligent, quem fructum deinceps ab ingenio meo spondere Reipub. possint, si specimẽ de præterito habeant: alii ab otio & vmbrâ emergẽtes, publicè discere, & simul videri cupient, si Orationis hoc gustu siue illice fuerint excitati. Conuenistis enim partim tamquam Auditores, vt subductam anni ratiunculam habeatis, quam sequamini: partim tamquam Iudices, vt cognoscatis, an Auditores merear. Ego verò in memoriâ omnium quæ dixi docuiq; , in oculis & cõspectu esse cupio, quæ dicturus docturusque sum: cùm docendo dicendoque non necessariò ad lucrum, sed spõte ad laudem nitar, ab vmbratici Doctoris nomine & inertia alienus. Ad laudem dico, quam publicà vtilitate metior. Publicè enim prodesse (respondeat modò Iuuentus, & agnoscant ii, à quorum Iuuentus imperio pendet) Prodesse inquam publicè mens & voluntas mihi fuit; eritque, dum munus ipsum erit. Sic cum laude munus functurus; etsi omninò effectum non consequar; *quòd omnibus bonis in rebus*, vt Appuleius scriptum reliquit, *conatus in laude, effectus in casu est: ita vt contra in maleficiis etiam cogitata scelera, non perfecta adhuc vendicantur; cruentâ mente, purâ manu. Ergo sicut ad pœnam sufficit, meditari punienda: sic & ad laudem satis est, conari prædicanda*. Vos autem qui vtriusque arbitri præsentia vestra facti estis, aures animumque fultis aduertite, atq; decernite, conatum meum dumtaxat, an effectũ quoq; laudandum in iis quæ feci censeatis: in iis autem quæ

factururs

facturus ſum, an præter conatum effectum quoq; ſperare debeam. Quemadmodum illi qui celeſtes è terreno domicilio regiones animi quodã itinere pererrant, ac Deorum ſtellis illuſtres orbes, ſiderumq; curſus ad legem numerumque ſupputant; à Sole ſolent & orbe principe initium capere: ita ego ad Eloquentiæ hoc munus euectus, ab ipſo Atlante Cicerone, in quo vno potiſſimùm nititur Latini eloquii Suada, auſpicatus ſum. Hunc igitur & *pro Milone fortiſſimo viro orantem* repræſentaui; & *de Legibus, ad exemplum Platonis, philoſophantem* produxi. Quo conſilio? vt & Philorhetores mei rudimentum quoddam iuris acciperent; & Iuris tirones, oratorio hoc puluere perfuſi, læta ac matura in forum curiamque ſtudia proferrent. Tam arcto enim hæc inter ſe nodo iuncta & nexa ſunt; vt ſine Iuriſprudentiæ adminiculo trunca & imperfecta oratoris laus; & ſine Eloquentiæ armis imbecillis ac eneruis Iuriſconſulti conatus exiſtat. Date mihi paulliſper priſca illa Iuris Lumina, quorum Reſponſa vim Legum iure meritò obtinuerunt: illa antiqua Eloquentiæ decora, quorum in dicendo venus, ardor, maieſtas emicuit: pariter omninò in iuris ſtudio, & oratoriis præceptis elaborarunt? Sed de omnibus nimis longum eſſet ſingulatim dicere: vnum Ciceronem, de quo ſermo eſt, in verborum meorum ſubſidium voco. Prodi igitur tu Oratorum Princeps, & in Attici perſonâ ſcribens, ſtudiorum tuorum rationem ob oculos nobis pone: imò tu potius Attice tributum tibi à Tullio ſermonem exſequere; vt alienum teſtimonium videatur, verbaq; fidem faciliùs inueniant. Atticum è primo de Legibus audite: *Quin i-*

gitur ista ipsa explicas nobis his subsecutis, vt aïs, temporibus, & conscribis de Iure Ciuili subtiliùs quàm cæteri? Nam à primo tempore ætatis iuri studere te memini, cum ipse etiam ad Scæuolam ventitarem: neque vnquam mihi visus es ita te ad dicendum dedisse, vt Ius Ciuile contemneres. Sed nunc ipsum quoque Ciceronem proferre lubet, quem, è Bruto vobis sisto: *Ego autem Iuris Ciuilis studio, multùm operæ dabam Q. Scæuolæ P. filio, qui quanquam nemini ad docendum se dabat: tamen consulentibus respondendo, studiosos audiendi docebat.* Quod Cicero igitur fecit faciundum Auditoribus meis censui; eò etiam magis, quia ipse feci, & trienniũ, postquam Philosophi titulo donatus sum, antiquarum Legum tabulis impendi. illud autem quàm maxime in aliis cernere libido est, quod in nobismet ipsi expressimus; inprimis, si cum fructu aliquo, atque emolumento expressimus. Quia verò vniuersa hæc Philologia nostra in Lectione & Stilo posita est, *Rationem Legendi optimos auctores, & Eligendi Methodum* tradidi. *Scribendi Normam*, & *Declamandi Leges* dedi, eâ industriâ, & modo, quem (nisi me ingenium fallit) docti probent, indocti appetant: illi intelligant, hi suspiciant. Denique *De Distinctionibus Syntagma* composui, dictaui, edidi: de quo gaudere ipse, quam dicere malo; ne non tam indicare industriam meam dicendo, quàm laudare velle videar, illam iam publicis typis consignatam, publico iudicio commissam. Si quis fuit qui calumniæ suæ dentem innoxio & innocuo libello inprimere tentauerit, non me profectò læsit, sed suum potiùs delirium patefecit, ridendumque proposuit. Quid autẽ? cur me ipse torqueam?
hoc

hoc quoquè genus inuenitur (vt olim Platonicus ille conquestus est) *qui meliores obtrectare malũt quàm imitari; & quorum similitudinem desperent, eorum affectent simultatem.* Hæc quidem in publico fuêre: possem nunc quoque priuatas *Exercitationes, Dissertationes, Scriptiones*, è musæo & Laris silentio, è Sole & vmbrâ, è campis & spatiis, huc in conspectum vestrum & clarissimam lucem proferre, quas nullo priuato commodo publicis Lectionibus adieci, & corollarii loco sectatoribus meis admensus sum; nisi iam publicè publico stipendio satisfecisse, & communi omnium respondisse expectationi viderer. Sic igitur quæ transacta sunt dixi; imò quæ dicta sunt feci. dixi autem quia feci; nec feci tamen vti dicerem. Ego tamen vereor, vt quorumdam ingenia sunt, ne hæc ipsa, quæ alio quopiam referente magnifica laudisq; fœcunda fuissent, me ipso, qui feci recensente, euanescant. *Homines enim*, vti Plinio subscribo, *cùm rem destruere non possunt, iactationem eius incessunt: ita si silenda feceris, factum ipsum: si laudanda, quòd non sileas ipse, culpatur.* Quare iam conscientiâ meâ subnixus, breui facilique traiectu temporis de præterito in futurum Orationem transmitto, vt quæ deinceps, quo ordine, quo modo aggressurus sim, in antecessum videatis. Cùm verò diligentiùs rem vniuersam expendo, difficiliorem Orationis partẽ, postquã è præterito emersi, permensus mihi videor, securè, ac sine vllâ deinceps remorâ aut obstaculo dicturus. quæ enim trãsacta sunt, dicendo corrigere non licet: quæ verò præ manibus sunt, exsequẽdo, pro consilii ratione, mutare. Quocirca si probatis quæ transacta sunt, iusto quoque iudicio censete quæ futura sunt; vt hæc quoque appro-

betis. Cùm dicendi facultas Arte, quæ Naturam, & Exercitatione, quæ Imitationem comitem sibi adſciſcit, conſtet, Eloquentiæ velut quadrigam quamdam paratam mihi video quam inſcendam, & quam regam ad cœleſtem & Phœbæum illum motum, donec anni ipſius conuerſione, ad nouum Doctrinæ ordinem fuero translatus. Ab *Arte* igitur, ſiue *Præceptis* initium faciam: quæ dubiū fuit, è priſco aliquo ſcriptore, Ariſtotele, Cicerone, Quinctiliano deſumerem; an ex his omnib⁹ meo quodam filo ac methodo concinnarem: eoque tandem, libratis expenſiſque vtrimque rationib⁹, ſententiæ meæ lancem inclinaui, vt ipſe dictanda potiùs congererem, quàm explicanda aliunde deſumerem: ſic deſiderio multorum obſecuturus, qui excipere doctrinam calamo, quam aurib. malunt: ſic quoq; temporis compendium facturus, ne vniuerſus ille annus ſoli Arti impendatur. Tu qui voles, ſume tibi *Quinctiliani Inſtitutiones* interpretandas; ſed quid? annon tot libros, quot menſes inueneris? Sume *Ciceronis de Oratore* luculentum opus; annon citiùs ad anni terminum, quàm librorum finem appuleris? Sume laudatam *Ariſtotelis Rhetoricam*; annon plus tibi operis, quàm temporis? Huiuſmodi ſanè libros inchoare publicè cum pompa & oſtentatione licet: abſoluere, niſi priuatim, cum emolumento non licet. Quid exemplis rem probo; & defectus ſcholarum publicos hîc recenſeo? ſed nec ſententiam meam auctoritate defendo; etſi veſtigia quorumdam video, qui rectam docendi viam ſtrenuè calcarunt. Multos equidem offendo, ſi rem ipſam in vitio poſitam culpē: paucos mihi demereor, ſi probos honeſtoſq;

nestosque conatus elogio prosequar. Eò enim (ignoscat mihi Scholæ Genius) prauo vsu declinatū est, vt cùm plura in disciplinarū docēdarum ratione culpanda quàm laudanda sint, si laudauero parcus, si culpauero nimius fuisse videar; quamuis & laudando copiosus, & culpādo restrictus existam. Quid igitur? is ego sum, qui ab Aristotele, Cicerone, Quinctiliano, reliquisque docti pulueris magistris Iuuentutem abduco? nequaquam: ad eosdē eamdem potiùs duco. omnes enim explicare aggredior, dum singulos negligo; & ab omnibus doctrinæ subsidiū accipio, dum in nullius verba pertinaciter iuro. Et sic tamen cùm meo omnia Marte dixero, dictauero, explicauero, aditus ad luculentissimos Auctores liber est, lectio integra, iudicium impeditum. De *Arte* habuistis Auditores, quibus vt *Naturam*, id est, Ingenium adferatis, verbis non præcipio. id enim à Deo pendet, & à solo Deo hominibus datur; etsi corrigere Naturæ aliquem defectum ipsi Exercitatione concessum est. Quare ad *Exercitationem* transeo, ac de eadem cōsilii mei putatam rationem expono. Bonarum litterarum omniumque artium intertrimentum ac defectum ab otio & desidia natum esse, manifestū euadet, si prisca illa secula & studia contemplere. *Quis enim ignorat* (verba Quinctiliani sunt) *& Eloquentiam, & cæteras Artes desciuisse ab illâ vetere gloriâ, non inopiâ hominum; sed desidiâ Iuuentutis, & negligentiâ parentum, & inscientiâ præcipientium, & obliuione moris antiqui?* Non profectò inopia hominum, aut ingeniorum. Ineptum enim esset, lassam aut effœtam iam Naturam dicere, quasi ingenii nobis vim conseruare non potuerit; cùm fami-

liarem quoque desidiam nostram (tantum enim ingenio crescimus, quantum industriâ deficimus) velut solicita mater mentis quodam incremento oppugnare videatur. Quo magis adnitendum esse arbitror, vt cùm Natura ipsa conspirantes, tantùm Exercitationi è more prisco impendamus, quantum Eloquentiâ delectamur. Itaque, vt ad exemplum veterum, ad profectum discentium omnis institutio dirigatur, vocem stilumque Auditorum meorum simul exercere institui; vt hac velut face, & hoc viatico, ad vota festinent, & Famæ se inserant. Hæc enim Doctoris laus est maxima, ad laudem Discipulum promouere; imò hic vniuersę Professionis meæ finis est, vt ad meum ipsius nomen & munus quispiam è iuuentute istâ exsurgat. Quod vt Exercitatione consequamur, *Imitatio* adiungenda est; sed Imitatio non vnius tantùm, sed vnius potissimum Ciceronis, è quo sine periculo vllo electionis decerpere omnia atq; libare liceat. Nam etsi inter veteres illos alii quoque fuerunt, qui dicendi gloriâ floruerunt; inueneris tamen, velut in amplissimo quodam campo, noxias alibi herbas steriles q; plantas, quas siue ætatis ac stili confirmati subsidio non discernas, sine scriptionis tuæ damno non decerpas; nisi Hortensius ipse, aut ex Hortensiis fueris, magnoque iudicio, ac selectu decerpseris. Si fueris, repagulo ac limite omni remoto, ad nulla non Scriptorum te vireta ducam, imò impellam. Interim Ciceroni eumdem in Scholis & in hac Eloquentiæ Palæstrâ locum faciam, quem pro Rostris & in Academiâ olim dicendo ac scribendo obtinuit; vt primus legatur atque audiatur. Sed quemadmodum
periti

periti ſculptores non vniuerſam ſtatim imaginem, verùm digniſſimam hominis partem caput præfigere tironi ſolent: ita ego in ipſo Cicerone ſelectum faciens, illud potiſſimùm ſcriptum, ſiue fragmentum delineare aggrediar, in quo velut capite, elegantiarum omnium meatus ac domicilia, ipſiusque Philoſophiæ ac Philologiæ ſedes poſita eſt. Equidem cùm attentionem & intentionem veſtram intueor, præiuiſſe tacitâ mente indicium & nomenclaturam meam videmini: & concepiſſe librum, quem indicare geſtio: etſi nullum ego vobis conceptum malim; vt integrum potiùs aſſenſum veſtrum meo indicio merear, quàm aut reuocare mentem, ſi coniectando erraueritis; aut ex ſuperuacuo monere videar, ſi diuinando fueritis adſecuti. Sed ne verborum cunctatione vos ſuſpenſos habeam, Nomenclator ecce fio, ac titulum pronuncio. M. TVLLI SOMNIVM SCIPIONIS eſt: ſcriptum & elogiis veterum illuſtre, & per ſe vtile iucundumque velut Κέρας ἀμαλθείας, vberrimos ac lætiſſimos doctrinarum fructus repræſentans. Euoluite librum, excutite dictionem, expendite argumentum: iratas omnes Muſas perpetuò habeam, niſi volentes lubentéſque in ſententiam meam pedibus eatis. De Cicerone quidem cùm ſermo inſtituitur, neceſſum non eſt elegantiam ſtili verbis adſtruere: neceſſum fortaſſe, perſuaſum habeatis, latere in aureo aurei huius ſcripti fundo, præter Grammaticæ Rhetoricæque theſauros, Arithmeticæ abacum, Muſicæ modos, Geometriç puluerẽ, Aſtronomię imagines, Moralis Politicæq; ac Naturalis Philoſophiæ quamdam vmbrã: quæ omnia & cognoſcẽda futuro Oratori

ſunt, ſi tam auguſtum ſuſtinere nomen velit; ſed ipſi ELOQVENTIÆ PROFESSORI cognita eſſe debent, niſi impar humeris onus ſuſcepiſſe videatur. Quid mirum? Eloquentia quædam quaſi Sapientia, id eſt ſcientiarum omnium artiumque Orbis, Græcè ἐγκυκλοπαιδεία appellari poteſt. Priſcis enim illis temporibus, quibus rerum cognitio nata eſt, hæc vna ſcientia exiſtimabatur, ſcientias omnes poſſidere. Poſtquàm verò paullatim hominum genus procliue à labore ad faſtum luxumque iret; vel certè latiùs hæ ſuos artes terminos propagarent, nimiſq; arduum videretur in vniuerſo genere ſingulos elaborare, ſecerni ſcientiæ cœperũt, & tamquam ex aliquo monte riuorum: ita ex hoc ſapientię quaſi iugo ſunt doctrinarum diuortia facta: quæ in vnum tandem Eloquentiæ pelagus receptæ, denuò vniũtur. Etenim hæc illa ſtudia, velut florida quædam prata ſunt, & varietate conſtant. Quot iſtic flores, hic artes, quot iſtic herbæ, hic diſciplinæ. Quarum omnium radices Oratori indagandæ ſunt, ſucci exprimendi, vis & ratio edocenda; ſi modo, vt hortorum experimenta ad corporis vſum: ſic ſtudiorum exercitia ad animi cultum referre nitatur. Quòd mortalium vita in arctum à Naturâ concluſa, morborum moleſtiis, periculiſq; obnoxia ſit, quis neget herbarum ſiue neglectu, ſiue abuſu maximè fieri; cùm aut infeſtos nobis ſuccos imperitia libamus, aut inertia negligimus. Primos enim illos mortales non tantùm Macrobios, ſiue longæuos, ſed etiam ſanos robuſtoſque hac potiſſimùm de cauſſa fuiſſe exiſtimo, quod herbarum virtute, quarum perfectiſſima cognitione præditi erant, corporis contractum ali-

ctum aliquod vitium, aut naturæ mendum, statim ac facile corrigebant: pariter prisco illo æuo, cùm in honore, & cultu Artes ingenuæ essent, non tantùm pura, ac læta Eloquentia florebat; sed spoliatum omni motu, ac cupidine animum virtute quisque induebat: nūc verò quia ludibrio litteræ sunt, ignauia, vanitas, ferocia Iuuentutem tenent. Et sic Doctores ipsi *necesse habent cum insanientibus furere. Nam nisi dixerint, quæ Adolescentuli probent, soli in scholis relinquentur. Sicut ficti adulatores cum cœnas diuitum captant, nihil priùs meditantur, quam vt quasdam insidias auribus faciant: sic Eloquentiæ magister, nisi tamquam piscator eam imposuerit hamis escam, quam scierit appetituros esse pisciculos, sine spe prædæ moratur in scopulo.* Sed quid hoc aliud, quàm quod apud Agellium Taurus Philosophus conqueritur, legem discipulos dare quâ discant? *Alius ait: hoc me primum doce. Item alius, Hoc volo, inquit, discere, istud nolo. Hic a Symposio Platonis incipere gestit, propter Alcibiadis comessationem: ille a Phædro, propter Lysiæ orationem.* Quid ergò est? studio vincenda obrepentia vitia sunt, & cum Eloquentia cæteræ quoque artes delibandæ, sine quibus aridam insipidamq; Eloquentiam habeas. Pictorem censere solemus, non qui faciem dumtaxat hominis, sed qui reliqua quoque membra, totumque hominem, & nudum curiosis oculis obiicere, & induere colorum quadam purpura queat: ita planè Oratorem arbitrari debemus, qui non tantùm ipsam suam Rhetoricam clamare, *de Quæstionum differentiis, Caussarum generibus*, cæterisq; illis publicè decantatis disserere; sed ex omnium rerum puluillis nectere hanc floridæ Eloquentiæ

corollam possit. A Græcis, Latinis, Barbaris, res & exempla petenda sunt, quæ verbis exornentur; & ex omni Scientiarum penu (quemadmodum Cicero copiosiùs in libris de Oratore prosecutus est) materia depromenda est, quæ oratione explicetur. Sic prisci illi Rhetores: sic nunc quoq; (nec enim recentia exempla spernenda sunt) qui voce & stilo publicè Iuuentutem ducunt: alii alib'; sed in Ticinensi vestro Athenæo, ille, quem proximè inspicio & suspicio, HENRICVS FARNESIVS, cuius ego industriam stimulum, doctrinam subsidium, auctoritatem exemplum habeo. Ac sic quidem quæ secundo hoc anno facturus sum, satis superq; dixisse mihi videor. Dixisse inquã, sed docenda publicâ caussâ, vt dicta docendo exsequar. Quod dũ facio, conãti mihi album calculũ vestrum adiicite, quemadmodũ dicenti tranquillũ silentium tribuistis. Quâ spe fretus, nõ ampliùs disputo, an cũ fructu anni circulum partitus sim; sed laboro potiùs, vt eumdem illum fructum, iam spe maturũ, & promisso vberẽ feliciter percipiatis. Vos hortor, quorum vacuum ingenii, vt ita dicam, etiam nunc horreum est; vt ex hac scholâ, tãquam è publico agro, copiosam messem colligatis. Vos rogo, quorum vt cum Poëta dicam,

—immensæ ruperunt horrea messes,

Vt, si nõ annonæ, certè animi caussâ spicas aliquot collectum eatis studij ac doctrinæ: sic clarissimum indicium habituri, quid Iuuentus vestra proficiat; quo pretio tempus litteris, silentium Scholæ, seipsam Professori impendat. DIXI.

ITERA-

ITERATIO
AD LECTOREM.

AD Iuuentutem ipsam seorsim quoq; verba feci, imò verò recitaui, Amice Lector; sed pauca: quæ eadem panè horâ concepta animo, & ore nata, non tumidè, sed timidè produco. Noxiæ mihi nescio quæ auræ spirant, tabemq; adspirant a liuente plagâ: nisi caueo, discrimen in procliui est; peritq; Appendicula ista, haut aliter quam extrema faba. Ego vero non caueo: lubensq; obiicior tam inanibus flabris; ne per rimas insusurrent. Spartani infantem recens natum frigidæ immergebant, ut Naturæ viribus exploratis, aut robustum, aut nullum haberent: sic ego hunc infantiæ meæ repentinum partum publicum esse cupio; ut si vim iniuriamq; liuoris sustineat, vitalis sit; sin minus, euanescat. Famam diuturnam potius, quam immensam cogito: faue cogitanti.

ERYCI PVTEANI

ADLOCVTIO EXTEMPORANEA AD IVVENTVTEM.

PRIVSQVAM è carceribus in circum & cursum me proripio, Philologi iuuenes, ac indefesso vocis meæ motu doctum puluerem colligo nostræ scholæ, adloqui hortariq́; paucis, & succinctis velut verbis vos non paucos volui: vt dum illum, non terrarum cum poliorcete aliquo; sed scientiarum artiumq́; cum sapiente Orbem me duce subigitis, strenui volentesque in Eloquentiæ hisce castris excubetis, studio, frequentiâ, & animi vigili motu. Ego quidem facillimam adire mihi prouinciam videbor, si negotium apud faciles benignosque erit: difficillimum, si apud refractarios aut morosos. Inuitum enim docere æquè facilè, ac pertusum vas replere; æquè vtile, ac laborem profundere. Quod non in eam sententiã deprompturn videri cupio, quasi læuæ suspicionis signa aut querelarum caussæ supersint; sed ut pro laude monitio sit, si currentes velim excitare. Amat enim audire quisque, quod cum laude agit; vt quò monitione ducitur, peruenisse videatur. Ego verò moneo, ne laudare videar; moneo, vt sub hoc

velut velo animus verecūdus ſine ambitione laudē inueniat. Adeſte igitur, ſed lubentes: adeſte, ſed ne coacti ſitis: adeſte, ſed amore litterarum impulſi. Athenis olim in veſtibulo Academiæ, vt Pauſanias ſcribit, ara amoris extabat: quid niſi, vt diſcēdi ardorem animo conciperet, quiſquis ad diſcēdum introiret? Amor ipſe Sapientiæ, ac Humanitati nomina impoſuit, illa vt φιλοσοφία; hæc vt φιλολογία diceretur. Etenim magna pars profectus eſt, velle ꝓficere. Voluntatem namque, velut nexu quodam, conatus ſequitur: conatū effectus. Vos autem vultis, conamini, efficitis, iam ipſo otio laſſi, & iuſtitio litterarum: ſic

——— —Vires inſtigat alitq;
Tempeſtiua quies. maior poſt otia virtus.

Quieuiſtis enim, velut poſt longiuſculū iter, poſtquam meliores anni horæ Muſarum ſtudiis abſumptæ ſunt; diſcendo autem meruiſſe quietem videbamini, poſtquàm tam ſedulam continuamq́ue docenti operam exhibueratis: & quieſcendo ad nouum hornumque laborem animati eſtis, poſtquàm feriarum hanc moram lapſu temporis ſuperaſtis. Itaque cuncta mihi à vobis denuò, vobis à me polliceor. mihi à vobis, cùm ingenium veſtrum in optima ſtudia procliue: vobis à me, cùm labor & induſtria mea publicæ vtilitati conſecrata, in aperto ſit. Sic pron9 prōptusq́; ſum; quia pariter vos affectos cerno, in me, bonasq́; artes: promptus ſtudio, pronus naturâ: prompt9 ſtudio, promptus naturâ, pronus ſtudio, pronus naturâ. vt vocis pectorisque ad vos riuum ducam, quem ingenii quodam alueo, mentisq́ ac ripis excipiatis. Sed frequentiam voco, frequentiam voueo: & meritò, in

tantâ vrbe, in tantâ iuuentute. Vt qui annonam curant, in vbere prouentu bonam ſolent partem in ſementem reſeruare: ſic qui bonas artes profitentur florem ſibi ingeniorum non immeritò depoſcunt, vt Reip. adoleſcat. Publicè id fieri non inficias ibit, qui publicum, non priuatum quærit. Mihi autem nullus numerus ſatis eſt; etſi, meâ quidem cauſsâ, vel exiguus ſatis, ſi ſic cum fructu docere videor. Sed Auditorum copia tantum abeſt, vt aridum aut ſiccum me faciat, vt venas tubosque Eloquentiæ atque Eruditionis laxatura ſit. Omnibus enim paro, quod ſingulis: & haurient omnes, quod ſinguli; imò ſinguli, quod omnes. *Non enim vox vlla Præceptoris,* Quinctiliano ſcribente, *vt cœna, minùs pluribus ſufficit; ſed vt Sol vniuerſis idem lucis caloriſq; largitur.* Itaque non impedior frequentiâ veſtrâ; ſed nec vos ipſi impedimini. Nam vt ille qui in Solem venit, non ideò minùs calorem ſentit, quòd cùm multis venit: ſic neque ſi cum multis me audis, minus audias: nec ſi ſolus diſcas, plus diſcas: ſed ſi inter plures plura diſcere cupias. O felix ſtudiorum æmulatio! ſine contentione laudabilis, ſine inuidiâ fertilis, quæ naſcitur inter plures, feruet inter plures: quæ naſcitur ſine malo, alitur ſine dolo, feruet ſine malo dolo: quæ naſcitur, alitur, feruet tranquillo incendio, & felici flammâ. Pluribus verbis non vtor, ne frequentiam verbis ſtipuler, quam vultu geſtuque iam vltrò deſpondiſtis. Ergò deſponſam accipio: Deumque precor, vt cum Muſis Hygiam propitiam, & parem è ſtudiis deſiderio fructum habeatis. Vos autem ſuauiſſimi hoſpites & amici, GVILIELME RICHARDOTE, & PHILIPPE RVBENI, qui,

Vt disserentem PVTEANVM in hac luce audiretis, pedem ex itinere, prius in Scholam, quàm hospitium posuistis, feliciter posueritis; vt æterna vestigia impressa maneant, mihi in gaudium, iuuentuti in exemplum. quod meâ iuuentus, ego iuuentutis caussâ voueo; & Peregrinationem vobis ex animi sententiâ felicem. DIXI.

IMAGO

RHETORICES,

E

MARCIANO CAPELLA.

SVBTILISSIMI *corporis, ac fiduciæ grandioris, vultus etiam decore luculenta, femina insignis ingreditur; cui galeatus vertex, ac regali caput maiestate sertatum: arma in manibus, quibus se vel communire solita, vel aduersarios vulnerare, fulmineâ quadã coruscatione renitebant. Subarmalis autem vestis illi peplo quodam circa humeros inuoluto lattaliter tegebatur, quod omnium figurarum lumine variatũ, cunctorum schemata præferebat. Pectus autem exquisitissimis gemmarum coloribus baltheatum. Hæc cùm in progressu arma concusserat, velut fulgureæ nubis fragore colliso bombis dissultantibus fracta diceres crepitare tonitrua. Denique creditur quòd instar Iouis eadem posset etiam fulmina iaculari. Nam velut impotens rerum omnium regina, & impellere quò vellet, & vnde vellet deducere, & in lacrymas flectere, & in rabiem concitare, & in alios etiam vultus sensusque con-*

uertere tam urbes quam exercitus praeliantes, & quaecumque poterat agmina populorum. Hac etiam Senatum, Rostra, Iudicia domuisse ingente Romuleâ: Athenis verò Curiam, Gymnasia, Theatraque pro arbitrio reflexisse, ac totam funditus Graeciam miscuisse ferebatur. Hac verò loquente, qui vultus vocisvé sonus, quãtaque excellentia celsitudoque sermonis! Audire operaepretium etiam superis fuit, tantae inuentionis ingenium; tam facundae vbertatis eloquium; tam capacis memoriae recordationisque thesaurum: qualis disponendi ordo! quam pronunciandi congruens modulatio! qui gestus in motu! quae profunditas in conceptu! Denique exilis in modicis; in mediocribus facilis; in elatione flammatrix: reddebatque cunctos in ambiguis dociles, in persuasione cedentes; in collisione discordes; in laudibus arrogantes. At verò, cùm quid commotum publici nominis attestatione clamauerat, fluctuare, permisceri, ardere omnia videbantur.

FINIS.

